

ADVOCATENBLAD SINDS 1918

ACHTERGROND

Bejaardenbajes: kwetsbare oudere
behoeft speciale voorzieningen

INTERVIEW

Syrische advocaten
verjaagd door de oorlog

REPORTAGE

Nieuwkomers breken
togamarkt open

Van der Meer:
**Hoog tijd voor
groot onderhoud**

SNELLE JONGENS^(M/V) GEZOCHT.

KIENHUIS HOVING ZOEKT JONGE
JURISTEN DIE VEEL SPEELRUIMTE WILLEN

Als jonge ambitieuze advocaat zoek je een advocatenkantoor waar je je kunt onderscheiden. Waar je de volle verantwoordelijkheid draagt voor je cliënten, die je in iedere fase van hun bestaan begeleidt. Een kantoor waar je boven jezelf - en anderen - kunt uitgroeien. Een kantoor dus, waar je alle speelruimte krijgt. Voor jezelf, voor je partner en natuurlijk voor je (toekomstige) oogappeltjes. Wij zouden willen zeggen: stap in je bolide en kom de sfeer hier in het oosten eens proeven.

kienhuishoving.nl

KIENHUIS HOVING
ADVOCATEN EN NOTARISSEN

November-december 2017

97e jaargang

Het *Advocatenblad*, het blad voor de Nederlandse advocatuur, verschijnt 10 keer per jaar en wordt uitgegeven door Boom juridisch. De van de Nederlandse orde van advocaten onafhankelijke redactie stelt de inhoud samen. De redactie werkt volgens de Leidraad van de Raad voor de Journalistiek.

Hoofdredacteur

Kees Pijnappels

Redactie

Sabine Droogleevers Fortuyn, Nathalie Gloudemans-Voogd, Sylvia Kuijsten, Francisca Mebius

Advocaat-redactieleden

Jan Wouter Alt, Halime Celik, Karol Hillebrandt, Jack Linssen, Martijn Maathuis, Robert Malewicz, Coline Norde, Marc Padberg, Christiane Verfuurden, Paulien Willemsen

Beeldredactie

Charlotte Helmer

Vormgeving

Textcetera, Den Haag

Correctie

Sandra Braakmann

Druk

Wilco, Amersfoort

Citeerwijze

Adv.bl. 2017-9, p.

Aan dit nummer werken mee

Maarten Bakker, Heidi Borgart, Erik Jan Bolsius, Jiri Büller, Dineke van Dal, Daphne van Dijk, Wilmar Dik, Marcus Draaisma, Nathalie de Graaf, Mark van der Heijden, Jean-Pierre Jans, Mariska Jansen, Ruud Jonkers, Matthijs Kaaks, Sikke Kingma, Lars Kuipers, Lydia Milders, Tanja de Vette, Robert Sanders, Tatiana Scheltema, Trudeke Sillevius Smitt, Carolijn Slegers, Niek Stam, Bart van Tongeren, Paul van Wijngaarden, Bendert Zevenbergen

Redactionele bijdragen

Bijdragen kunnen naar redactie@advocatenorde.nl.

Per 500 woorden leveren deze 1 opleidingspunt op.

De redactie heeft het recht bijdragen in te korten.

De redactie is telefonisch bereikbaar op nummer 070 - 335 35 70.

Boom juridisch

Selma Soetenhorst-Hoedt (uitgever)

Bureau van de orde

Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag, postbus 30851, 2500 GW Den Haag, info@advocatenorde.nl, 070-335 35 35, helpdesk: helpdesk@advocatenorde.nl, 070 - 335 35 54.

Abonnementen

De abonnementsprijs bedraagt € 240 per jaar (excl. btw, incl. verzendkosten). Een abonnement biedt u naast de gedrukte nummers tevens het online-archief vanaf 2001 én een e-mailtendering. Kijk op www.advocatenblad.nl voor meer informatie en het afsluiten van een abonnement. Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan. Valt de aanvang van een abonnement niet samen met het kalenderjaar, dan wordt over het resterende gedeelte van dat jaar een evenredig deel van de abonnementsprijs in rekening gebracht. Het abonnement kan alleen schriftelijk tot uiterlijk 1 december van het lopende abonnementsjaar worden opgezegd. Bij niet-tijdige opzegging wordt het abonnement automatisch voor een jaar verlengd. Voor vragen over uw abonnement kunt u contact opnemen met Boom distributiecentrum via tel. 0522-23 75 55 of tijschriften@boomdistributiecentrum.nl.

Adreswijzigingen

Boom distributiecentrum via tel. 0522-23 75 55 of tijschriften@boomdistributiecentrum.nl. Adreswijzigingen van advocaten: adres@advocatenorde.nl.

Media-advies

Maarten Schuttél

Advertentiedeelname

Capital Media Services B.V., Staringstraat 11, 6521 AE Nijmegen
Tel. 024-360 77 10, mail@capitalmediaservices.nl.

Behoudens door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden veeleenvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden. Het al dan niet op verzoek van de redactie aanbieden van artikelen aan het *Advocatenblad* impliceert toestemming voor openbaarmaking en veeleenvoudiging t.b.v. de (elektronische) ontsluiting van (delen van) het *Advocatenblad* in enige vorm.

ISSN 0165-1331

Omslagfoto: Jiri Büller

© Speerd van der Hucht

REDACTIONEEL

NUANCE

DOOR / KEES PIJNAPPELS

Ernstig achterstallig onderhoud, luidt het oordeel van de commissie-Van der Meer over het toevoegingsstelsel. Geen verrassing, want dat roept de advocatuur zelf ook al heel lang en heel hard. Het rapport van Herman van der Meer en de zijnen (pagina 14 e.v.) valt in de categorie: nu hoort u het eens van een ander. Het zal hem er niet om te doen zijn geweest, maar de Amsterdamse rechter is momenteel ongetwijfeld de *hff* van menig toevoegingsadvocaat. Nu maar hopen dat de nieuwe ministers er hun oren naar laten hangen.

Die hebben hun handen ook al vol aan de moloch die het ministerie van Justitie en Veiligheid heet. Het departement is niet gesplitst, maar heeft nu een iets andere naam en twee bovenbazen gekregen. Opdat we maar niet met z'n allen gaan denken dat er in Den Haag niet wordt geluisterd naar kritiek uit het veld. Gevalletje politieke windowdressing of een verstandige zet? Oordeel zelf, na lezing van het artikel op pagina 29.

In dit nummer ook het relaas van Syrische advocaten die naar Nederland zijn gevlucht. Een aantal van hen vertelt hoe hun leven door de oorlog volledig op zijn kop is gezet. Waar we in Nederland vechten om toevoegingspunten, vechten deze vakgenoten om een plek onder de zon. Appels en peren laten zich niet vergelijken, maar het is goed om nu en dan de hele fruitschaal te overzien.

Zoals het ook goed is om u heen te kijken wanneer u voor een zaak op zoek bent naar deskundigheid. Dat moet ook wel, want in dit overgeorganiseerde land valt het nog niet mee de juiste gerechtelijke deskundige te vinden. Er zijn weliswaar registers, maar die zijn niet volledig en bieden geen garantie voor inhoudelijke kwaliteit, zo leert het achtergrondartikel dat u op pagina 52 vindt.

Deskundigheid is ook een eigenschap die advocaten wordt toegedicht. Om die reden is een kleine maar vaste groep – *the usual suspects* – met regelmaat in praatprogramma's op televisie te zien. Daar kleven risico's aan, zegt de Utrechtse hoogleraar Inge van der Vlies (pagina 33). De wetten van de talkshow laten niet altijd voldoende ruimte voor nuance, wil ze maar gezegd hebben.

Zonder nuance verwordt een debat al snel tot een ordinaire welles-nieteskwestie. In deze tijd van *fakenews* hebben we daar inmiddels voorbeelden van te over. Lees daarom vooral ook het artikel over de vraag of de islamitische sharia een rol moet spelen in het Nederlandse rechtsstelsel (pagina 55). Verwacht geen allesomvattend antwoord, wel onderbouwde argumenten voor en tegen. Dat kan helpen bij een genuanceerde meningsvorming.

DEZE EDITIE

20

Pleiten voor kevers
**Een dier is
(g)een zaak**

24

**Sharia in de
Nederlandse
rechtszaal**

RUBRIEKEN

- 3** Redactioneel, Colofon
- 6** Het Dilemma,
@Advocatenblad, Poll
- 7** Cijfers, Citaat,
Column Matthijs Kaaks
- 9** In Beeld
- 12** Frisse Neus: 'Slachtoffers
willen vooral erkenning'
- 23** Ter zitting, Agenda
- 50** Gezien
- 51** Tuchtrectcolumn
Trudeke Sillevius Smitt
- 67** Lawyers for lawyers
- 68** Canon: Simon van Leeuwen

ACTUEEL

- 10** Lager opgeleiden wantrouwen
rechters heimelijk, Wets-
voorstellen ingetrokken
- 11** Achterstanden bij Rechtbank
Zeeland-West-Brabant, Jonge
advocaten neurotischer dan
gemiddelde Nederlander
- 29** Op zoek naar balans.
Duobaan op ministerie van
Justitie en Veiligheid
- 33** Advocaat op televisie
mist zeggingskracht

COVER

- 15** Van der Meer zet
nieuwe ministers meteen
voor het blok
- 18** Interview Herman van der
Meer: 'In sommige sectoren is
de situatie vrij schrijnend'

ACHTERGROND

- 20** Een dier is (g)een zaak
- 24** Sharia in de Nederlandse
rechtszaal
- 45** Bejaardenbajes
- 52** Op zoek naar de
juiste deskundige

REPORTAGE

- 41** Nieuwkomers breken
togamarkt open

INTERVIEW

- 34** Verjaagd door de oorlog

PRAKTIJK

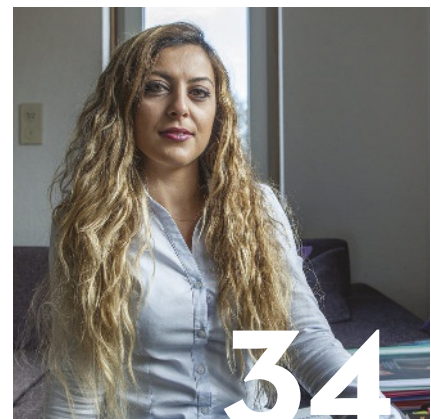
- 63** Zo bouwt u zelf een
goed pensioen op

JURIDISCH

- 55** Juridische analyse: Verzet of
hoger beroep, dat is de vraag
- 59** Juridische analyse:
Bewijsbeslag effectief
instrument in arbeidsrecht
- 69** Even Opruisen: Te laat door
apparaatsfouten

VAN DE ORDE

- 71** Ordeberichten
- 76** Transfers
- 80** Uitspraken van
de tuchtrechter
- 82** Ten slotte: column algemeen
deken Bart van Tongeren

Syrische advocaten
**Verjaagd door
de oorlog**

**Nieuwkomers
breken
togamarkt open**

toe aan verandering?

Wij wel!

Enkelen van ons zijn aan het afbouwen, waardoor er ruimte ontstaat voor aansluiting van een of twee gelijkgestemde partners.

Wij vormen een kostenmaatschap van alleen partners, met onder meer een zeer interessante internationale zakelijke praktijk en twee actieve internationale netwerken. Het samen werken in het verband van dit kantoor geeft een grote mate van vrijheid en voldoening, naar ieders voorkeur, in een ontspannen sfeer.

Wij zitten in een plezierig kantoor in Amsterdam Oud-Zuid, met tuin op het zuiden.

Als dit iemand op een gedachte brengt die hij/zij (vertrouwelijk) nader wil onderzoeken, aarzel dan niet om de telefoon te pakken.

Wij zijn:

Rutger Jonker, Rob Edens, Janhein Berkvens, Enno van der Schans, George Offerhaus (06-5237 0092), Jan Willem Bitter (06-2062 7835) en Rutger Abeln (of counsel).

JONKER ABELN ADVOCATEN

**De Lairesestraat 73, 1071 NV Amsterdam
telefoon 020 676 5195 www.jonkerabeln.nl**

HET DILEMMA

Lunchen of dineren met cliënten, het geven en ontvangen van (relatie)geschenken: waar ligt de grens? Drie advocaten vertellen over hun ervaringen.

DOOR / SYLVIA KUIJSTEN

Annelies Sennef (42), strafrechtadvocaat bij Sennef in Strafzaken in Den Haag

'Je cliënt-beleid verandert door ervaring'

'De begeleiding in een strafzaak is meestal geen strikt zakelijke aangelegenheid, maar jaren geleden heb ik ondervonden dat enige afstand nodig is. Toen ik als advocaat-stagiaire ooit na een zitting een drankje met een cliënt dronk, zoende hij mij bij afscheid op de mond. Dat is uitgepraat, volgens hem had ik hem geen aanleiding gegeven. Sindsdien is mijn beleid: kopjes koffie en lunch buiten de deur alleen wanneer dat nuttig is, een diner een-op-een sla ik af. Bloemen, planten of een fles wijn zijn van harte welkom, net als een prachtige houten theedoos die ik kreeg. De gouden ketting en oorbellen die ik ooit ontving, gingen echter terug.'

Corinne Schuman (28), advocaat met algemene praktijk bij Douffet Heuts Advocaten in Sittard

'Let op het beeld dat je wilt uitdragen'

'Ons kantoor ontvangt regelmatig lekkers van tevreden cliënten. Het gaat dan vaak om bonbons of vlaaien.

Het is geen probleem om dit aan te nemen. Hetzelfde geldt voor een mooie bos bloemen of bijvoorbeeld een zelfgemaakt schilderij van een cliënt. Geschenken die op het randje zijn, worden aan de maatschap voorgelegd. Hoewel er geen specifieke regels zijn die verbieden om bepaalde geschenken aan te nemen en je als advocaat die grens voor jezelf bepaalt, moeten uiteraard wel de kernwaarden van de advocatuur in acht worden genomen. Een cliënt zou ik bijvoorbeeld geen lunch of diner voor me laten betalen.'

Gerben Dijkman (36), advocaat migratierecht bij Pieters Advocaten in Utrecht

'Eten met cliënt maakt zakelijkheid relatie onduidelijk'

'In de praktijk krijg ik weleens uitnodigingen om bij cliënten thuis te eten, maar tijdens een zaak of bij een reële mogelijkheid op vervolgzaken ga ik daar niet op in. Een te informele relatie kan het lastig maken om een cliënt nog voldoende objectief te begeleiden. Na afloop van een zaak sta ik soms wel open voor een etentje, zoals die keer dat een cliënt me wilde bedanken na een zeer langdurige zaak. Qua relatiegeschenken neem ik alleen zaken van geringe waarde aan. Ik heb ooit een sieraad van een cliënt, die in zijn land van herkomst edelsmid was, niet aangenomen. Het kostte wel enige moeite om mijn weigering voor hem acceptabel te maken.'

@ADVOCATENBLAD

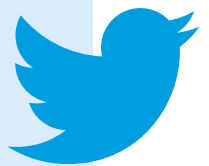
Na geweldige rondreis door Colombia van 3,5 week overweeg ik een extra week vakantie om @FD_Persoonlijk en @Advocatenblad bij te lezen! @aniquehouben

Toevoegingszaken: Mijn voormalige werkgever noemde het een uitkering voor de advocaat. Hij zat er niet naast! @Advocatenblad @bellator1976

Met ons hele team weer een mooie bijdrage geleverd aan @Advocatenblad #kroniek #insolventierecht @SuzanKoerselman

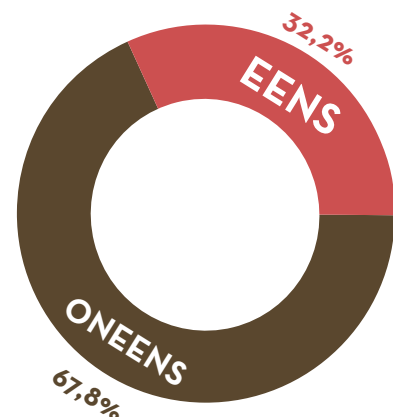
Een zittingsovj zit in ambtenarschaal 9 of 10. Dat een strafrechtadvocaat 'schaal 12' zou moeten krijgen is voor mij een raadsel @Advocatenblad @Parketsecr

Leuk, ik sta in het @Advocatenblad!! Over zakelijke besprekingen, op z'n Rotterdams: geen gezwam #HetDilemma @LauravanLuipen

POLL

Volgens de commissie-Van der Meer moeten de Raad voor Rechtsbijstand en de NOvA maatregelen treffen om het aantal eenmanszaken in het toevoegingsstelsel te verminderen.

(Uitslag op basis van 236 stemmen via Advocatenblad.nl)

CIJFERS

95

In navolging van Maarten Luther nagelde de letselschadeadvocaat Maarten Tromp eind oktober **95 stellingen** op de deur van de Laurenskerk in Rotterdam. Tromp hoopt een discussie te ontketen over de positie van slachtoffers en nabestaanden in letselschadezaken.

CITAAT

‘Als advocaten kunnen we heel goed de degens kruisen. Ik zou graag willen dat we relevanter worden in het oplossen van problemen in plaats van het uitvergroten.’

Bijzonder hoogleraar advocatuur Diana de Wolff tijdens het Gerbrandydebat in Den Haag over de maatschappelijke rol van de advocatuur.

COLUMN

DOOR / MATTHIJS KAAKS

Generatie Y

De nieuwe lichte advocaten – de *millennials* of generatie Y worden ze genoemd – lijkt minder bereid om zo hard te werken. Het koketteren met lange werkdagen is niet meer van deze tijd. Denk aan de bespottelijke advertentie van een sip kijkende opa van een paar jaar geleden: ‘Vorig jaar heeft Sophie hier voor het laatst gegeten’ met als ondertekening ‘Maar dan werk je wel bij Van Doorne’.

Laten we deze kentering vooral toejuichen. Het wordt tijd dat we afrekenen met de mythe dat een topadvocaat een monomane uren-schrijver is. Een mythe die vooral in stand wordt gehouden door mannen op leeftijd, die zo nu en dan met aangetrokken bretels hun eigen verval bestrijden met borstklapperij, terugblikkend op hun gouden jaren. *O tempora! O mores!*

Advocaat Willem Hoyng wordt vaak genoemd als de iconische harde werker. Deze inmiddels zeventigjarige oetrooi-jurist zegt nog altijd tachtigjarige werkweken te maken. Aan *Het Financieele Dagblad* legde hij in 2015 uit hoe hij dat doet: ‘In de weekenden ontbijt ik samen met mijn vrouw om 10.00 uur. Ik heb er dan al een halve werkdag opzitten.’ Hoyng is een hyperbool. Zoals de Zuidas dat in zekere zin ook is: daar waar het op zondag druk is omdat partners op kantoor de krant lezen zonder gezeur van gezinsleden, en waar medewerkers het werk van maandag alvast doen omdat ze denken dat het

hoort. Wie maar genoeg declarabele uren maakt, die komt er wel, is het valse credo. Daarmee wordt dan een kamer met uitzicht op Buitenveldert bedoeld, een eigen parkeervak in de kelder, togaloze dagen gevuld met het schrijven van ziellose memo's en contracten. Jarenlang declarabel buffelen voor een baas die graag een tweede huis in Zuid-Frankrijk wil. Laat duidelijk zijn dat dit met het vrije beroep van advocaat niet zo veel te maken heeft.

Een advocaat is niet de optelsom van zijn gemaakte uren. Blote ijver is geen kwaliteit. Er zijn topadvocaten met een gemiddelde werkdag van acht uur. Wie een weekend doorwerkt voor een kort geding, neemt dan op dinsdag vrij. Er zijn topadvocaten die parttime werken. Kortom, het zijn heel andere kwaliteiten die een advocaat doen excelleren. Zoals moed en vasthoudendheid. De bril en hartstocht waarmee hij of zij een machtige wederpartij het hoofd biedt. De orde van advocaten ziet de advocaat graag als de ridder van de rechtsstaat. Zoals de legendarische Duitser Hans Litten, en recenter de Rus Sergei Magnitsky (ik zoek vergeefs naar een Nederlandse evenknie). Grote namen van wie niemand weet hoe ‘billable’ ze waren. Naar een monomane uren-schrijver wordt nooit een straat vernoemd. Het is goed dat de generatie Y dat beseft. Laat deze generatie veel topadvocaten voortbrengen. Als het kan in deeltijd.

HJF advocaten (HJF) is een middelgroot advocatenkantoor met vestigingen in Voorburg en Rotterdam.

HJF is meer dan een gewoon advocatenkantoor; een sparringpartner met advocaten en juristen die vaak eerder in het bedrijfsleven of onderwijs hun sporen hebben verdiend. Advocaten die de taal van de klanten spreken en daarbij pro actief optreden.

www.hjfadvocaten.nl

HJF

ADVOCATEN
TEN HOOPEN JONKER FRESCO

Straatweg
26

HJF is voor haar vestiging te Rotterdam – Hillegersberg op zoek naar een enthousiaste, ervaren, zelfstandige en ondernemende advocaat, die als partner en onder de vlag van HJF zijn/haar advocatenpraktijk wil uitoefenen en daarnaast bereid is om ons Rotterdamse kantoor mede verder vorm te geven.

Tegen afdracht van een percentage van de omzet uit zijn/haar advocatenpraktijk komen alle kosten die verband houden met de praktijkuitoefening voor rekening van HJF. HJF zorgt in dat kader voor een passende kantooruitrusting met daarbij de noodzakelijke secretariële ondersteuning en technische voorzieningen.

Bent u naast advocaat ook ondernemer? Beschikt u daarnaast over een eigen praktijk en netwerk, en wenst u zonder de beperkingen van de "eenpitter" mede vorm te geven aan een middelgroot advocatenkantoor?

Dan is dit de perfecte uitdaging voor u!

Geïnteresseerd? Neem vrijblijvend contact op.

Mr. P.S. (Steven) Jonker
psjonker@hjfadvocaten.nl | 070-3870008

TOGAKOPEN.nl

Mooi,
betaalbaar
en razendsnel
geleverd!

Complete
advocatentoga
met 2 befjes
vanaf
€ 189,-
excl. BTW

 Call Care

Telefoonservice voor de advocatuur

Telefoonservice

Agendabeheer

Opvang Overflow

Wij werken voor +200 advocatenkantoren,
kennen de juridische terminologie en werken discreet

Call Care Nederland | 010 – 280 3333 | info@callcare.nl | www.callcare.nl

**Zelf kiezen bij Urios
wel of niet in de cloud
U bepaalt
waar uw data staat!**

**Vraag de gratis demo aan op Urios.nl
of bel voor een afspraak 072 512 22 05**

Urios Standaard | Dossiers | Partijen | Stopwatch | Toevoegingen | Insolventies | Mediation | Meertalig declareren en herinneren

Urios Plus | E-facturering | iDEAL-knop | Export naar boekhouding | Managementrapporten | Documenten | Outlook-koppeling | Agenda

MET URIOS MAG JE ZELF KIEZEN OF JE IN DE CLOUD WILT OF NIET!
EN, WAT HER JIJ GEKOZEN?

urios
eenvoud bespaart tijd

Koningsweg 4 | 1811 LM Alkmaar | tel 072 512 22 05 | info@urios.nl | www.urios.nl

Zo word je Patroon van het Jaar

DOOR / NATHALIE GLOUDEMANS-VOOGD BEELD / NICK CHESNAYE

Een advocaat verstuikt haar enkel, maar moet wel naar een bijeenkomst in de rechtbank. Wat doet haar patroon? Die brengt de pechvogel even met de auto. Dat gedoe met bussen is niks. 'Ga jij nou echt je stagiaire wegbrengen?' zeggen kantoorgenoten. 'Ja,' is het antwoord, 'zo word je Patroon van het Jaar.'

Zo gemakkelijk bleek het uiteindelijk niet te gaan voor Anke Feenstra (38). Hoewel Feenstra wordt voorgedragen voor Patroon van het Jaar door haar twee stagiaires om haar kennis en de structuur die ze brengt, de verstuikte-enkel-anekdote komt

voorbij in de voordracht. Dat was niet per se in haar voordeel, zegt ze. 'Uiteindelijk moest ik me bij de jury nog wel echt bewijzen.' Om de voordracht kracht bij te zetten, maakten Feenstra's stagiaires een filmpje dat tijdens het Jonge Balie Congres op 2 november vertoond werd. Een rolmodel wordt Feenstra genoemd door haar kantoorgenoten. Powervrouw. Groot voorbeeld. De eerste en enige vrouwelijke partner bij Hertoghs advocaten. De jongste bovendien. Een vakvrouw, die ook nog goed kan borrelen. 'Ik pas wel een beetje in het plaatje van

de huidige advocatuur, waarin ruimte is voor diversiteit,' zegt Feenstra. En dan dat moment: wie wordt Patroon van het Jaar? Fulco Blokhuis? Frank van Gaal? Nienke Klazinga? Of de vrouw die staat te glimmen naast Art Rooijakkers? De genomineerden gaan staan, de jury leest een paar regels uit het juryrapport, algemeen deken Bart van Tongeren mag de envelop openmaken en daar rolt de foto van Feenstra uit. Beide stagiaires kunnen inmiddels weer stuteren en doen dat ook. Ze hebben een Patroon van het Jaar gemaakt.

LAGER OPGELEIDEN WANTROUWEN RECHTERS HEIMELIJK

Lager opgeleiden hebben weinig vertrouwen in de rechterlijke macht. Maar hun afkeer blijft onopgemerkt omdat onderzoekers deel zijn van het establishment, zegt oud-advocaat en psycholoog Liesbeth Hulst. Hulst promoveerde op 1 november aan de Vrije Universiteit op een proefschrift over vertrouwen en wantrouwen in de rechtsstaat.

Hulst nam in haar onderzoek bij mensen in de rechtbank direct na hun zitting vragenlijsten af. Daarin werd gevraagd hoe zij hun zitting hadden ervaren en naar hun vertrouwen in rechters. 'Ik kreeg de indruk dat zoekenden me zagen als horend bij een andere sociale categorie. Dus vroeg ik me af of ze wel eerlijk antwoorden,' zegt Hulst. Daarop schakelde ze studenten in om schriftelijke vragenlijsten uit te delen aan mensen op straat. Deelnemers vulden die anoniem in. 'In het onderzoek werd gevarieerd of de vragenlijst afkomstig was van de universiteit of van het ROC; een instituut dat minder tot het establishment behoort en meer aansluit bij de levenssfeer van lager opgeleiden,' zegt Hulst. 'Steeds vonden we dat sprake is van heimelijk wantrouwen tegen Nederlandse rechters onder burgers met een lagere opleiding. Dit wantrouwen tegen rechters werd wel geuit als het onderzoek vanuit het ROC kwam en niet bij de vragenlijsten waar het logo van de universiteit boven stond.' De polarisatie tussen groepen in de samenleving raakt het rechtssysteem, constateert Hulst. 'Dit "wij-zij-denken" is problematisch omdat groepen geneigd zijn zich tegen elkaar af te zetten. Wat "wij" doen is

goed, wat "zij" – lees: die rechters die straffen mogen uitdelen – doen is fout,' zegt Hulst. 'Lager opgeleiden voelen zich niet vertegenwoordigd door rechters. Vertrouwen in de rechtspraak is nodig willen mensen op de lange termijn doen wat het recht hen opdraagt.'

BEJEGENING

Hulst biedt, gebaseerd op haar onderzoek, ook een oplossing om het vertrouwen in rechters te versterken. 'Mensen die een zittingszaal binnenkomen, willen weten hoe ze door de rechter gezien worden en leiden dat af uit hoe ze door de rechter bejegend worden,' meent Hulst. 'Als rechters aan het begin van een zitting heel even uit de juridische koker afdalen en laten merken dat ze weten wie ze voor zich hebben en het dossier kennen, is het al snel goed. Dat draagt bij aan effectieve rechtspraak.'

Wantrouwen tegen de gevestigde orde kan ook advocaten raken, vermoedt Hulst. 'Dit kan bijvoorbeeld uitmonden in het gevoel bij cliënten dat hun advocaat hen niet echt vertegenwoordigt en het belangrijker vindt om de relatie met de rechter of de advocaat van de wederpartij goed te houden.'

WETSVOOR- STELLEN INGETROKKEN

Het nieuwe kabinet trekt zes wetsvoorstellen van het ministerie van Justitie en Veiligheid in. Een formele reden voor de intrekking volgt nog, al is 'onvoldoende politieke steun' doorgaans de motivatie.

Minister-president Mark Rutte (VVD) liet de Tweede Kamer begin november weten dat een groot aantal wetsvoorstellen volgens de reguliere procedures wordt ingetrokken. Zes van de wetsvoorstellen werden voorbereid op het ministerie van Justitie en Veiligheid. Zo zijn de wetsvoorstellen rondom echtscheiding zonder rechter (Kamerstuk 34 118), informatievergaring in civiele zaken (Kamerstuk 33 079) en het enkelvoudig hoger beroep in kantonzaken (Kamerstuk 33 316) voorlopig van tafel. Ook de plannen over de wijziging van de regeling schorsing voorlopige hechtenis (Kamerstuk 32 882), de versterking van het presterend vermogen van de politie (Kamerstuk 33 747) en de eigen bijdrage aan de kosten van strafvordering en slachtofferzorg (Kamerstuk 34 067) vinden tot nader order geen doorgang. Een officiële reden voor de ingetrokken wetsvoorstellen moet het kabinet nog geven. 'Er komt binnen een paar weken een formele brief van het kabinet over,' laat een woordvoerder van het ministerie weten. 'Daar staat ook de reden van intrekking in. Ervaring leert dat onvoldoende politieke steun meestal opgevoerd wordt als argument.'

ACHTERSTANDEN BIJ RECHTBANK ZEELAND- WEST-BRABANT

Dossiers voor hoger beroep in grote, complexe strafzaken worden vaak te laat of onvolledig aangeleverd door Rechtbank Zeeland-West-Brabant. Advocaten, het Openbaar Ministerie en het Hof Den Bosch doen hun beklag.

Rechtbank Zeeland-West-Brabant, met locaties in Breda en Middelburg, is kennelijk zoveel tijd kwijt met complexe strafzaken dat het hoger beroep regelmatig vertraging oploopt. 'Om de haverklap ontbreken stukken en moeten we maanden wachten op een nieuwe zittingsdatum,' zegt strafrechtadvocaat Henk van Asselt van Haans Advocaten uit Roosendaal tegen het *Brabants Dagblad*. De Bredase strafrechtadvocaat Erik Thomas van TDNL Strafrechtadvocaten vult aan: 'De irritaties in de rechtszaal nemen toe. In andere arrondissementen zien we ook vertraging, maar de Rechtbank Breda is het stoutste jongetje van de klas, zo heb ik begrepen.' Ook bij het Hof Den Bosch zijn er zorgen. Strafkorting dreigt namelijk als de behandeling langer duurt dan de redelijke termijn. Rechtbank Zeeland-West-Brabant bevestigt de problemen, maar kan geen concrete cijfers geven.

Het Advocatenblad onderzoekt de doorlooptijden in de Rechtspraak. Moet u lang wachten op een vonnis of zitting? Deel uw ervaringen via redactie@advocatenblad.nl.

JONGE ADVOCATEN NEUROTISCHER DAN GEMIDDELDE NEDERLANDER

In vergelijking met de algemene populatie scoren advocaten relatief hoog op neuroticisme, een van de dimensies van de 'Big Five-persoonlijkheidstest'. Dat blijkt uit onderzoek van Nijenrode- en Tilburg University-docent Andreas Wismeijer in opdracht van verzekeraar Movir en Stichting Jonge Balie Nederland.

De theorie van de Big Five geeft vijf dimensies waarmee het karakter van personen kan worden beschreven: openheid voor nieuwe ervaringen, consciëntieusheid, extravertie, altruïsme en neuroticisme. Deze dimensies zijn weer onder te verdelen in elk zes facetten. Zo zijn oprechtheid, inschikkelijkheid en medeleven facetten van de dimensie altruïsme. Doelmatigheid en zelfdiscipline horen bij de dimensie consciëntieusheid.

STRESS

Advocaten met nul tot zeven jaar werkervaring werden dit najaar door Stichting Jonge Balie Nederland en samenwerkingspartner Movir uitgenodigd een vragenlijst over hun persoonlijkheid in te vullen. De antwoorden van 440 advocaten zette Wismeijer af tegen 'de gemiddelde Nederlander'. De scores voor energie (een facet van de dimensie extravertie), doelmatigheid en oprechtheid waren relatief hoog. Ook scoorden de advocaten hoger dan de algemene populatie op de dimensie neuroticisme. Hoogscorers op emotionele instabiliteit blijken gevoeliger te zijn voor stress en hebben moeite

met het verwerken van tegenslagen of frustraties. Het facet 'angst' kreeg de hoogste cijfers binnen de Jonge Balie; angstige mensen worden omschreven als ongerust, gespannen en gauw bang.

MEDELEVEN

De jonge advocaten scoorden juist relatief laag op de dimensie openheid voor nieuwe ervaringen. Daarnaast zijn advocaten minder inschikkelijk dan gemiddeld en kennen ze minder zelfdiscipline, blijkt uit het onderzoek. Wismeijer constateerde bovendien een laag niveau van medeleven onder advocaten. Dit betekent dat de advocaten een nuchter-zakelijke houding tegenover menselijke problemen innemen. Door een beroep op medeleven zijn ze minder snel geroerd. Verzekeraar Movir en Stichting Jonge Balie Nederland schrijven jaarlijks een enquête uit. 'De persoonlijkheid van een advocaat maakt groot verschil op hoe je je werk doet,' zegt Sandra van Herwijnen van Movir over de keuze om dit jaar te kijken naar het karakter van advocaten. Advocaten die willen nagaan hoe om te gaan met tegenslagen en stress kunnen via Elestia, het coachingsplatform van Movir, de zelfscan 'Hoe veerkrachtig ben jij?' doen.

‘Slachtoffers willen vooral erkenning’

DOOR / ERIK JAN BOLSIUS BEELD / HEIDI BORGART

Het smartengeld moet omhoog, betoogt Geertruid van Wassenaer als voorzitter van de Vereniging van Letselschade Advocaten. Preekt ze voor eigen portemonnee, nu letselschadeadvocaten ook mogen werken op no cure, no paybasis?

Om direct het grootste vooroordeel over haar beroepsgroep te benoemen, begint letselschadeadvocaat Geertruid van Wassenaer (55) over haar inzet bij het claimen van schade. ‘Het is mijn doel iemand weer zo veel mogelijk terug te brengen in de positie die hij had voor het ongeluk. Dat iemand met bijvoorbeeld een hoge dwarslaesie toch weer aan het werk komt, met allemaal toeters en bellen. Ik zorg dat die er komen en hij zijn eigen werk weer kan doen.’ Het beeld van de advocaat als prototypische Amerikaanse *ambulancechaser* klopt volgens haar dan ook niet. ‘Het lijkt alleen maar om die zak geld te gaan, maar ik vind dat ik het fantastisch heb gedaan als er uiteindelijk, behalve het smartengeld, helemaal geen schadevergoeding betaald hoeft te worden.’ Haar hond rent mee tijdens een

wandeling door de Haarlemmerhout, hartje Haarlem. Hij lijkt de weg te weten in het ruim opgezette stadsbos tegenover letselschadekantoor Van Wassenaer Wytema. De letselschadeadvocaat heeft wel een idee van de schadeomvang in haar praktijk: ‘Een precieze berekening heb ik niet, maar ik denk dat het gemiddelde zo’n 350.000 euro is. Letselschadeadvocaten pretenderen aan de top van de markt te zitten, wat betekent dat je alleen de grote schades behandelt, althans dat is het idee. Mensen met schades van een geringe omvang kunnen ook best terecht bij belangenbehartigers die geen advocaat zijn,’ licht Van Wassenaer het bedrag toe.

LABRADOR

‘We hadden ooit een congres met de titel “Je geld of je leven terug”. Dat zegt hoe de meeste collega’s en ik

ertegenaan kijken. We gaan als het even kan, voor schadevergoeding in natura.’ Ze noemt als voorbeeld een beroemde hockeyer die niet meer kon hockeyen na een ongeluk. Dankzij haar bemiddeling kon hij lid worden van een golfclub, en een opleiding volgen, betaald door de verzekeraar. Haar mooiste zaak is van een meisje dat was gebeten door een labrador. ‘De halve onderkant van haar gezicht was eraf. Zij is uiteindelijk naar de Verenigde Staten geëmigreerd, haar vader was Amerikaan, en de verzekeraar heeft alle kosten van de plastisch chirurg betaald. Het is een beeldschoon meisje geworden.’ Van Wassenaer staat regelmatig tegenover verzekeraars, maar wil niet alleen maar kwaad over ze horen: ‘Ik wil niet in wij-zij spreken. Dat is ook wel de mediator in me. Het is in het belang van mijn cliënt dat ik in goed overleg met die verzekeraar samen een oplossing zoek, dat lukt ook heel vaak.’

Is haar wereldbeeld niet in negatieve zin gekleurd, door ruim dertig jaar werken voor slachtoffers, en het leed dat ze dagelijks ziet? ‘Nee, andere mensen kijken machteloos naar het slachtoffer en zeggen “arme jij”, ik kan tenminste wat doen aan dat leed.

Geertruid van Wassenaer

2014-heden	Partner Van Wassenaer Wytema advocaten
1999-2014	Advocaat en salary-partner Beer advocaten
1986-1999	Advocaat Van Benthem & Keulen (1986-1993), Dirkszager (1993-1996), Allen & Overy (1997-1999)
	<i>Getrouwd, zes volwassen kinderen</i>

‘Ik kan tenminste wat doen aan dat leed’

Dat geeft mij veel voldoening.’ Van Wassenaer is niet zo enthousiast over betaling op basis van *no cure, no pay*. Deze resultaatafhankelijke beloning, zoals het officieel heet, is speciaal voor haar beroepsgroep ingevoerd, als proef. ‘Je krijgt als advocaat tot maximaal 35 procent van de schadevergoeding. Dat lijkt mooi, maar het wordt afgesnoept van de vergoeding van de cliënt.’ Hoe hoger de schade, hoe meer de advocaat krijgt, ze vindt het maar niks. ‘Dan creëer je een eigenbelang bij de uitkomst, terwijl je maar één belang moet dienen: dat van je cliënt. En die heeft de schadevergoeding keihard nodig.’

SMARTENGELD

Toch pleit ze voor het behoud van de regeling, als de proef eind 2018 afloopt. ‘Het zorgt voor een betere toegang tot de rechter, omdat het risico voor het slachtoffer minder groot is om toch de procedure te kunnen

voeren, die zonder deze regeling onbetaalbaar zou zijn.’ Hoewel ze persoonlijk enthousiast is over haar vak, heeft Van Wassenaer als voorzitter van haar beroepsvereniging nog wel wensen. Zo moet het smartengeld omhoog. ‘Dat blijft achter, in vergelijking met de landen om ons heen.’ Heel plastisch: ‘In Duitsland krijg je bijvoorbeeld een stuk meer dan hier, als je een oog of een ledemaat verliest. Op ons congres enkele jaren terug, gaven rechters aan dat die bedragen zo laag blijven omdat advocaten in hun processtukken te weinig feitelijke informatie geven over wat er precies met iemand aan de hand is. Andersom zeiden de advocaten dat ze in de vonnissen van rechters niet genoeg aanknopingspunten vinden om hogere vergoedingen te kunnen bepleiten. Dus dat is een adder die in zijn eigen staart bijt.’ De LSA-advocaten

onderbouwen hun claims beter met informatie over de ellende waarin een slachtoffer terecht is gekomen. ‘Het lijkt of rechters het beginnen op te pikken.’ Of het smartengeld ooit hoog genoeg is voor slachtoffers? ‘Slachtoffers zijn vooral op zoek naar erkenning van hun leed.’ Van Wassenaer praat wat gehaast, ze moet nog een cliënt terugbellen, maar voor de deur van haar kantoor wil ze nog een beroep doen op de politiek. Er ligt een wetsvoorstel bij de Eerste Kamer om het recht op smartengeld voor nabestaanden en naasten van slachtoffers te regelen. ‘Ik hoop echt dat de senaat dit goedkeurt. Toen ik in 1992 slachtoffers van de Faro-ramp tegenkwam, vond ik het al het vreemd dat iemand die zijn partner verloor en zelf niks had, geen enkele vorm van smartengeld kreeg. En degene die een pink verloor, kreeg dat wel. Dat moet anders.’

A man in a dark suit, white shirt, and patterned tie stands in a hallway with a dark, paneled wall. He is wearing glasses and has his hands in his pockets. The lighting is dramatic, with a strong shadow cast on the wall behind him.

Het advies van de
commissie-Van der Meer
klinkt de advocatuur
als muziek in de oren.
Voor het kabinet is het
rapport minder welkom.

DOOR / KEES PIJNAPPELS BEELD / JIRI BÜLLER

VAN DER MEER ZET NIEUWE MINISTERS METEEN VOOR HET BLOK

Als je een rechter om een oordeel vraagt, moet je niet vreemd opkijken dat hij met een uitspraak komt. Op het ministerie van Justitie en Veiligheid kunnen ze dan ook niet verrast zijn geweest met het rapport van de commissie-Van der Meer. De commissie, onder leiding van de Amsterdamse rechter Herman van der Meer, bracht onlangs haar bevindingen naar buiten over de puntentoekenning in het toevoegingsstelsel.

Die logen er niet om. 'Het stelsel van de gefinancierde rechtsbijstand vertoont ernstig achterstallig onderhoud. De bekostigingsnormen per zaak zijn circa twintig jaar oud en niet meer bij de tijd. Advocaten besteden gemiddeld veel meer tijd aan hun zaken dan zij krijgen vergoed.' Volgens Van der Meer moet de overheid jaarlijks 127 miljoen euro extra uittrekken voor de rechtsbijstand. Daarmee creëert hij een lastig probleem voor het kersverse kabinet-Rutte III, in het bijzonder de ministers Grapperhaus (CDA) en Dekker (VVD). Op de miljoenenclaim zit in Den Haag namelijk niemand te wachten. Het gaat weliswaar goed met de overheidsfinanciën, maar de lijst van achterstallig maatschappelijk onderhoud is lang. De sociale advocatuur is bepaald niet de enige. Hoewel de gevraagde 127 miljoen euro is bedoeld om de niet-gefortuneerde rechtzoekende (circa veertig procent van de bevolking) toegang tot de rechter te verschaffen, komt het geld uiteindelijk bij advocaten terecht. Die staan in de publieke beeldvorming nou eenmaal niet te boek als noodlijdende beroepsgroep.

COMMISSIE-WOLFSEN

Het vorige kabinet heeft, onder aanvoering van VVD-bewindslieden, bij voortduring geprobeerd bezuinigingen door te voeren op de rechtsbijstand. Een eerste poging van Fred Teeven om 85 miljoen euro te korten, werd in 2015 geblokkeerd door de Eerste Kamer, de CDA-senatoren voorop. Vervolgens nam Ard van

der Steur het stokje over, gesouffleerd door de commissie-WolfSEN. Hij kwam met een heel pakket aan bezuinigingsmaatregelen, waarvan de introductie van de 900-puntengrens het meest in het oog sprong.

Die grens oogstte een storm van kritiek. Alleen dankzij een politieke ommezwaai van de PvdA in de Tweede Kamer ging de 900-puntengrens op het laatste moment van tafel. Niettemin zette de VVD door. Begin dit jaar gaf Stef Blok, opvolger van Van der Steur, het Wetsvoorstel duurzaam stelsel rechtsbijstand in consultatie. Dat moet leiden tot een verlaging van de rechtsbijstanduitgaven structureel met 37 miljoen euro per jaar. De liberale bezuinigingsdrang staat haaks op het advies van de commissie-Van der Meer. Die wil niet dat er 37 miljoen euro afgaat, maar dat er 127 miljoen euro bijkomt. Per saldo zou de overheid jaarlijks 400 miljoen euro moeten uittrekken voor rechtsbijstand.

VIER SCENARIO'S

Van der Meer c.s. onderbouwen hun advies met vier scenario's. In het eerste scenario worden de

toegekende punten in overeenstemming gebracht met de gemeten uren en stijgen de uitgaven. In de drie andere scenario's blijven de huidige uitgaven (273 miljoen) gelijk, maar wordt aan de andere beschikbare knoppen gedraaid. Zo is het mogelijk het aantal punten per zaakcode of het tarief per punt te verlagen. Ook kan er een slot worden gezet op de openeinderegeling zoals die nu geldt. In dat model is de pot in september leeg. Verder is het een optie het aantal toevoegingen te verlagen door bepaalde zaaksoorten uit te sluiten. Denk bijvoorbeeld aan asiel- en vreemdelingenrecht of hoger beroep bij echtscheidingen. Van der Meer bestempelt de kostenneutrale scenario's als niet realistisch of in strijd met internationale rechtsregels. Van de vier geschetste scenario's is er eigenlijk slechts één uitvoerbaar, die met het prijskaartje

WETSVOORSTEL

Daarmee zet hij de Haagse politiek voor het blok. Minister Sander Dekker, die deze kwestie in zijn portefeuille heeft, moet binnenkort het Wetsvoorstel duurzaam stelsel ►

Aanbevelingen commissie-Van der Meer

De commissie-Van der Meer doet maar liefst 52 aanbevelingen om de puntentoekenning in de gefinancierde rechtsbijstand te verbeteren. De belangrijkste op een rij.

- Eén punt staat voor één uur, laat dat zo.
- Verhoog de puntentoekenning voor tal van zaken (zie tabel).
- Zie af van trajecttoevoeging.
- Creëer één toevoeging voor echtscheidingszaken van 13 punten, met aanvullingen.
- Creëer één forfait van 10 punten voor mediation.
- Handhaaf het systeem voor extra uren, maar maximeer het aantal onbetaalde uren.
- Doe daarbij nader onderzoek naar aanvullende vergoedingen, met name in grote strafzaken.
- Reistijd: verstrek 0,5 punt per gereisde 50 km.
- Schrap de verplichting om het werk in een zaak persoonlijk te verrichten.
- Beperk het aantal rechtsgebieden waarop een advocaat werkzaam mag zijn.
- Zorg ervoor dat het aantal eenpitters binnen het stelsel afneemt.
- Annuleer de toevoeging als de advocaat kort voor de zitting hoger beroep intrekt.
- Geef geen vergoeding in geval van evidente beroepsfouten.
- Zorg dat het vergoedingstelsel elke negen jaar grondig wordt geëvalueerd.

ONS VERTAALTEAM STAAT VOOR U KLAAR

Juridisch vertalen, een vak apart!

Er zijn genoeg redenen te bedenken waarom u 's avonds om 21.00 uur een juridisch vertaalbureau nodig heeft. JMS Textservice is altijd bereikbaar en beschikbaar om direct met uw vertaalopdracht aan de slag te gaan en ook binnen korte deadlines de juiste kwaliteit te leveren.

Zo wordt uw deadline onze zorg.

rechtsbijstand naar de Raad van State sturen. Dat is het moment om te laten zien of hij het rapport van Herman van der Meer serieus wenst te nemen. Dan zal blijken of hij de lijn van zijn ambtsvoorgangers en mede-VVD'ers Teeven, Van der Steur en Blok voortzet. Ongetwijfeld zal hij daarover eerst in discussie moeten met zijn baas Ferdinand Grapperhaus. Diens partij blokkeerde in 2015 in de Senaat de geplande bezuiniging op de rechtsbijstand. Grapperhaus waarschuwde eerder dit jaar in zijn boek *Rafels aan de rechtsstaat* voor

de kloof in de samenleving tussen de elite die privileges kan kopen en de overige groepen die niet zonder meer toegang hebben tot collectieve voorzieningen. Rechtsbijstand is zo'n voorziening. Nu zal hij zich wellicht geroepen voelen de daad bij het woord te voegen.

In het kabinet weet Grapperhaus zich waarschijnlijk gesteund door de collega's van D66 en ChristenUnie. Of dat in de Tweede Kamer ook zo zal zijn, is nog onzeker. Het debat over de begroting van Justitie en Veiligheid, dat ergens in de komende weken

plaatsgrijpt, kan daar meer inzicht over verschaffen.

Volgens Bernard de Leest, AR-lid van de NOvA, kan het kabinet niet anders dan de portemonnee trekken. 'Nederland heeft in het buitenland altijd een grote broek aan als het gaat om de rechtsstaat. Nu moet het laten zien dat het in eigen huis de boel op orde brengt. Er is wetenschappelijk aangetoond dat sprake is van ernstig achterstallig onderhoud. Als het dak lekt moet je dat repareren. Anders gaan we echt grote problemen krijgen.' ►

👉 Lees het interview met Herman van der Meer op pagina's 18 en 19.

Puntentoekening bij de 24 meest voorkomende zaakcodes

Nr	Zaakcode	Omschrijving	(1) forf. uren	(2) huidige tijdsb.	(2-1) verschil	Voorstel Van der Meer
1	SO40	Misdrijven, enkelvoudige kamer	6	6,4	0,4	7
2	ZO20	Bijzondere opname psych.	4	3,6	-0,4	4
3	SO50	Misdrijven, meervoudige kamer	8	13,7	5,7	14
4	SO20	Jeugdstrafzaken	6	6,0	0,0	7
5	SO41	OM-afdoening / strafbeschikking	6	5,4	-0,6	41
6	PO10	Echtscheiding met nevenvord.	10	21,5	11,5	13
7	PO10gt	Echtscheiding m.n. geen tegenspr.	7	11,6	4,6	13*
8	PO30	Alimentatie / levensonderhoud	7	12,2	5,2	13*
9	PO41	Omgangsregeling	7	11,9	4,9	12
10	PO43	Ondertoezichtstelling/Uithuispl.	7	7,4	0,4	8
11	PO40	Ouderlijk gezag / voogdij	7	10,5	3,5	11
12	P100	P-/familierecht, ov. geschillen	7	11,8	4,8	12
13	PO20	Echtscheiding op gem. verzoek	7	10,7	3,7	13*
14	VO62	Rechtsbijstand in twee fases	8	6,5	-1,5	7
15	VO10	Vreemdelingenrecht	8	7,7	-0,3	8
16	VO42	Beroep asiel	8	9,3	1,3	10
17	CO10	Wet werk en bijstand	8	7,9	-0,1	19
18	CO30	Sociale voorzieningen - ov. zaken	8	8,5	0,5	16
19	DO20	Arbeidsongeschiktheid	8	9,6	1,6	10
20	OO30	Geschil verbintenissenrecht	11	15,6	4,6	16
21	OO10	Geschil onrechtmatige daad	11	18,4	7,4	19
22	M610	Fam.Niet-fin. Echtscheiding (P)	4	9,9	5,9	10*
23	HO10	Beëindiging huurovereenkomst	9	14,2	5,2	15
24	BO10	Bestuursrecht	8	8,8	0,8	9
		Gemiddeld	7,5	10,4	2,9	
		Aantal hoger			19	
		Aantal lager			5	

* Nieuwe zaakcode

‘IN SOMMIGE SECTOREN IS DE SITUATIE VRIJ SCHRIJNEND’

DOOR / KEES PIJNAPPELS

Het was een intensief karwei dat meer dan een jaar in beslag nam. Maar het resultaat is een solide rapport, waar de politiek niet omheen kan, zegt Herman van der Meer, voorzitter van de Commissie evaluatie puntentoeakening.

De president van het gerechtshof Amsterdam windt er geen doekjes om. ‘Onze opdracht was om te onderzoeken of de gefinancierde rechtsbijstand nog bij de tijd is. Dat is ie niet. Dat is de belangrijkste conclusie.’ Van der Meer en zijn commissie analyseerden twee miljoen data, hielden 25 hoorzittingen en bekeken duizend reacties uit het veld. ‘Dat heeft geleid tot het inzicht dat er sprake is van ernstig achterstallig onderhoud. Bij ingewijden is dat inzicht niet nieuw. Wij hebben dat standpunt, dat velen al innamen, van een solide basis voorzien.’

FAMILIERECHT

Niet overal binnen het stelsel piept en kraakt het. ‘Het beeld is heel gevarieerd. Bij sommige onderdelen komt de vergoeding redelijk in de buurt van wat ze zou moeten zijn. Bij strafzaken voor de politierechter bijvoorbeeld. Of bij algemeen bestuursrecht en vreemdelingen- en asielrecht. Heel anders is het in het personen- en familierecht. Daar is de situatie vrij schrijnend. Dan heb

je het over jaarinkomsten voor een academisch opgeleide professional die keihard werkt van 25.000 tot 35.000 euro bruto. Dat kun je geen redelijk inkomen noemen. Ook in andere delen van het civiele recht, aansprakelijkheidsrecht, huurrecht, arbeidsrecht, zien we dat de vergoedingen flink uit de pas lopen.’ Herverdeling van geld tussen de categorieën biedt geen soelaas, waarschuwt Van der Meer. Als de toegang tot het stelsel blijft zoals nu, dan moet er structureel ruim 125 miljoen euro per jaar bij. ‘We hadden twee randvoorwaarden meegekregen. Onze voorstellen mochten niet tot hogere kosten leiden. Daarnaast moest de vergoeding zo zijn dat een advocaat met 1200 declarabele uren een redelijk inkomen verwerft.’ De commissie-Wolfsen stelde dat een redelijk inkomen gelijk ligt aan het netto-inkomen van een rijksambtenaar, behorend bij het maximum van schaal 12. Van der Meer: ‘Dat is gemiddeld genomen in de verste verte niet haalbaar. Niet bij een kostenplaatje dat voor een gemiddeld kantoor gebruikelijk is. Uit het

onderzoek kan geen andere conclusie worden getrokken dan dat je met 1200 declarabele uren met het huidige aantal toevoegingen en het huidige budget geen redelijk inkomen kunt verwerven als advocaat.’

KOFFERBAK

Advocaten zetten noodgedwongen de tering naar de nering, constateert de Amsterdamse rechter. Met alle gevolgen van dien. ‘Je ziet gebeuren dat advocaten aan de kostenkant gaan snijden. Ondersteunend personeel eruit, geen kantoor meer, maar werken vanuit de kofferbak en achter de keukentafel. Dat moet je niet willen. Als dat de toekomst van de gefinancierde rechtsbijstand is... Je moet dus iets doen aan dat achterstallig onderhoud. We hebben het hier over een belangrijke pijler onder de rechtsstaat, namelijk de toegang tot de rechter met behulp van kwalitatief voldoende rechtsbijstand.’ De commissie-Wolfsen opperde in 2015 dat de 7500 toevoegingsadvocaten een kwart van de omzet uit commercieel werk moeten zien te halen. Van der Meer vindt dat geen reële

opdracht. 'In sommige sectoren kan dat inderdaad. Laat ik het voorbeeld nemen van de familiepraktijk. Als je echtscheidingen doet, kun je armere en rijkere mensen langs zien komen. Maar in de Haagse Schilderswijk ligt dat al anders. Daar is de kans dat je mensen treft die niet onder het stelsel vallen, niet zo groot. In de socialezekerheidspraktijk, wat echt een specialisatie is, en de asielpraktijk evenmin. Advocaten die op die terreinen actief zijn, kun je opdragen commercieel te gaan bijklossen. Maar dat staat haaks op de noodzaak tot specialisatie. Dat schrijven we ook in ons rapport. De generalist die alle zaken doet, heeft zijn langste tijd gehad. Dat leidt tot een soms twijfelachtige kwaliteit. Dat merk ik als rechter zelf ook.'

Het rapport, getiteld *Andere tijden*, kwam naar buiten, terwijl de inkt van het regeerakkoord nog niet droog was. Daarin staat dat herziening van de rechtsbijstand binnen de bestaande budgettaire kaders moet blijven. 'Dat betreft een politieke keuze, die ik graag aan de politiek laat,' zegt Van der Meer. 'Bij het ministerie van Veiligheid en Justitie was genoegzaam bekend wat ongeveer de uitkomst zou zijn. Ik mag aannemen dat dat ook bij de formerende partijen bekend is geweest. Maar men kan natuurlijk niet vooruitlopen op een rapport dat er nog niet ligt. Nu is dat er wel en kunnen de partijen bezien of het rapport reden is om hun standpunt te herzien.'

1700 UUR

De commissie-Van der Meer schetst in haar eindrapport vier scenario's voor de gesubsidieerde rechtsbijstand. In het eerste scenario moet het kabinet de portemonnee trekken, in de andere drie scenario's niet. Financieel gezien mogen die aantrekkelijk lijken, maar ze vereisen wel scherpe politieke keuzes, waar schuwt Van der Meer. 'In één van de scenario's verlagen we het puntental met een derde. Dan is een punt niet langer een uur, maar een uur en

circa twintig minuten. Wil je dan het maximum in schaal 12 halen, dan moet je naar ongeveer 1700 declarabele uren per jaar. Dat komt in de advocatuur nergens voor. Of je laat als politiek de eis van een redelijk inkomen vallen.'

De nieuwe ministers van Justitie en Veiligheid moeten als eerste kleur bekennen. Het is aan hen het huidige

wetsvoorstel, opgesteld door Ard van der Steur, al dan niet aan te passen. Van der Meer: 'Ik neem niet aan dat de minister een opdracht geeft tot onafhankelijk onderzoek om er vervolgens niets mee te doen. Wij zeggen dat er in elk geval beslissingen moeten worden genomen. Welke beslissing? Dat is aan de politiek. Ik ga daar niet over.' ■

Tekort van elf mille

Circa vier- tot vijfduizend advocaten zijn voor hun inkomen grotendeels afhankelijk van toevoegingszaken. Gemiddeld komen zij per jaar netto elf mille tekort, zo heeft de commissie-Van der Meer berekend.

In het rapport van de commissie-Wolfsen uit 2015 werd gesteld dat een advocaat per jaar met 1200 declarabele uren net zo veel zou moeten verdienen als een senior beleidsambtenaar op een Haags ministerie. Die zit in de zogeheten schaal 12, waarvan de hoogste trede netto per jaar een salaris van 43 mille oplevert. In navolging van het kabinet neemt de commissie-Van der Meer die norm over en heeft gekeken wat daar in de praktijk van terecht komt. Conclusie: toevoegingsadvocaten komen niet eens in de buurt van de Haagse ambtenaar.

Een advocaat met een kantoor en secretariële ondersteuning moet op jaarbasis een omzet maken van 129 mille, stelt Van der Meer. In het huidige stelsel verdient iemand die 1200 declarabele uren maakt slechts 88.482 euro. Met aftrek van kosten en belastingen resteert een netto-inkomen van nog geen 32 mille. Het verschil met de rijksambtenaar is ruim 11.000 euro. Het inkomen van de gemiddelde toevoegingsadvocaat komt daarmee feitelijk in salarisschaal 8 of 9. In die salarisschalen zijn bij de overheid de systeembeheerder, de administratief medewerker en de beleidsondersteunend medewerker ondergebracht.

Met de voorstellen van Van der Meer om meer punten toe te kennen voor een zaak, stijgt de omzet van de gemiddelde toevoegingsadvocaat naar ruim 126 mille en wordt het verschil met de ambtenaar in schaal 12 zo goed als overbrugd.

Het reguliere puntentarief bedraagt 105,61 euro. In 2016 werden (inclusief toeslagen en extra uren) 3,1 miljoen punten toegekend, voor een totaalbedrag van 297 miljoen euro. Uitgaande van de voorstellen van de commissie stijgt het aantal toegekende punten bij een gelijkblijvend aantal toevoegingen (ruim 400.000) naar jaarlijks 4,3 miljoen. De totale overheidskosten voor de toevoegingen stijgen van 273 miljoen euro naar 400 miljoen euro per jaar.

👉 *Het eindrapport Andere tijden kan worden gedownload via de website van de Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/10/25/tk-eindrapport-andere-tijden>.*

ZELFS EEN
KEVER HEEFT
SOMS JURIDISCHE
BIJSTAND NODIG

EEN DIER IS (G)EEN ZAAK

DOOR / TANJA DE VETTE

Voorkomen dat kevers worden gedood. De verblijfplaats van een hond achterhalen. Het lijkt uitzonderlijk, maar niet voor advocaten die procederen tegen de inbeslagname van dieren.

Voor Johan Schouten (45) van Noppen De Vries Goemans Advocaten in Arnhem begon het een jaar of tien geleden, toen de Regeling Agressieve Dieren (RAD) nog van kracht was. Als op basis van uiterlijke kenmerken werd vastgesteld dat een hond een pitbullachtige was – een pitbull is geen specifiek ras, maar een hond gefokt op kenmerken als een vierkante kop en een gespierd uiterlijk – dan werd het dier gedood. Schouten: ‘Ik

had een keer zo’n zaak gedaan en daarna kwamen er steeds meer. Het is echt een niche en in de advocatuur gaat veel via mond-tot-mondreclame.’ Ook Max den Blanken (31 jaar, Cleerdin & Hamer Advocaten in Amsterdam) heeft de nodige ervaring: ‘Collega’s zeggen weleens gekschend: als je hond een strafbaar feit heeft begaan, moet je Max bellen.’ Toen hij 4,5 jaar geleden begon, kreeg hij bij zijn toenmalige kantoor

– JSTW Advocaten – een zaak van een hond die na een bijtincident in beslag was genomen. Het dier mocht terug onder de voorwaarden van een muilkorfgebod en dat de eigenaar op hondentraining zou gaan. Die kon dat echter niet betalen. Den Blanken belde allerlei dierenorganisaties voor een gratis muilkorf en vroeg hondentrainers of ze zijn cliënt gratis wilden helpen. Dat kon en de hond ging terug naar zijn baas. ‘Die organisaties hadden dat nog nooit meege-

maakt, dat een advocaat belde met een dergelijk verzoek. Sindsdien krijg ik vanuit die hoek regelmatig nieuwe cliënten doorverwezen.'

KEVERS

Jaap Baar (28) van Hoogendam Advocaten in Den Haag startte ook al in het begin van zijn loopbaan met dierenzaken. 'Ik heb straf- en bestuursrecht gestudeerd en doe veel verschillende zaken. Zoals een procedure tegen de inbeslagname van wandelende takken en kevers. Een deel van de kevers is weer teruggegaan, maar wel de verkeerde. Cliënte had mestkevers die als voer dienden voor andere dieren en bijzondere Afrikaanse kevers. Ze heeft de mestkevers teruggekregen, maar de bijzondere kevers juist niet; die zijn er nu dus niet meer.'

Baar merkt op dat hij de laatste tijd steeds vaker zaken rond bijtincidenten door honden voorbij ziet komen. Rutger van Veen (37) van Domstad Advocaten te Utrecht ziet dat ook. Hij heeft nu vier van deze zaken lopen. Eind vorig jaar deed hij een zaak van 26 honden die bij een huisinval in beslag waren genomen; de eigenaren werden verdacht van het organiseren van hondengevechten. De dieren ondergingen bij de Universiteit Utrecht een agressietest. Uitslag: euthanasieadvies voor zes volwassen honden en negen pups. Van Veen spande een kort geding aan, maar het mocht niet baten. Van Veen: 'Onbegrijpelijk, omdat dieren op grond van de wet alleen mogen worden gedood als sprake is van niet te corrigeren gedragskenmerken. Hoe kan hiervan sprake zijn bij een drie weken oude pup? Dat is aan cliënten niet uit te leggen.'

BESLAG

Ook Jaap Baar had eerder dit jaar een bijzondere zaak. Hij werd benaderd door de eigenaresse van herdershond Rex, die in september 2016 na een bijtincident door het OM in beslag was genomen. Zij had vergeefs een beklagprocedure tegen het beslag ingediend. In de strafzaak waarin

de eigenaresse werd veroordeeld op grond van artikel 425 Sr (kort gezegd: het niet voldoende zorgdragen voor het onschadelijk houden van een gevaarlijk dier) bepaalde de strafrechter echter dat Rex – onder strikte voorwaarden – terug mocht naar huis. Toen teruggave uitbleef, spande de eigenaresse een kort geding aan. Het OM bleek echter Rex inmiddels al te hebben vervreemd – ondergebracht bij een nieuwe eigenaar – op grond van artikel 117 Sv (zie kader). De kortgedingrechter oordeelde dat het OM dit mocht doen omdat de kosten van het verblijf van Rex in de opslag niet opwogen tegen zijn waarde.

De eigenaresse vroeg Baar hoger beroep in te stellen.

Vlak voor de behandeling bleek echter dat het OM Rex na weer een bijtincident in had laten slapen. Ze zetten de zaak toch door, in de hoop op nuttige jurisprudentie. Dat werd echter een teleurstelling. Op 18 juli oordeelde het hof dat in algemene zin de opslagkosten niet opwegen tegen de waarde van een dier. Dat Rex voor zijn baasje een grote waarde vertegenwoordigde, vond het hof onvoldoende onderbouwd.

Baar had aangevoerd – onder verwijzing naar artikel 3:2a BW ('een dier is geen zaak') én naar de erkenning van de intrinsieke waarde van een dier in de Wet dieren – dat juist daarom deze inbeslagnameprocedures niet geschikt zijn voor dieren. Baar: 'Het hof stelt echter letterlijk dat niet alleen artikel 94 Sv, maar ook artikel 117

Sv onverminderd betrekking heeft op dieren. Onverminderd. Dat betekent dus eigenlijk dat de opname van de intrinsieke waarde in de wet een dode letter is.'

AUTO

Ook de andere advocaten vinden de huidige wet- en regelgeving voor dieren niet geschikt. Schouten: 'Dieren worden nu nog steeds hetzelfde behandeld als een auto. Die wordt verkocht en de eigenaar krijgt schadevergoeding; een auto heeft een dagwaarde. De waarde van een hond wordt echter voor nihil gehouden. Een dier krijgt een spuitje,

maar het wrange daarvan is natuurlijk dat dit onomkeerbaar is.'

Ze hebben ook zeker ideeën over hoe het beter zou kunnen. Baar: 'Hou de inbeslagnames in het bestuursrecht.

Als dieren in bewaring zijn genomen, kunnen ze makkelijker weer terug. In het strafrecht is het dier wanneer de zaak op zitting komt, negen van de tien keer al weg.'

ADVIES

Den Blanken ziet in de modernisering van het Wetboek van Strafvordering een mooie gelegenheid nu eindelijk eens specifieke bepalingen over 'levend beslag' op te nemen. Daarnaast heeft hij voor collega-advocaten nog wel een advies. 'Zodra een dier in beslag is genomen: neem meteen contact op met het OM. Laat ze daar zwart-op-wit bevestigen: het dier wordt niet vervreemd vóór de zitting. Anders voer je een achterhoedegevecht. En het is gewoon een drama voor cliënten als het dier al weg is; voor hen is het alsof een familielid is ingeslapen.'

'De waarde van een hond wordt voor nihil gehouden'

Artikel 94 Sv bepaalt welke voorwerpen in beslag mogen worden genomen en waarom. Het kan zijn dat een voorwerp niet (lang) kan worden 'opgeslagen'; bijvoorbeeld als de waarde ervan niet opweegt tegen de kosten. Artikel 117 Sv geeft voorschriften over wat er dan mag gebeuren. Het OM kan bijvoorbeeld een machtiging tot vervreemding of tot vernietiging geven.

MUTSAERTS

KWALITEIT

VERZEKERD

**ONDERNEMEN ZONDER
DÉ VERZEKERINGSMAKELAAR
VAN DE ADVOCATUUR?
KLINKT ALS EEN UITDAGING!**

*Bent of wordt u partner in 2018?
Zelfverzekerd ondernemen begint met de juiste verzekeringen*

MUTSAERTS
KWALITEIT VERZEKERD

T | 013 - 594 28 28
E | info@mutsaerts.nl

TER ZITTING

Reglement

DOOR / LARS KUIPERS

Zonder advocaat sta je op achterstand. Ken je de regels van het procesrecht niet, dan kun je zomaar met lege handen voor de rechter komen te staan.

Dan heb je, als voorzitter van Stichting Vergelijking Medicinale Olie (VMO), drieënhalve uur in de trein van Maastricht naar Den Haag gezeten. Samen met de penningmeester heb je een nacht lang zitten werken aan je verdediging. Die neem je mee naar de zitting. En dan krijg je tijdens het kort geding van de rechter te horen dat ze er niks mee mag doen.

Wat is er aan de hand? Stichting VMO is een consumentenorganisatie voor gebruikers van wietolie. Op de website publiceert VMO testresultaten van producten. Op de site staat een lijst met wat VMO noemt 'niet-transparante producenten'. Op die lijst prijkt de naam van CannaOil, volgens de website vanwege valsheid in geschrifte en het niet-naleven van de algemene voorwaarden.

'Valsheid in geschrifte en niet-naleven van de algemene voorwaarden,' zegt de rechter. 'Dat is niet zo mooi. Maar ik heb geen idee waarom er sprake zou zijn van valsheid.'

'Ik ook niet,' zegt de baas van CannaOil.

'Valsheid in geschrifte,' zegt advocaat Ernst Knoester, 'dat is nogal wat. VMO deelt zware kwalificaties uit alsof het koekjes zijn. Maar in mijn ogen gaat het hier om smaad en laster. Dat is in strijd met de wet en dat moet stoppen. Ik zie overigens op de site geen algemene voorwaarden en ik zie dus ook niet hoe je daar niet aan kunt voldoen.'

'Onze algemene voorwaarden,' zegt de voorzitter, 'baseren we op de universele normen en waarden. En wij vinden niet dat CannaOil daaraan voldoet.'

De penningmeester haalt een map papieren tevoorschijn.

'Hier staat het allemaal in.'

'U mag geen stukken meer overleggen,' zegt de rechter.

'Ik mag geen stukken meer overleggen?' roept de penningmeester verbaasd uit.

'Het procesreglement is heel duidelijk,' zegt de rechter. 'Als de stukken niet 24 uur van tevoren zijn ingediend, wordt de tegenpartij in de verdediging geschaad. Ik begrijp wel dat u denkt: een advocaat inschakelen kost ontzettend veel geld. Maar als je dat niet doet, kun je dit soort dingen krijgen. Ik geef u een advies: als u algemene voorwaarden heeft, geef die dan aan de deelnemers, maak die concreet en verwijs niet naar algemene normen.' Ze sluit de zitting. (Later blijkt dat de eisers het formulier met de termijnen voor het indienen van de stukken niet hebben doorgestuurd naar de VMO. De rechter geeft het bestuur alsnog tijd om stukken in te dienen; een extra schriftelijke ronde dus.)

 Meer weten? Lees de uitgebreide versie op advocatenblad.nl, rubriek Ter Zitting.

AGENDA

CONGRES MEDIATION EN CULTUUR

Mediation heeft inmiddels een vaste plek veroverd bij conflictoplossing, maar niettemin moeten nog de nodige stappen worden gemaakt. Onder anderen corporate antropoloog Danielle Braun en Dick Allewijn, bijzonder hoogleraar mediation, gaan in op de prangende vraag: hoe doen we dat? Deelname levert zowel PE-, PO- als VMN-punten op.

Datum: 1 december 2017.

Locatie: Bussum.

Ga naar www.mediationcongres.nl voor meer informatie en inschrijven.

JAARCONGRES: DAG VAN HET JEUGDRECHT

Tijdens de zevende editie van de Dag van het Jeugdrecht komen de actuele ontwikkelingen binnen het jeugdrecht, hoogtepunten uit de jurisprudentie van het afgelopen jaar en onderwerpen als de positie van het kind, het omgangsrecht van grootouders en gezagsbeëindiging aan bod. De dag is goed voor 6 PO-punten.

Datum: 12 december 2017.

Locatie: Bunnik.

Ga naar www.sdujuridischeopleidingen.nl voor meer informatie en inschrijven.

JAARCONGRES KENNISPLATFORM FAILLISEMENTS FRAUDE

Tijdens dit congres (6 PO-punten) staan de drie wetten uit de fraudepijler van het wetsgevingsprogramma tot herijking van het faillissementsrecht centraal. Sprekers zijn onder anderen advocaat-partner Robert van Galen (NautaDutilh), strafrechtadvocaat Joyce Boonstra-Verhaert (JahaeRaymakers) en senior raadsheer Tineke Hilverda (Gerechtshof Den Bosch).

Datum: 14 december 2017.

Locatie: Den Haag.

Ga naar www.faillissements-fraude.nl voor meer informatie en inschrijven.

 Meer agendanieuws vindt u op advocatenblad.nl/agenda.

SHARIA IN DE NEDERLANDSE RECHTSZAAL

DOOR / MARISKA JANSEN

Bewerking foto: Ronald Brokke
Beeld: Frans van Straaten,
'Vrouwe Justitia', www.honingen.com.

Het islamitisch familierecht heeft in ons rechtsstelsel geen officiële plek. Toch wordt er in rechtszaken steeds vaker rekening mee gehouden.

Discussies over de sharia polariseren al snel. Vooral op internet is de toon van het debat scherp. ‘Een gesprek zonder waardeoordeel over de sharia lijkt niet mogelijk – de luiken gaan dicht,’ zegt bijzonder hoogleraar Susan Rutten (56). Zij bekleedt de leerstoel Islamitisch familierecht in een Europese context aan Maastricht University, waar ze ook werkzaam is als universitair hoofddocent privaatrecht. ‘Maar bepaalde onderdelen van de sharia zijn voor veel moslims in Nederland wel realiteit.’

‘De sharia is een geheel van religieuze gedragsnormen,’ legt Frans van der Velden (76), emeritus hoogleraar Islamitisch recht en auteur van *Inleiding in de shari’a* (2016, Boom juridisch) uit. ‘Islamgeleerden hebben de sharia ontwikkeld na langdurig bestuderen van de Koran, het heilige boek van de islam waarin de openbaringen aan de profeet Mohammed worden beschreven, en de soenna, de geschriften over uitspraken en gedragingen van de profeet en zijn belangrijkste metgezellen.’ Deze gedragsnormen kunnen de status van gebod hebben, zoals de *salat*, het vijfmaal daagse gebed, van een verbod, zoals het eten van varkensvlees, of van een positief of negatief advies, zoals de besnijdenis van een man die wordt aangeraden, en polygamie die wordt ontraden.

MIDDELEEUWEN

‘Al sinds de vroege middeleeuwen kent de islamitische wereld verschillende rechtsscholen met eigen interpretaties van de sharia die in de loop van tijd hun eigen grondgebied

hebben gekregen,’ zegt Van der Velden. ‘Marokko, Tunesië en Algerije volgen voornamelijk de malikitische school, die als de meest dynamische school mag worden gezien. In Turkije, het Nabije Oosten en Egypte geldt doorgaans de hanafitische school, die vaak wat restrictiever is. En Indonesië hangt de shafitische school aan. Dat de sharia één uniform geheel van rechtsregels zou zijn, is dan ook onjuist, het verschilt naar geloofsrichting, rechtsschool, tijd en plaats.’

Islamitische landen hebben vooral de familierechtelijke regels en het erfrecht van zo’n rechtsschool in hun wetgeving opgenomen. Neem de bruidsgave, een essentieel onderdeel van het islamitisch huwelijk, ook voor moslims in Nederland. Bij de bruidsgave wordt afgesproken dat de man geld en goederen, vaak gouden sieraden, aan de vrouw betaalt. In de praktijk wordt meestal maar een deel van die bruidsgave bij de huwelijksluiting voldaan en de rest op de lange baan geschoven.

‘Stel nu dat een echtpaar in Egypte trouwt en naar Nederland verhuist,’ zegt Susan Rutten met een verwijzing naar haar oratie eerder dit jaar. ‘Na een paar jaar loopt de relatie spaak. De man laat het huwelijk via een verstotingsprocedure in Egypte beëindigen. Van de Egyptische rechter moet hij een schadevergoeding aan de vrouw betalen, kinderalimentatie en de zogenaamde *hadana*-vergoeding, een maandelijks vergoeding voor de verzorging van de kinderen.

Vervolgens vraagt de vrouw bij de rechter in Nederland ook nog om de uitbetaling van het resterende deel

van de bruidsgave en om alimentatie naar Nederlands recht. Kan dat? Of wordt het dan dubbelop voor de man?’

BRUIDSGAVE

‘Als advocaat loop je ertegen aan dat het Nederlandse en het islamitische rechtsstelsel niet goed op elkaar zijn afgestemd,’ zegt Rutten. ‘Hoe classificeer je bijvoorbeeld de bruidsgave? Rechters interpreteren die soms als alimentatie, soms als huwelijksvermogensrecht of als opzichzelfstaande vordering.’ Die verschillende classificaties hebben grote gevolgen. Want als de bruidsgave wordt aangemerkt als alimentatie, dan kijken rechters naar draagkracht en behoefte.

‘Het zou goed kunnen dat de bruidsgave dan niet hoeft te worden voldaan omdat de man te weinig draagkracht heeft, of omdat de vrouw haar eigen broek kan ophouden,’ zegt Rutten. ‘En als de rechter bepaalt dat de bruidsgave onder het huwelijksvermogensrecht valt, dan kan het in de gemeenschap van goederen terecht komen. Maar dat hebben de ex-gehuwden nooit gewild toen ze trouwden.’

‘Advocaten begrijpen doorgaans weinig van exoten als bruidsgave en verstoting,’ is de ervaring van Danusia Bialkowski (1977), sinds 2006 werkzaam als advocaat bij het Amsterdamse kantoor Seegers & Lebouille en gespecialiseerd in islamitisch familierecht.

‘Ik hoor geregeld dat moslimvrouwen tevergeefs naar juridische bijstand zoeken bij het Juridisch Loket of maatschappelijk werk. In sommige ►

gevallen hebben ze zelfs een hele scheiding bij een advocaat doorlopen. Maar ook daar krijgen ze vaak te horen dat hun probleem niet juridisch genoeg is om aan een rechter voor te leggen. Ik denk dat dit niet altijd klopt,' zegt Bialkowski. 'Tegen cliënten met wortels in Afghanistan en Pakistan en zelfs Oost-Turkije kun je niet bij voorbaat zeggen: uw probleem hoort niet thuis in de rechtbank.'

ALIMENTATIE

Een andere situatie die in ons recht tot problemen leidt, is de ontbinding van een huwelijk dat officieel geen huwelijk is, zegt Rutten. Stel dat een Somalisch-Nederlandse man en vrouw geen burgerlijk huwelijk sluiten maar wel trouwen in de moskee in het bijzijn van een imam. Ze krijgen kinderen, maar na een paar jaar loopt de relatie stuk, en wordt de vrouw conform het sharia-recht verstoten. Hoe kijken we aan tegen dit islamitische huwelijk en de scheiding? Heeft deze vrouw recht op alimentatie?

'Juridisch heeft dit huwelijk geen betekenis,' vertelt Rutten. 'Er is geen onderhoudsverplichting bij een scheiding, de afstamming van de kinderen is niet geregeld. Maar het kan in het belang van de cliënt zijn om toch te kijken naar de mogelijkheden die het Nederlands rechtstelsel biedt.

Je zou de relatie kunnen vergelijken met samenwonen. Er is bewust voor elkaar gekozen, er zijn kinderen. Soms worden bepaalde gevolgen van het huwelijk, met een beroep op de redelijkheid, toegekend aan samenwonenden omdat er bepaalde verwachtingen waren. Ik zeg niet dat je dit zonder meer moet toekennen maar het is wel goed om over na te denken.'

Rechters zijn over het algemeen wel bereid de islamitische familierechtelijke context als een juridische kwestie te zien, vindt Bialkowski,

zolang je de eis maar op grond van Nederlands recht fundeert. 'Ze zijn steeds beter geneigd om goed te luisteren naar de gevolgen van een scheiding als er sprake is van een islamitisch huwelijk en zoeken naar mogelijkheden om kwesties als verstoting en bruidsgave binnen de ruimte die het Nederlandse recht biedt een plek te geven.'

VERSTOTING

In 2010 heeft de rechter in een uitspraak vrouwen die gevangen zitten in een islamitisch huwelijk – het burgerlijk huwelijk is ontbonden maar de man weigert de sharia-procedure van verstoting te volgen, waardoor de vrouw volgens het recht van het land van herkomst nog steeds gehuwd is – de mogelijkheid gegeven eruit te stappen. 'De verstoting heeft nog geen plek binnen de echtscheidingsprocedure maar kan worden afgedwongen via een kort geding,' zegt Bialkowski. 'Het VN-vrouwenverdrag en het EVRM

bevatten waarden en normen die ook gelden tussen burgers onderling. Een schending hiervan is een onrechtmatige daad.'

Dan zijn er nog de bruidsgeschenken.

Doorgaans krijgt de islamitische bruid goud bij haar huwelijk. De bruiloftsgasten geven deze gouden sieraden heel bewust aan haar. Ze zeggen als het ware: dit is voor jou, jouw appeltje voor de dorst. 'Maar niemand geeft het met een uitsluitingsclausule. Dus aan het einde van de rit valt het goud toe aan de gemeenschap en moet je dat delen,' aldus Bialkowski. Dat wordt straks anders bij de inwerkingtreding van de Wet beperking wettelijke gemeenschap van goederen op 1 januari 2018. Dan vallen de bruidsgeschenken, mits bewezen is dat de gever het geschenk alleen voor de

bruid bedoelde, niet meer in de gemeenschap en komen ze toe aan de vrouw. 'Het probleem van het goud is dan opgelost.'

Of een betere afstemming van het Nederlandse rechtssysteem op de sharia-wetgeving een goede zaak is, zal nog wel even een discussie blijven. Er zijn ook kritische juristen die regelmatig de publiciteit opzoeken en waarschuwen voor islamitisch familierecht in de rechtbank. Een van hen is Paul Cliteur (61), hoogleraar Encyclopedie van de rechtswetenschap aan de Universiteit Leiden. Volgens hem moet in Nederland alleen Nederlands recht worden toegepast en mogen er geen concessie worden gedaan aan 'premoderne rechtssystemen, zoals de sharia'.

'Het is op allerlei belangrijke en gevoelige punten onverenigbaar met het moderne en seculiere Nederlandse rechtssysteem. Het heeft andere opvattingen over man-vrouwverhoudingen, het criminaliseert geloofs-

'We moeten niet luisteren naar islamgeleerden die met een romantische opvatting proberen de deur op een kier te zetten'

afval en atheïsme en heeft andere opvattingen over seksueel verkeer tussen gelijkgeslachtelijke partners,' zegt Cliteur. 'Als juristen moeten we niet luisteren naar islamgeleerden die met een romantische opvatting over dit recht proberen de deur daarvoor op een kier te zetten. De advocatuur, het Openbaar Ministerie, de rechterlijke macht en de Nederlandse wetgever zouden miljoenen vrouwen over de gehele wereld een dienst bewijzen door een prachtig "nee" te laten horen tegenover de islamisten en diegenen die hen een kans willen geven.' ■

immix
advocaten | mediators

zoekt een
constructieve advocaat/advocaat-mediator (partner)

Oplossen is meer dan winnen. Mensen willen het goed met elkaar hebben; immix is hiervan overtuigd. Ons vak en onze werkwijze dragen hieraan bij. Dat geldt voor hoe wij omgaan met onze cliënten en iedereen die bij hun zaak is betrokken. Voor ons is dat constructieve advocatuur.

Immix is een advocatenkantoor gevestigd op een prachtige locatie in Zeist. Op dit moment zijn wij met 12 advocaten, en wij willen uitbreiden. Wij zijn gespecialiseerd in uiteenlopende rechtsgebieden gericht op de zakelijke markt. We doen waar we goed in zijn en verwijzen door waar nodig.

**Wij zijn en werken volgens onze kernwaarden:
Helder, Opbouwend en Empathisch.**

Heb je een eigen praktijk of ben je die aan het opbouwen? Ondernemende advocaten zijn bij ons aan het goede adres. Ook als je nu nog in loondienst werkt. Wij bieden een professionele organisatie met leuke mensen, waarin je je kunt ontwikkelen. Wat we vooral van je vragen is om een fijne collega te zijn. Bij voorkeur ben je ook mediator of heb je affiniteit met alternatieve geschillenoplossing.

**Ben je een bruggenbouwer?
Heb je oog voor mensen en maatwerk?
Heb je graag collega's om je heen?
Ben je enthousiast over je werk?
Kom over de brug!**

Wij willen je graag spreken. Neem contact op met: Susanne de Neeve of Rik Harmsen op telefoonnummer: 030-693 45 55 of mail naar: deneeve@immix.nl. Je kunt rekenen op vertrouwelijkheid.

**CIVIELE CASSATIE, PROCESBEGELEIDING OF
PREJUDICIËLE VRAAG BIJ DE HOGE RAAD?**

Alt Kam Boer advocaten

Zie onze website www.altkamboer.com voor een track record over de afgelopen 17 jaar. Vaste prijsafspraken mogelijk.

Info: mr H.J.W. Alt
PB 82228, 2508 EE Den Haag
T: 070 - 358 94 79 | F: 070 358 51 97
E: alt@altkamboer.com

TOGA
atelier
S c h o u t

Kwaliteit met oog voor detail

BIO-toga van lichtgewicht Cool Wool

www.toga-atelierschout.nl

info@toga-atelierschout.nl

Ons nieuwe adres is:

Claes de Vrieselaan 82 A
3021 JS Rotterdam
Tel.: 010 245 07 66
di t/m vr 9:00 - 17:30
zaterdag op afspraak

◀ Patek
Philippe
Calatrava

◀ Rolex
DateJust
automaat

◀ Cartier
Tank
18K

INKOOP & VERKOOP

VAN GEBRUIKTE HORLOGES
o.a. Rolex, Cartier, Breitling,
IWC, Omega, Chopard en
Patek Philippe

SPIEGELGRACHT
JUWELIERS

**Spiegelgracht 12
AMSTERDAM**

Ma t/m vr 10:00 - 17:00 uur
Tel: 020 - 422 10 15

spiegelgrachtjuweliers.nl

Legal Eagle gaat stoppen

Stap nu over op AdvocaatCentraal

Al meer dan **700** kantoren
werken tot volle tevreden-
heid met AdvocaatCentraal.

Wij laten u ook graag
kennismaken.

Bel nu (035) 543 55 66

Geen dubbele kosten, binnen één uur klaar

Wachten op de afloop van uw Legal Eagle contract is niet nodig.
U begint pas te betalen na afloop van uw Legal Eagle overeenkomst.
De overstap is binnen een uur gerealiseerd.

AdvocaatCentraal: continuïteit en zekerheid

- ✓ Eenvoud in gebruik met alles wat een advocaat nodig heeft.
- ✓ De laagste kosten per gebruiker.
- ✓ Unieke integratie met Outlook voor e-facturatie en opslag e-mail.
- ✓ Geen server meer nodig, uw data veilig in onze Nederlandse cloud.

"Dankzij AdvocaatCentraal een zorgeloze conversie."

mw. mr. Carolien Peper
Centrum Advocaten

"De overstap van Legal Eagle naar AdvocaatCentraal verliep zo soepel, dat we ons afvroegen waarom we dit niet eerder hadden gedaan. We zijn zeer tevreden over het gebruiksgemak van AdvocaatCentraal."

mw. mr. Heidi Lichtevelde
Advokatenkollektief Oost

T (035) 543 55 66
M info@advocaatcentraal.nl
W www.advocaatcentraal.nl

ADVOCAAT CENTRAAL

MOREE GELDERBLOM ADVOCATEN

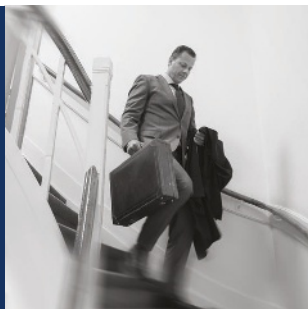
- SINDS 1977 -

Ons kantoor - 20 advocaten - staat garant voor vakkundige, resultaatgerichte en persoonlijke dienstverlening. Dat gebeurt vanuit vestigingen in Rotterdam en Hendrik-Ido-Ambacht. In Rotterdam zoeken we voor onze familierechtsectie versterking. We hebben een vacature voor een

ADVOCAAT-MEDEWERKER FAMILIERECHT

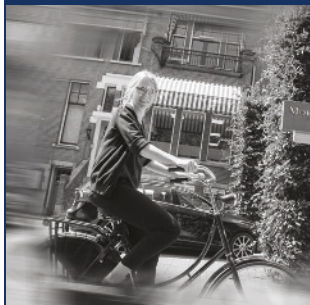
(fulltime / parttime)

Neem ook eens een
kijkje op onze website:
www.mglaw.nl.

Gemotiveerd en gedreven voor
een nieuwe uitdaging?

Moree Gelderblom Advocaten
t.a.v. de heer mr.
A.J.C. van Bommel
Postbus 25006
3001 HA ROTTERDAM
of per mail naar
ajcvanbommel@mglaw.nl

AantjesZevenberg
ADVOCATEN

CASSATIE
IN CIVIELE ZAKEN

Mr. K. Aantjes

aantjes@aantjeszevenberg.nl

Mr. F.I. van Dorsser

vandorsser@aantjeszevenberg.nl

070-3906260 | www.azcassatie.nl

OP ZOEK NAAR BALANS

DUOBAAN OP
MINISTERIE
VAN JUSTITIE
EN VEILIGHEID

DOOR / MAARTEN BAKKER
BEELD / WILMAR DIK

Het ministerie van Justitie en Veiligheid is niet gesplitst, maar heeft twee ministers aan het roer gekregen. 'Een valse start,' vindt de SP. Volgens D66 kan het geplaagde departement nu juist weer in balans komen.

Op donderdag 26 oktober vond de formele overdracht van de taken op het ministerie plaats. Een fotomoment. Vertrekend minister Stef Blok (VVD) overhandigt een glanzend bruine, leren tas waarin hij de beleidsstukken in het weekend naar huis nam, aan zijn opvolgers Ferdinand Grapperhaus (CDA) en Sander Dekker (VVD). 'Jullie moeten er wel samen mee doen,' grapt Blok en verdwijnt voor de laatste keer naar zijn werkkamer.

De nieuwe coalitie van CDA, ChristenUnie, D66 en VVD heeft gekozen voor een tweekoppige leiding op het ministerie van Justitie en Veiligheid. Zij moeten de problemen oplossen waarmee het departement kampt (oprichting van de Nationale Politie, tekorten bij de Rechtspraak en het OM, functioneren van het ministerie) en die de ministers Opstelten en Van der Steur en staatssecretaris Teeven de kop kostte. Het leek er aanvankelijk op dat

het superministerie gesplitst zou worden. D66-kopstukken pleitten voor een terugkeer van de politie naar het ministerie van Binnenlandse Zaken, binnen de VVD werd gesproken over een overheveling van vreemdelingenzaken naar een ander departement. Daar is het niet van gekomen. Premier Rutte heeft bestuursvoorzitter Ferdinand Grapperhaus van advocatenkantoor Allen & Overy aangezocht als minister van Justitie en Veiligheid. Hij neemt de ►

politie en het Openbaar Ministerie onder zijn hoede. Sander Dekker, een vertrouweling van Rutte, mag als minister voor Rechtsbescherming onder meer de rechtsbijstand, de zittende magistratuur en het sanctiebeleid gaan doen. Hij speelt wel de tweede viool, want is minister zonder portefeuille. Grapperhaus is eerstverantwoordelijk.

TWEEDE MAN

‘De nieuwe coalitie heeft hiermee een valse start gemaakt,’ zegt SP-justitiewoordvoerder Michiel van Nispen over de benoeming van de twee ministers. Het Tweede Kamerlid was voorstander van splitsing van het ministerie. ‘Je kunt ervoor kiezen dat niet te doen, maar dan moet je wel met goede maatregelen komen.’ Die mist Van Nispen. ‘De rechtsstaat wordt nu toegewezen aan de tweede man. Het was logisch geweest als de eerste man dat zou gaan doen, als je tenminste het vertrouwen in het departement wilt herstellen.’ Dat Dekker van de VVD is, zit het Tweede Kamerlid van de SP ook niet lekker. Onder leiding van de liberalen is het juist misgegaan op het departement, constateert hij.

Van Nispen had graag gezien dat beleidsonderwerpen als rechtsbijstand rechtstreeks onder Grapperhaus zouden vallen, en niet onder Sander Dekker. ‘Dat zou veel beter zijn.’ Grapperhaus is een interessante man, die goede dingen opgeschreven heeft in *Rafels aan de rechtsstaat*, aldus Van Nispen. In het boek maakt de nieuwe bewindsman zich druk over de groeiende ongelijkheid, die volgens hem een bedreiging vormt voor de rechtsstaat.

Wie uitspraken van Sander Dekker leest, krijgt de indruk dat de VVD'er de lijn van ‘crime fighter’ Fred Teeven wil voortzetten. Drie jaar geleden

pleitte Dekker in weekblad *VN* voor harder optreden tegen criminelen. ‘Ik vind dat veel politici en bestuurders daar te soft over denken,’ verklaarde hij. ‘Er is te lang gezegd: iemand die problemen veroorzaakt, moeten we helpen.’ Sander Dekker deed, voordat hij in de politiek stapte, onderzoek naar justitiële onderwerpen. Maar dat richtte zich volgens een woordvoerder van Dekker ‘met name op het terrein van politie, OM, openbare orde en crisisbestrijding’. Rechtsbijstand wordt niet genoemd.

MANDJE VAN KANDIDATEN

Hoogleraar Jouke de Vries van de Rijksuniversiteit Groningen noemde begin dit jaar het disfunctioneren van het ministerie van Veiligheid en Justitie, zoals het toen nog heette, ‘een gevaar voor de samenleving’. De bestuurskundige is nu, in tegenstelling tot SP-Kamerlid

Van Nispen, positief over de benoeming van twee ministers op het departement. ‘Opdeling van het ministerie had alleen maar veel ellende gegeven.’ Hij vindt het belangrijk dat Grapperhaus een vakman is. ‘Bij een minis-

terskeuze is er altijd een mandje van kandidaten. Ze hebben er in elk geval een jurist uit gehaald.’

Volgens De Vries moet de eerstverantwoordelijke minister de ‘checks-and-balances’ tussen opsporing, vervolging en rechtsbescherming op het ‘complexe ministerie’ bewaken. ‘De minister dient er bovenop te zitten. Grapperhaus lijkt me iemand die beslissingen durft te nemen.’ Die indruk heeft ook Saskia Klosse, hoogleraar arbeidsrecht aan Maastricht University, waar Grapperhaus deeltijdhoogleraar was. ‘Hij is een stevige man, je duwt hem niet zomaar aan de kant,’ meent Klosse. ‘Hij heeft een brede ervaring met management bij Allen & Overy

opgebouwd, die neemt hij mee naar Den Haag, met zijn persoonlijkheid.’

COLLEGIAAL

Klosse beaamt dat rechtsbescherming goed in de portefeuille van Grapperhaus had gepast, gezien zijn boek *Rafels aan de rechtsstaat*. Maar zij ziet nog geen scenario opdoemen waarin Grapperhaus het terrein van Sander Dekker opeist, en de twee bewindslieden vervolgens elkaar de tent uitvechten. ‘Ferdinand is buitengewoon loyaal en collegiaal. Ik heb twaalf jaar een goede werkverhouding met hem gehad. Hij respecteert taken van anderen. Hij zal meedenken, maar drukt niemand weg. Hij gaat voor win-win.’

Ook D66-Kamerlid Maarten Groothuizen vindt dat met de tweekoppige leiding er weer balans kan komen op het ministerie tussen opsporing en vervolging enerzijds en rechtsbescherming en de rechtsstaat anderzijds. ‘Die tegenstelling vind ik soms wat overdreven. We hebben ingezet op een koerswijziging met meer focus op Justitie naast Veiligheid. Goed dat daar nu twee ministers mee aan de slag gaan.’

POLITIEKE KLEUREN

D66-senator Thom de Graaf meende dat door de overheveling van de politie naar het ministerie in 2010 de nadruk te veel kwam te liggen op criminaliteitsbestrijding. Groothuizen heeft er vrede mee dat de politie nu toch bij het departement blijft. ‘De politie maakt onderdeel uit van de strafrechtketen,’ zegt de voormalig officier van justitie. ‘Dan is het niet gek dat ze onder één dak zit met het OM en de rechterlijke macht.’

Voor Groothuizen is het van belang dat Grapperhaus van het CDA is, en het ministerie dus niet meer een VVD-bolwerk is. ‘Het ministerie was uit de kluiten gewassen en niet te behappen voor één persoon. Met twee ministers van verschillende politieke kleuren zijn de “checks-and-balances” nu op orde.’ ■

‘Opdeling van het ministerie had alleen maar ellende gegeven’

Digitaal procederen kan beter, sneller en eenvoudiger. Bespaar tijd en werk zorgelozer met Armarium.

Een totaaloplossing met gedegen zaakadministratie, automatische
termijnbewaking én wederzijds berichtenverkeer met de Rechtspraak.

Ontdek alle voordelen en vraag een demo aan:

www.armarium.nl/advocatenblad

ARMARIUM

Snel, eenvoudig en veilig

www.armarium.nl

Met meer dan 15 jaar ervaring bij grote en kleine kantoren is Armarium dé oplossing
voor iedere advocaat die grip wil houden op digitaal procederen.

AANBESTEDINGSRECHT

Masterclasses aanbestedingsrecht**

woensdag 20 september i.s.m. NVvA:

Mensenrechten en Aanbestedingsrecht

van 13.30-17.00 uur

woensdag 6 december: *thema nog niet*

bekend, van 13.30-17.00 uur

o.l.v. prof. mr. Chris Jansen NOvA 2 PO, PWO

Actualiteiten aanbestedingsrecht voor juristen en inkopers**

dinsdag 12 december, 12.30-17.30 uur

prof. mr. Chris Jansen, prof. mr. Elies Steyger

NOvA 4 PO, PWO

ARBEIDSRECHT

Actualiteiten arbeidsrecht in het onderwijs**

donderdag 23 november, 12.30-17.30 uur

mr. Willem Lindeboom, mr. Marion Scholtes

NOvA 4 PO, MfN 4

Ontwikkelingen in het ontslagrecht**

dinsdag 19 december, 09.00-17.00 uur

prof. dr. mr. Willem Bouwens, mr. Herman

van der Meer, mr. Dirk-Jan Rutgers,

mr. Chris Nekeman

NOvA 6 PO, MfN 6

BESTUURS(PROCES)RECHT

Actualiteiten bestuurs(proces)recht**

dinsdag 19 december, 12.30-17.30 uur

prof. mr. Richard Neerhof,

dr. mr. Pim Huisman

NOvA 4 PO, PWO

BURGERLIJK(PROCES)RECHT

Actualiteiten contractenrecht**

woensdag 29 november, 12.30-17.30 uur

prof. dr. Lodewijk Smeehuijzen,

prof. dr. Jacobien Rutgers

NOvA 4 PO, PWO

Actualiteiten burgerlijk(proces)recht en rechtspleging**

maandag 18 december, 12.30-17.30 uur

prof. mr. Constant van Nispen,

mr. Robert Hendrikse

NOvA 4 PO, KBvG 4

IT & RECHT

Internetrecht: e-commerce, privacy en auteursrecht**

donderdag 30 november, 12.30-17.30 uur

prof. mr. Arno Lodder e.a.

NOvA 4 PO

Privacy en gegevensbescherming: big data en invasive technologies**

woensdag 13 december, 12.30-17.30 uur

dr. Rob van den Hoven van Genderen,

mr. Petra Tolen, mr. Tijmen Wisman

NOvA 4 PO

MIGRATIERECHT

Actualiteiten vluchtelingenrecht**

donderdag 23 november, 09.00-17.00 uur

mr. dr. Marcelle Reneman e.a.

NOvA 6 PO, RvR

NOTARIEELRECHT

De legitieme portie: nog steeds de crux van het erfrecht**

NIEUW

maandag 4 december, 12.30-17.30 uur

prof. dr. Boudewijn Waaijer

NOvA 4 PO, KNB 4

Nieuw Huwelijksvermogensrecht** **NIEUW**

woensdag 29 november, 12.30-17.30 uur

mr. Marcel Kremer, prof. Nicole Gubbels

NOvA 4 PO, KNB 4

ONDERNEMINGSRECHT

Actualiteiten contractenrecht**

woensdag 29 november, 12.30-17.30 uur

prof. dr. Lodewijk Smeehuijzen,

prof. dr. Jacobien Rutgers

NOvA 4 PO, PWO

Actualiteiten insolventierecht**

dinsdag 28 november, 12.30-17.30 uur

prof. mr. Jan Bernd Huizink

NOvA 4 PO, KNB 4

Actualiteiten ondernemingsrecht**

maandag 11 december, 12.30-17.30 uur

prof. mr. Wino van Veen,

prof. mr. Jan Bernd Huizink

NOvA 4 PO, KNB 4

PENSIOENRECHT

Lezingen Actualiteiten Pensioenrecht**

woensdag 27 september:

Toekomst pensioenstelsel

woensdag 6 december:

Verplichte bedrijfstakpensioenfondsen

13.30-17.00 uur o.l.v. prof. dr. Erik Lutjens

NOvA 2 PO, 2 VvPJ

PERSONEN-EN FAMILIERECHT

Inleiding jeugd- en jeugdstrafrecht*

donderdag 7 december, 09.00-17.00 uur

prof. mr. Caroline Forder, mr. Reinier Feiner

mr. dr. Kees Blankman, mr. Maartje Berger

NOvA 6 PO, RvR

STRAF(PROCES)RECHT

Inleiding jeugd- en jeugdstrafrecht*

donderdag 7 december, 09.00-17.00 uur

prof. mr. Caroline Forder, mr. Reinier Feiner

mr. dr. Kees Blankman, mr. Maartje Berger

NOvA 6 PO, RvR

Actuele ontwikkelingen in het straf(proces)recht**

donderdag 14 december, 12.30-17.30 uur

mr. dr. Sonja Meijer, mr. Rob ter Haar

NOvA 4 PO

PROFESSIONELE VAARDIGHEDEN

Legal English@work**

maandag 13, 20, 27 november en

4 december, 12.30-17.30 uur

Frances Gilligan LL.M

NOvA 16 PO, PWO

Succesvol coachen en aansturen in de juridische praktijk

woensdag 15 november, 09.00 -17.00 uur

mr. Rûna Honig

NOvA 6 PO, KBvG 3, KNB 6

Adequaat reageren en improviseren**

dinsdag 28 november, 09.00-17.00 uur

mr. Arthur Noordhuis

NOvA 6 PO, KBvG 3, KNB 6, MfN 6, PWO

Juridisch schrijven**

donderdag 7 en 14 december, 09.00-16.00 uur

dr. Janne Maaik Gerlofs

NOvA 10 PO, KBvG 5, KNB 10, PWO

Opfriscursus Legal English@work** **NIEUW**

maandag 11 december, 12.30-17.30 uur

Frances Gilligan LL.M

NOvA 4 PO, PWO

Overtuigend pleiten*

dinsdag 12 december, 09.00-16.00 uur

drs. Mascha Furth

NOvA 6 PO

LEERGANGEN

Leergang Decentrale Verordeningen

(start 9 november 2017)

Leergang Arbeidsrecht

(start januari 2018)

Leergang Aanbestedingsrecht

(start maart 2018)

Leergang Intellectueel Eigendomsrecht

(start maart 2018)

Leergang Strafrechtelijk bewijsrecht

(start maart 2018)

ADVOCAAT OP TELEVISIE MIST ZEGGINGSKRACHT

DOOR / MARISKA JANSEN
BEELD / RUUD JONKERS

Optreden in talkshows is voor advocaten een lastige opgave. Voor de kijker is niet altijd duidelijk wie de juridisch deskundige is.

Advocaten die op televisie optreden, moeten zich ervan bewust zijn dat ze de beeldvorming van de advocatuur beïnvloeden. Dat is een van de lessen die je kunt trekken uit de bundel *Beeldvorming voor Rechtsvorming* (2017, Boom juridisch) die onlangs onder redactie van Inge van der Vlies verscheen. Volgens de hoogleraar staats- en bestuursrecht, kunst en recht, aan de Universiteit van Amsterdam wordt het beeld dat het grote publiek van de advocatuur heeft voor een belangrijk deel gevormd door wat het op tv ziet.

‘Dat hoeft geen probleem te zijn. In Amerikaanse tv-series lijkt de rechtszaal een theater. Advocaten zijn in toga en rechters zitten achter de tafel. Het straalt autoriteit uit.’ Op de Nederlandse televisie is de gezaghebbendheid van de juridisch deskundige minder vanzelfsprekend. ‘In talkshows zoals die van *Pauw* of *Jinek* heerst een volkomen egalitaire gesprekscultuur,’ zegt Van der Vlies. ‘Voor de kijker is niet meteen duidelijk wie van de gasten aan tafel de advocaat, voetballer of actrice is. Ik vraag me af of de advocaat in die setting nog voldoende weet over te komen als degene met de meeste juridische kennis en zeggingskracht.’ *De ambiance* van de talkshow is zodanig dat iedereen recht van spreken lijkt te hebben. ‘De gasten aan tafel hebben vaak heldere, uitgesproken opinies over juridische kwesties. Voor een advocaat is het dan lastig om een zaak genuanceerd naar voren te brengen met diezelfde overtuigingskracht. Een genuanceerde mening komt al snel weifelachtig over en dat strookt niet helemaal met

de autoriteit die een advocaat zou moeten uitstralen.’ Al zijn er positieve uitzonderingen die letterlijk en figuurlijk meester zijn in het juridische debat op tv. Van der Vlies noemt Gerard Spong en vreemdelingenrechtadvocaat Barbara Wegelin als voorbeelden van juristen die complexe zaken overtuigend brengen. Het is belangrijk dat er de juiste nuance en kennis in het debat komen, anders regeren de wetten van de media, meent Van der Vlies. ‘De redactie van een talkshow zoekt naar sprekers die bereid zijn om standpunten in te nemen. Het risico bestaat dat televisiemakers bepalen welke visies op het recht aandacht krijgen. Het is aan de advocaat om op kordate wijze een doordachte juridische bijdrage te leveren. Door te benadrukken dat een verhaal twee kanten heeft bijvoorbeeld en goed door te vragen. Soms lijken regels erg formalistisch, zoals het beginsel van hoor- en wederhoor en de privacywetgeving, maar het is de essentie van de rechtsbescherming.’

BEWUST VOOR NEDERLAND GEKOZEN

Khaldoun Alshamli (33) komt uit een Syrische advocatenfamilie. Zijn vader is advocaat, net als zijn twee zussen. Niet zo verwonderlijk dus dat hij ook rechten ging studeren. Na zijn studie kon Khaldoun aan de tweejarige opleiding tot advocaat-stagiair beginnen bij het kantoor van zijn vader in Damascus. Een Syrische advocaat-stagiair wordt breed opgeleid op alle rechtsgebieden. Khaldoun besloot zich uiteindelijk te specialiseren in terrorismebestrijding.

‘In Syrië bestaat sinds 2011 een *Counter-Terrorism Court*. Deze rechtbank richt zich op verdachten van terrorisme én politieke activisten. Tussen die twee werd geen onderscheid gemaakt,’ beschrijft Khaldoun het begin van de oorlog in Syrië. Deze

ontwikkelde zich van een Arabische Lente waarbij betogers vroegen om politieke hervormingen en een einde aan de overheersing van de Ba’ath-partij tot een bloedige strijd tussen verschillende groeperingen. ‘Mijn eerste cliënten waren actief in de Arabische Lente. Ze werden opgepakt omdat ze demonstreerden, contact hadden met demonstranten of een Facebookpost hadden geplaatst die het regime niet zinde.’

Als advocaat waren Khaldouns middelen beperkt. ‘Ik mocht niet communiceren met mijn cliënten. Een kwartier voordat een zitting begon, kreeg ik pas het dossier in te zien.’

Khaldouns werk was zwaar. Niet in de laatste plaats omdat zijn cliënten werden gemarteld.

‘Mensonterend. Ik ben één keer in huilen uitgebarsten. Stond ik daar in mijn nette pak met een lekker luchtje op naast een man die amper kleding aan had. Broodmager en overduidelijk gefolterd.’

Zijn werk als advocaat bracht ook mooie dingen. Zo ontmoette hij in de gangen van de rechtbank Rana al Khoudari (28). Ze werkte als advocaat-stagiaire familierecht.

‘Ik studeerde ook nog commercieel recht, maar kon dat vanwege mijn vertrek naar Nederland niet afmaken’, vertelt Rana. ‘Ik probeer nu via internet mijn master *Abuse of*

dominant positions in trade relations
aan de Universiteit van Damascus
af te ronden.'

Het stel trouwde in 2014. Niet veel later moest Khaldoun noodgedwongen vluchten. 'Ik kreeg ruzie met iemand van de geheime dienst omdat ik in de rechtbank mijn mobiele telefoon gebruikte,' vertelt Khaldoun. 'Niet de rechters, maar zij maken in feite de dienst uit. Ik wist dat ik al lange tijd in de gaten werd gehouden, maar nu werd er ook bedreigd dat ik zou worden gearresteerd.' ▶

DOOR / DAPHNE VAN DIJK BEELD / JEAN-PIERRE JANS

Je hebt een goedlopend
advocatenkantoor
en het leven lacht
je toe. Tot er oorlog
uitbreekt en je moet
vluchten. Het overkwam
de Syriërs Alshamli,
Bako en Khajadourian.

VERJAAGD DOOR DE OORLOG

VU LAW
ACADEMY

Mr. dr. Bas de Wilde
(cursusleider)

Leergang Strafrechtelijk bewijsrecht vanuit verdedigingsperspectief

START: MAART 2018

www.vulaw.nl

Gelijkgesteld met de
Profileringcursus van de
Stichting Strafrechtpraktijk

VU
VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

IS VERDER KIJKEN

WitloxSnijders advocaten

Voor een zelfstandige, ondernemende collega advocaat met eigen praktijk die zich als kantoorgenoot bij ons wil aansluiten, bieden wij kantoorruimte met secretariële ondersteuning aan op de Keizersgracht in Amsterdam.

Wij werken collegiaal in informeel samen en hebben ieder ons eigen specialisme.

Als je interesse hebt, neem dan contact op met:
witlox@wsadvocaten.nl
snijders@wsadvocaten.nl

Bestel nu deze stijlvolle karaf voor op uw kantoor en schenk

RECHT

op 10.000 keer zoveel schoon drinkwater in ontwikkelingslanden

RECHTOPWATER.MADEBLUE.ORG MADE BLUE

VACATURE

RICHARD KORVER ADVOCATEN (GEVORDERD) ADVOCaat-STAGIAIR(E)

Richard Korver Advocaten is op zoek naar een gedreven (gevoorderd) advocaat – stagiair(e) die stevig in zijn of haar schoenen staat met een brede juridische interesse en met goede analytische en communicatieve vaardigheden.

Wij zijn een advocatenkantoor dat interessante en uitdagende zaken behandelt op het gebied van straf- en civiel recht. Ons kantoor bestaat uit een dynamisch team en biedt de mogelijkheid om je verder te ontwikkelen in een drukke en gevarieerde (proces) praktijk.

Functie-eisen

- Je bent communicatief, analytisch sterk, stressbestendig, een doorzetter en resultaatgericht;
- Je kunt prioriteiten stellen;
- Je hebt geen negen tot vijf mentaliteit;
- Je hebt ervaring op het gebied van straf- en civiel recht;
- Je Nederlands is uitstekend en je hebt goede kennis van het Engels, zowel in woord als in geschrift.

Solliciteren

Indien je geïnteresseerd bent, stuur dan je CV, motivatiebrief, cijferlijsten, eventuele stageverklaringen en andere relevante stukken per e-mail aan: werkenbij@richardkorver.nl

RICHARD KORVER
ADVOCATEN

In het belang van het kind

Het Omgangshuis van Tugra streeft naar het creëren van een ruimte voor kind en ouder om samen hun contact verder te ontwikkelen. Met doel dat na circa een half jaar:

- ✓ Er weer contact is tussen kind en ouder(s);
- ✓ Ouders kunnen met elkaar communiceren in het belang van het kind;
- ✓ Een omgangsregeling is vastgesteld die alle partijen aanvaarden en nakomen.

Sinds 2008 bieden wij individuele omgangsbegeleiding. Onze hbo professionals helpen met het creëren van omgangsmomenten opmaat. Onze begeleiders werken een op een, in de tempo van het kind en de ouder(s). Met aandacht voor de wensen van het kind en de ouder(s), kennis en betrokkenheid ondersteunen onze begeleiders tijdens de omgangsproces waar nodig.

www.omgangshuis.nl

(026) 75 02 889 info@omgangshuis.nl
Akkerwindestraat 1, 6832 CR Arnhem

Daarbij kwam dat Khaldoun als reservist voor het Syrische leger werd opgeroepen. Hij vluchtte eind 2014 naar Nederland. 'Ik heb bewust voor dit land gekozen. Hier zit het internationaal gerechtshof en spreken de mensen goed Engels.' In februari van dit jaar kwam zijn vrouw Rana in het kader van gezinshereniging in Nederland aan. Khaldoun Alshamli heeft besloten

het roer om te gooien en start begin volgend jaar met een studie International Criminology aan de Universiteit Utrecht. 'Ik moet helemaal opnieuw beginnen, net als veel andere vluchtelingen. Ik heb jarenlang ervaring als advocaat in Syrië, die telt hier helaas niet mee.' Zijn vrouw Rana wil eerst haar master afronden. 'Daarna kan ik hier misschien International Commercial

Law studeren', zegt Rana. Het stel is druk bezig om Nederlands te leren en hoopt (vrijwilligers)werk in het juridische domein te vinden. Khaldoun: 'We proberen een leven in Nederland op te bouwen, maar we hopen ooit weer terug naar Syrië te kunnen gaan.' De rest van hun familie zit nog in Syrië, is vertrokken naar Saoedi-Arabië of zit vast als vluchteling in Turkije.

SYRISCHE ADVOCATENTITEL NIET ERKEND

Ook voor advocaat Tawfik Bako (35) was de oproep voor de militaire reserve reden om te vluchten. 'Het was oorlog en ik wilde geen onschuldige mensen doodschieten. Dienstweigereen was geen optie. Ik zou hoe dan ook naar het front zijn gestuurd.' Hij vluchtte in de zomer van 2015 naar Nederland. Op zijn zusje na, die naar Zwitserland is uitgeweken, woont de rest van zijn familie nog in Syrië. Tawfik was in Damascus gespecialiseerd in strafrecht. Dat hij advocaat is geworden, is geen verrassing. 'Mijn vader was advocaat civiel recht en de appel valt niet ver van de boom. Ik had ook wel rechter willen worden, of officier van justitie. Maar mijn familie is Koerdisch. Overheidsbanen kon ik vanwege mijn etnische achtergrond wel op mijn buik schrijven.' Tawfik is nu ruim twee jaar in Nederland en heeft sinds januari 2016 een verblijfsvergunning. Hij heeft het hier naar zijn zin, al is het lastig om werk op zijn niveau te vinden. Hij is druk bezig met Nederlandse les en doet vrijwilligerswerk bij New Dutch Connections. Daarnaast volgt hij workshops om zijn kennis over het Nederlandse juridische systeem uit te breiden. Tawfiks Syrische advocatentitel wordt hier niet erkend – in Syrië kun je met alleen een bachelor recht al advocaat worden. Wat zijn diploma betreft; daar hanteert elke universiteit andere regels voor. Hij is momenteel

aan het uitzoeken hoe en wat. 'Ik wil hier graag mijn vak uitoefenen, maar hoeveel jaar kost het mij om zover te komen? Als ik Nederlands recht ga studeren, moet ik bovendien vloeiend Nederlands spreken. Zover ben ik nog niet. Mocht dat wel zo zijn, dan ben ik nog jaren aan het studeren en loop ik tegen de veertig. Ik weet dat de eerste stap altijd de lastigste is en zoals het een advocaat betaamt wil ik winnen en iets bereiken in Nederland. Ik blijf realistisch: zit er

wel een Hollands advocatenkantoor op mij te wachten? Los hiervan heb ik een verblijfsvergunning voor vijf jaar. Ik weet niet of ik daarna in Nederland mag blijven. Als ik dan terug naar Syrië moet, zal ik daar óók weer opnieuw moeten beginnen want het land is compleet verwoest. Maar goed, dat is het lot van iedere vluchteling op aarde.' Tawfik overweegt een studie om zich te specialiseren in internationaal recht. Deze is in het Engels. ►

DROMEN VAN HET INTERNATIONAAL STRAFHOF

Klodia Khajadourian (28) studeert International and European Law aan de Erasmus Universiteit (master). 'Ik woon nu anderhalf jaar in Amsterdam en ik voel me hier heel erg thuis. Ik had dolgraag aan de Universiteit van Amsterdam (UvA) of de Vrije Universiteit (VU) gestudeerd, maar de UvA erkende het Syrische diploma niet en bij de VU moest ik een pre-master doen voordat ik aan een master kon beginnen. Bij Rotterdam hoefde ik alleen een toelatingsexamen voor Engels te doen,' vertelt ze in vloeiend Nederlands – ze heeft een talenknobbel. 'Elke universiteit hanteert andere standaarden, heel irritant en niemand kan mij uitleggen waarom. Ik heb door de oorlog zoveel tijd verloren, ik wil dat niet nóg een keer meemaken. Daarom reis ik drie dagen per week naar Rotterdam. De andere dagen werk ik bij de gemeente Amsterdam als klant-

manager voor statushouders.' Klodia is christen en groeide op in Aleppo bij haar moeder. Haar vader woont in Libanon. Ze vluchtte in juli 2014 naar Nederland waar al een tante van haar woont. Over het waarom van haar vlucht wil Klodia niet veel kwijt omdat haar moeder en haar oma nog in Aleppo wonen. Ze wil hun levens niet in gevaar brengen. Het afronden van haar studie rechten aan de Universiteit van Aleppo was op zijn zachtst gezegd een enorme uitdaging. 'Naar de universiteit gaan was niet veilig. De angst voor bommen of sluipschutters was groot. Er was geen elektriciteit of transport. Ik wilde zo graag mijn diploma halen dat ik bij kaarslicht studeerde. Als kind droomde ik er al van om advocaat te worden.

Een keer was ik op weg naar de universiteit en voelde ik een kogel langs mijn wang suizen. Een andere keer zat ik in een college en ging er buiten een bom af. Alle ramen knalden uit hun sponningen. Heel veel vrienden en studenten zijn toen gedood. Ik heb veel risico's genomen om mijn diploma in Syrië te halen en dan zegt

'De angst voor bommen of sluipschutters was groot'

een Nederlandse universiteit dat het niets waard is. Mijn hart brak toen ik dat hoorde.' Klodia is ambitieus. Haar droom om advocaat te worden, heeft ze

nog niet opgegeven, al zal het in Syrisch noch in Nederlands recht zijn. 'Door mijn hoge cijfers voor het Engelse toelatingsexamen heeft de Erasmus Universiteit gelukkig mijn Syrische bachelor rechten erkend. Maar als ik Nederlands recht zou gaan studeren – mijn niveau voor Nederlands is hoog genoeg – moet ik wel wéér een bachelor doen. Hoeveel keer wil je en kun je opnieuw beginnen in het leven?' verzucht ze. 'Mijn toekomst ligt in Nederland en ik voel me onderdeel van de Nederlandse samenleving. Mijn droom is nu om advocaat te worden bij een International Criminal Court. Ik heb in vluchtelingenkampen zoveel onrecht gezien. Ik zou mij graag voor mensenrechten willen inzetten, vooral bij kinderen. En mochten de Syrische autoriteiten ooit voor een tribunaal moeten verschijnen, dan wil ik daar als kind van dat land een rol spelen. Ik ben bekend met internationaal recht, Syrisch recht, islamitisch recht en zit vol potentie. Er is straks vast wel iemand die mij wil hebben. Niet omdat ik een zielige Syrische vluchteling ben, maar omdat ik als meester in de rechten wat in mijn mars heb.' ■

Legal Eagle gaat stoppen Stap nu over op AdvocaatCentraal

Geen dubbele kosten, binnen één uur klaar

Wachten op de afloop van uw Legal Eagle contract is niet nodig. U begint pas te betalen na afloop van uw Legal Eagle overeenkomst. De overstap is binnen een uur gerealiseerd.

AdvocaatCentraal: continuïteit en zekerheid

- ✓ Eenvoud in gebruik met alles wat een advocaat nodig heeft.
- ✓ De laagste kosten per gebruiker.
- ✓ Unieke integratie met Outlook voor e-facturatie en opslag e-mail.
- ✓ Geen server meer nodig, uw data veilig in onze Nederlandse cloud.

"Wij zijn met onze vestigingen in Putten en Nijkerk overgestapt van Legal Eagle naar AdvocaatCentraal. Dat verliep bijzonder snel en soepel."

AdvocaatCentraal is een zeer gebruiksvriendelijk en compleet systeem. De helpdesk van AdvocaatCentraal is kundig en hulpvaardig."

mw. mr. Mirjam Broersma
BBM Advocaten

"Het besluit om de overstap te maken van Legal Eagle naar AdvocaatCentraal was letterlijk een gouden greep. Mede dankzij AdvocaatCentraal heb ik écht grip op de zaak en goed financieel inzicht."

mr. James Leliveld
Leliveld Advocaten

Al meer dan **700** kantoren
werken tot volle tevreden-
heid met AdvocaatCentraal.
Wij laten u ook graag
kennismaken.
Bel nu (035) 543 55 66

T (035) 543 55 66
M info@advocaatcentraal.nl
W www.advocaatcentraal.nl

ADVOCAAT CENTRAAL

WIE ZIJN WIJ?

De Koning Vergouwen Advocaten is een toonaangevend kantoor binnen een groot aantal branches en rechtsgebieden. Wij zijn met zijn veertigen gevestigd in 2 monumentale panden aan het Vondelpark. Zonder aan de passie voor ons werk in te boeten, zijn wij bewust van het feit dat er in dit leven ook andere dingen dan werk zijn. Daar wordt het werk ook beter van. Wij zijn naast deskundig ook toegankelijk, snel en pragmatisch in onze dienstverlening. Dat moet je willen. Dat moet je kunnen. Dat is geen marketingslogan, maar de alledaagse praktijk. Wij werken graag samen, zowel intern als met de klant. Wij zijn misschien wel het leukste advocatenkantoor van Nederland.

WAT ZOEKEN WE?

Voor onze groeiende privacy- en civiele praktijk zoeken wij een advocaat-medewerker met specialistische kennis en passie voor privacyrecht, die tevens ervaring heeft in het contractenrecht. Binnen ons team werk je voor aansprekende ondernemingen, beursgenoteerde bedrijven, en particulieren op hoogstaand juridisch niveau.

MAIL OF BEL:

Voor een sollicitatie of meer informatie kunt u contact opnemen met Elia Polonia, 020 676 25 00, Sophialaan 33, 1075 BL Amsterdam, polonia@dkva.nl

de **KONING**
VERGOUWEN advocaten

De Koning Vergouwen Advocaten breidt uit en zoekt:

**ADVOCAAT-MEDEWERKER
PRIVACY & CONTRACTENRECHT
(M/V)**

KUN JE JE VINDEN IN DIT PROFIEL?

- Circa 5 jaar relevante ervaring als jurist of advocaat met privacyvraagstukken
- ervaren op gebied van contractenrecht
- proceservaring, leergierig
- goede beheersing Nederlandse en Engelse taal (woord en geschrift)
- sterk analytisch
- praktisch, klantgericht en ondernemend
- creatief, enthousiast
- humor

NIEUWKOMERS BREKEN TOGAMARKT OPEN

DOOR / FRANCISCA MEBIUS
BEELD / NIEK STAM

De markt voor toga's wordt traditioneel beheerst door een handvol ateliers. Enkele nieuwkomers proberen een vaste stek te veroveren.

Help, master, help! Here's a fish hangs in the net. Like a poor man's right in the law; it will hardly come out.' Deze passage uit het werk van William Shakespeare staat in de toga van een Nederlandse advocaat gedrukt. 'Vrijspraak verzekerd' en namen en spreuken van familieleden zijn andere voorbeelden van de trend om de advocatentoga te personaliseren.

Ook persoonlijke voeringen zijn inmiddels niet meer weg te denken uit togaland. 'De panterprint is gemeengoed geworden,' zegt Ernest de Vries (55) van de Togamaker Amsterdam. 'Verder heb ik voeringen gemaakt van Vincent van Gogh, persoonlijke borduursels met familiewapens, vlaggen en ga zo maar door.'

Togamaker Amsterdam is een van de zes togamakers die Nederland rijk is. Het speelveld wordt al tientallen jaren beheerst door Togamakerij Rhebergen in Amsterdam, Toga-atelier Schout in Rotterdam en Bernard Poelman toga-atelier in Den Haag. Sinds enkele jaren is de markt uitgebreid met Togakopen.nl en Altoga. Togakopen.nl is in dit rijtje een vreemde eend in de bijt. Terwijl de andere togamakers handgemaakte toga's uit eigen atelier tegen gemiddeld zo'n 700 euro aanbieden, levert Togakopen.nl confectietoga's voor 199 euro, gemaakt in Roemenië.

VAK APART

Volgens De Vries van Togamaker Amsterdam duurt het ongeveer twee dagen om een toga te maken. 'Met drie fulltime medewerkers en twee parttimers maken we er in ons atelier aan de Keizersgracht vier of vijf per week. Elke toga wordt in ons atelier ►

'Ik voel me soms een slang'

Feride Tosun (1988)
Strafrechtadvocaat bij
Alpha Advocaten

'Ik vond een slangenprint bij me passen. Als strafrechtadvocaat voel ik me soms een slang. Je weet soms meer dan wie dan ook. Dus ook of je cliënt schuldig is of niet. Dat maakt je echter niets uit. Je kruipt net als een slang met je cliënt door het proces heen. Als het een vrijspraak wordt, ben je nog blij ook. Vandaar dat een slangenprint er een beetje bij hoort.'

toga's per maand. Sahin: 'Een toga is iets heel persoonlijks. Iedereen heeft een eigen smaak. De persoonlijke aanvragen groeien en zijn het leukst om te doen.'

De togamakers erkennen dat ze last hebben gehad van de economische crisis. Voor de crisis zaten er maanden bij dat Rhebergen wel zeventien aanvragen kreeg. Kazanci: 'Tijdens de crisis liep dat terug naar gemiddeld vier à vijf per maand, maar er zaten ook maanden bij zonder aanvragen. Nu gaat het weer goed en is zes à zeven per maand voor ons de max.'

Het Rotterdamse atelier Schout zegt het nooit echt rustig te hebben gehad. Nu is het alweer lange tijd rond-uit druk. Eigenaresse Debby Schout (47): 'We zijn pas met ons team van vijf vrouwelijke kleermakers verhuisd

aangemeten en gepast. We hanteren een prijs van 750 euro inclusief btw met alles erop en eraan. Wil je bijvoorbeeld een luxere voering of een biologische stof dan komen er wat tientjes bij.'

Togamakerij Rhebergen Amsterdam van eigenaar Kahrیمان Kazanci (67) werkt op dezelfde manier. Rhebergen

bestaat al zo'n 130 jaar. In de jaren negentig nam de Griek Kazanci het atelier over van oud-eigenaar De Vos die vijf jaar geleden overleed. 'Ik heb het vak van hem geleerd. Hiervoor maakte ik heren- en kinderkleding in Griekenland. Togamaken is echt een vak apart.' Kazanci fabriceert samen met Helen Sahin (39) zes tot zeven

naar een ruimere locatie in Rotterdam met meer comfort.'

NIEUWE CONCURRENTIE

Van nieuwkomers op de markt zeggen de togamakers geen last te hebben. De nieuwste togamaker is Altoga in Rotterdam. Advocaat Nursel Köse-Albayrak betrad vorig jaar september de togamarkt. 'Een advocaat-stagiair bij ons op kantoor bestelde een toga en wij vonden de levertijd erg lang. Wat begon als grap werd serieus toen ik besloot het pand naast ons kantoor te huren om daar toga's te maken. Confectietoga's hebben we op voorraad en toga's op maat leveren we binnen twee weken. Onze manager en twee coupeuses werken met een vaste dunne, wollen stof van een Nederlandse leverancier.' Daarnaast richt Altoga zich op accessoires. Zo is er de speciale togatas waar de toga en bef netjes in opgeborgen kunnen worden. Voor de allerkleinsten zijn er de togaslab en de minitoga. 'Die vinden gretig aftrek. Leuk als kraamcadeau voor advocaatjes in spe.'

Togakopen.nl valt op door zijn lage prijs. Oprichter Marco van Duijn (48), advocaat in natuurbeschermingsrecht bij het idealistische advocatenkantoor Utopie in Den Haag, levert alleen confectietoga's voor een vaste prijs van 199 euro.

'Ik deed altijd maatschappelijk werk en ben bij toeval de advocatuur ingetrold. Toen ik in 2013 beëdigd mocht worden en ik op zoek ging naar een toga vielen de prijzen in Nederland me tegen. Mijn vrouw is Roemeense en tijdens een vakantie in Roemenië zijn we daar op zoek gegaan naar een togamaker.'

Van Duijn vond in de stad Constanta een vrouw die samen met haar

moeder toga's maakt. 'Zij leverde een mooie toga voor een goede prijs en ze vroeg ons of we haar toga's in Nederland wilden verkopen. We hebben afspraken met haar gemaakt die gunstig voor haar en voor ons zijn. Wij betalen haar meer dan Roemeense advocaten.'

Van Duijn verkoopt alleen via internet. 'Het is een standaardtoga zonder

tierelantijnen. Toga's van andere materialen kunnen geleverd worden, maar speci-

fieke vragen over bepaalde voeringen en dergelijke doen we niet.'

Van Duijn, die geen aantallen wil noemen, stelt dat de afname toeneemt en dat het marktaandeel van Togakopen.nl de afgelopen vier jaar flink is gegroeid. 'Onze klant is een dwarsdoorsnede van de balie met heel verschillende leeftijden. Af en toe leveren we aan rechtbanken en opleidingsinstanties.'

Togakopen.nl werkt naar eigen zeggen uit idealisme met Roemenië. 'We hadden negatieve reacties verwacht van Nederlandse togamakers, omdat het niet goed is voor het ambacht in Nederland. Dat valt mee. Wij zien het

'Nogal wild en tegendraads'

Brigitte Roodveldt (1965)

Strafrechtadvocaat bij FTW Advocaten

'Ik wilde altijd al een toga die anders is dan andere, maar ik wist niet dat het mocht. Tot mijn voormalig kantoorgenote Ayse Cimen een nieuwe toga liet maken met een prachtige voering. Ik besloot mijn toga te laten voeren met een hysterische print. Dat heeft te maken met mijn jaren als raio op de Rechtbank Haarlem begin jaren negentig. Ik moest daar zwaar in het Haarlemse gareel lopen. Ik was toen nogal wild en tegendraads en viel uit de toon. Dat gevoel is altijd bij me gebleven. In de voering zit dat opstandige van toen. Van alles wat niet mocht en nu wel.'

als ethisch ondernemen en bedrijven eerlijke handel met onze maakster. Het is voor ons echt een project om het land te helpen.'

MAATWERK

De andere togamakers bedienen een ander marktsegment, waarin de vraag naar maatwerk centraal staat. Ze drijven vaak ook op vaste klanten. Zo is De Vries de leverancier voor de Verenigde Naties en levert Schout vast aan de Rechtspraak en het Openbaar Ministerie. 'Daarnaast werken we veel voor advocatenkantoren die nieuwe medewerkers doorsturen,' vertelt Schout.

Kazanci van togamaker Rhebergen maakt zich niet druk over vaste opdrachten of andere togamakers. Hij stelt geen concurrenten te hebben. 'Wat ik maak, doet niemand me na. We werken met de beste kwaliteit stof en knopen, onze mouwen zijn langer dan bij anderen en zitten beter in elkaar. Ook de achterkant is langer en we maken gebruik van naden voorop. Dat is ons herkenningspunt.' Dat iemand toga's aanbiedt voor 200 euro vindt hij vreemd. 'Een toga is voor het leven, dus dan is kwaliteit belangrijk. Ik ga door tot ik erbij neerval en daarna neemt Sahin, die nu druk aan het leren is, het atelier over.' ■

'Een standaardtoga zonder tierelantijnen via internet'

KWETSBARE OUDERE BEHOEFT SPECIALE VOORZIENINGEN **BEJAARDENBAJES**

DOOR / NATHALIE DE GRAAF

Het aantal 65-plussers in de gevangenis stijgt. Hebben we in Nederland behoefte aan een speciale ouderenbajes, net zoals in Duitsland?

Om maar gelijk met de deur in huis te vallen: het aantal gevangenen daalt in Nederland, maar de groep oudere gedetineerden neemt juist toe. Waren er in 1994 nog zestig gedetineerden van 65-plus, in 2016 steeg dat aantal naar 520. Volgens het ministerie van Justitie en Veiligheid zijn er op dit moment vijf gedetineerden ouder dan tachtig jaar. Er zijn verschillende oorzaken voor deze toename. De Friese advocaat Wim Anker noemde eerder dit jaar in het programma *Meldpunt* eenzaamheid als oorzaak. Dat kan ten koste gaan van de waakzaamheid. 'Daardoor komen ze in contact met de verkeerde mensen,' zegt hij. Het kantoor van Anker verdedigt relatief veel ouderen die in de drugshandel belanden of een levensdelict plegen.

Peter van der Laan, hoogleraar reclassering en Lieneke de Klerk, strafrechter bij de Rechtbank Oost-Brabant, bevestigen in hetzelfde programma dat beeld. De Klerk ziet in het beklaagdenbankje steeds meer senioren die verdacht worden van een zwaar misdrijf. 'Het lijkt wel alsof dit het gevolg is van een jarenlange, opgebouwde spanning.' Ze merkt op dat oudere gedetineerden verhoudingsgewijs vaak *first offenders* zijn. Volgens Van der Laan is de vergrijzing, zelfs de dubbele ►

vFAS-ADVOCATEN:

MEESTERS IN SCHEIDEN, ERVEN EN MEDIATION

De vFAS, de vereniging van advocaten die gespecialiseerd zijn in het personen- en familierecht, leidt leden op tot specialist in dit vakgebied en tot mediator. Sinds kort zijn hieraan Erfrechten Bijzondere Curator toegevoegd. Ook dit zijn namelijk onderwerpen waar de vFAS-advocaat mee te maken krijgt en zich bij de vereniging verder in kan bekwamen. Het personen- en familierecht is in beweging!

SPECIALIST WORDEN IN HET FAMILIERECHT?

vFAS staat voor kwaliteit, zowel op het gebied van het familierecht als erfrecht, jeugdrecht en mediation. De vFAS-advocaat is erin gespecialiseerd om cliënten deskundig en gericht op duurzame oplossingen in moeilijke tijden te begeleiden. Niet voor niets is het van het allergrootste belang dat de cliënt kan vertrouwen op de kwaliteit van de dienstverlening die onder meer wordt geborgd door toelatingscriteria, specialisatie-opleidingen en verplichte educatie. De vFAS is een door de NOvA erkende specialisatievereniging. Voordat de advocaat als aspirant-lid wordt toegelaten, dient hij/zij drie jaar als advocaat in de praktijk van het personen- en familierecht werkzaam te zijn. Tijdens het aspirant-lidmaatschap volgt de advocaat het opleidingstraject tot advocaat-scheidingsmediator. Daarna kan de advocaat zich desgewenst specialiseren in het Erfrecht, het Jeugdrecht en als Bijzondere Curator.

De vFAS is een vereniging van advocaten die gespecialiseerd zijn in het personen- en familierecht. Het merendeel van de 1000+ aangesloten leden heeft zich bovendien gespecialiseerd tot advocaat-scheidingsmediator.

- ♦ Bent u advocaat in het personen- en familierecht?
- ♦ En u wilt verder specialiseren?
- ♦ Gebruikmaken van de kennis en kwaliteit van 1000 leden?

Meldt u dan aan om te beginnen aan de specialisatie opleiding tot vFAS advocaat scheidingsmediator.

WWW.VERENIGINGFAS.NL

DE vFAS IS HOUDER VAN HET
KEURMERK SPECIALISATIEVERENIGING
VAN DE NEDERLANDSE ORDE
VAN ADVOCATEN.

Instituut voor Mediation en Familierecht Opleidingen

NEDERLANDSE VERENIGING

Familierecht
Advocaten
Scheidingsmediators

Een still uit een uitzending van *Meldpunt!*, bezoek aan een oudere gevangene in een gevangenis in Dordrecht.

vergrijzing (én we hebben meer ouderen én we worden ouder) de voornaamste verklaring van de toename. De verwachting is dan ook dat het aantal oudere gedetineerden verder toeneemt.

OUDERENBAJES

De vraag rijst daarmee of we in Nederland behoefte hebben aan een speciale ouderengevangenis zoals in het Zuid-Duitse Singen. Het gebouw van deze zogenoemde 'Rentnerknast' is aangepast aan senioren en de gedetineerden mogen de hele dag door vrij rondlopen. Daarnaast hebben ze zes bezoeken per maand – drie keer zoveel als andere gevangenen – en zijn er fitness- en geheugentrainingen en kook- en baklessen. De Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten (NVSA) pleit al langer voor een soortgelijke gevangenis in Nederland. Niet alleen vanwege de voorzieningen die zo'n ouderenbajes kan bieden, maar ook vanwege het doorbreken van het isolement van oudere gevangenen. 'Een ouderengevangenis zou gelijkvloers en rollatorvriendelijk moeten zijn,' zegt Gertjan Mooren, advocaat

bij OJW Advocaten in Goirle en penningmeester van de NVSA. 'Ook moeten er steunen in de douche zijn en hogere wc-potten. Maar het gaat niet alleen om de voorzieningen. Ouderen in de gevangenis vereenzamen als ze in een reguliere gevangenis zitten. Ze zijn lichamelijk anders dan jongere gedetineerden, zitten in een andere fase in hun leven. Ze vinden daardoor geen aansluiting. Sterker nog, senioren zijn een zeer kwetsbare groep.' Jan-Hein Kuijpers, advocaat bij Kuijpers & Nillesen Advocaten in Amsterdam, beaamt dit. Kuijpers verdedigde in 2015 een 83-jarige man die in hoger beroep tot acht jaar cel werd veroordeeld. Volgens hem zijn ouderen in de gevangenis vaak onderwerp van spot en pesterijen. 'Ze passen niet binnen de hectiek van een huis van bewaring c.q. gevangenis. De machocultuur die veelal heerst, gaat volledig aan ze voorbij. Ouderen worden er zelfs bang van en leven vaak dagelijks in angst. Soms worden ze door medegedetineerden stevast aangeduid als "opa" of, zo u wilt, "oma" als waren zij knuffelbaar, gekoesterd door de medebewoners. Maar meestal zijn ze onderwerp van

spot en pesterijen. Dat maakt de vrijheidsbeneming voor senioren nóg zwaarder dan dat deze al is.'

Ook Irene Klein, advocaat bij Kurvers Frencken Oerlemans Advocaten in Den Bosch, is van mening dat detentie veel zwaarder is voor ouderen. Zij stond de 76-jarige Frans H. bij. 'In de reguliere gevangenissen zijn weinig voorzieningen voor mensen met beperkingen, laat staan voor ouderen. Zeker sinds de bezuinigingen. Bij de Tuchtraad komen dan ook steeds meer klachten binnen. Iemand die bijvoorbeeld last heeft van nek en rug moet gewoon op een keihard matras slapen. Waarom zouden er dan wel voor ouderen voorzieningen zijn? Ik heb dat in elk geval nog nooit van mijn cliënten vernomen. Sterker nog, mijn oudere cliënten zijn bang. Ze zeggen tegen mij: hier kom ik niet levend uit.'

Volgens Michel Westra, medisch adviseur bij Dienst Justitiële Inrichtingen, valt het allemaal reuze mee. Hij vindt het juist goed dat de populariteit in de gevangenis uit jong en oud bestaat. 'Dat is een afspiegeling van de maatschappij en goed voor de sociale contacten.' ►

Rechtspraak en ouderen

Wim Anker pleit voor speciaal seniorenstrafrecht, net zoals het jeugdstrafrecht. Is dat wenselijk? Lieneke de Klerk, strafrechter bij de Rechtbank Oost-Brabant, vindt van niet. 'De reden voor apart jeugdstrafrecht is de pedagogische insteek, een dergelijke bijzondere insteek is bij ouderen niet aan de orde. Mochten er dingen spelen qua geestelijke gezondheid en toerekeningsvatbaarheid bij een oudere verdachte dan kan de rechter zich laten voorlichten door een geriater, psychiater en/of psycholoog. Daarbij komt dat de leeftijdsgrens bij het jeugdstrafrecht is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. Bij ouderen is een dergelijke grens niet te trekken. De een is al dementerend op zijn zestigste terwijl een ander tot op hoge leeftijd nog helder van geest is.' Jan-Hein Kuijpers merkt dat de straffen voor ouderen in de praktijk wel lager liggen dan die voor jongere verdachten. 'Echt oude veroordeelden hebben immers ook al snel een straf te pakken die neerkomt op levenslang. Het is dan logisch dat daar rekening mee wordt gehouden. Met dien verstande dat de delicten die door de onderhavige bejaarden worden gepleegd veelal niet met een criminele intentie worden gepleegd. Vaak zijn het geweldsdelicten waarbij menigmaal het slachtoffer het leven laat, in de directe omgeving. Die delicten worden dan gepleegd uit emotie, niet met kwaad opzet. Ouderen zijn dus sneller angstig, maar zij zitten ook sneller in de hoogste emotionele versnelling dan jongeren. Soms dus met alle gevolgen van dien.'

Daarbij staat bij de beoordeling of iemand detentiegeschikt is niet de leeftijd centraal, maar de zorgbehoefte. Westra: 'Aan de hand van de medische informatie die we van huisarts of specialist krijgen, wordt gekeken naar de zorg die iemand nodig heeft. In de reguliere gevangenissen zijn behoorlijk wat voorzieningen. Zo zijn er bijvoorbeeld mindervalidecellen voor gedetineerden met een rolstoel en zijn ziekenhuisbezoeken goed te regelen.'

Mocht iemand extra zorg nodig hebben dan hebben we daar in Nederland een goede instelling voor, volgens Westra. 'Het Justitieel Centrum voor Somatische Zorg in Scheveningen is bij uitstek geschikt voor een gedetineerde die meer zorg nodig heeft. Daar is 24 uur per dag verpleging en zijn overdag meerdere vaste artsen aanwezig. 's Nachts is één van hen direct bereikbaar. In de gevallen dat de reguliere PI niet genoeg zorg kan bieden, is er dus een oplossing.' Alleen in heel uitzonderlijke gevallen is een veroordeelde ongeschikt voor detentie. 'Dan kun je denken aan iemand die dementerend is,' zegt

Westra. 'En geen besef heeft van het feit dat hij gevangenzit. Ook iemand die ziek is en in een terminaal stadium zit, kan detentieongeschikt zijn. Met de nadruk op kán, want het hóéft niet.'

Daarbij, vindt Westra, kun je het aantal gedetineerden in Nederland niet vergelijken met die van onze oosterburen.

'In Duitsland spreek je over aantallen van vijftig- tot zestigduizend gedetineerden gemiddeld, terwijl het er hier achtduizend zijn. Een evenredig deel daarvan is de oudere gedetineerde. In Nederland gaat het om lage aantallen. Daar bouw je geen speciale gevangenis voor.' Gertjan Mooren is het daar niet mee eens. 'Je kunt ook beginnen met een speciale afdeling binnen reguliere gevangenissen, net zoals in Engeland waar ze speciale "wings" hebben. De vergrijzing neemt toe en

de verwachting is dan ook dat het aantal oudere gevangenen zal stijgen. Daar moet je iets mee.'

Ook Jan-Hein Kuijpers pleit daarvoor. 'De huidige inrichting van de PI's is niet ingericht op mensen die niet meer energiek en twijfelachtig ter been zijn. Ik ben van mening dat er een oplossing gezocht dient te worden en wel zo snel mogelijk. Detentie dient immers, waar justitie voor staat, humaan te zijn. Het zou daarom goed zijn als er op zijn minst één afdeling zou bestaan waar enkel ouderen verblijven. Dat moet ook niet zo moeilijk te realiseren zijn. Door de bezuinigingen op de politie wordt er minder opgespoord en zijn er ook minder cellen nodig. Er staat dus veel leeg. Er worden zelfs nog cellen bijgebouwd.'

Wim Anker heeft in PI Zwolle gezien dat een tachtigjarige mevrouw meerdere PIW'ers nodig had om haar te helpen met douchen, vertelt hij. 'Als deze mevrouw even een moment alleen is en valt, dan is het voorpaginieuws. Pas dán komt het departement in actie. Maar regeren is voor-

uitzien.' Hij roept het kabinet dan ook op om te kijken naar mogelijkheden zoals in Duitsland en Engeland.

Voormalig staatssecretaris Dijkhoff van Justitie achtte speciale ouderenplekken niet nodig. In 2016 antwoordde hij op

Kamervragen: 'Er zijn in de Nederlandse gevangenissen geen speciale detentieplekken ingericht voor zestigplussers. Ik acht dit ook niet noodzakelijk. Aan iedere gedetineerde wordt zorg op maat geleverd. Dit houdt in dat iedere gedetineerde met een psychische of fysieke beperking de zorg en de voorzieningen krijgt die hij of zij nodig heeft. De zorgbehoefte van een gedetineerde staat centraal, niet de leeftijd.' ■

'In Nederland gaat het om lage aantallen. Daar bouw je geen speciale gevangenis voor'

Prikbord voor professionals

ARMARIUM

Zorgeloos digitaal procederen

- ✓ Snel digitaal stukken inleveren
- ✓ Jarenlang verstand van zaken
- ✓ We staan voor veilig werken

Robert Stallmann

robert@armarium.nl, 088 550 4482, www.armarium.nl

RON BORGdorFF

Ron Borgdorff Financieel Advies
info@ronborgdorff.nl
www.ronborgdorff.nl
Hoogland | 033 - 203 50 00

Essentieel is dat het in- en uitlooprisico goed verzekerd is en dat alle werkzaamheden die u verricht ook verzekerd zijn. Ik adviseer zowel zelfstandig werkende notarissen en advocaten als middelgrote en grote kantoren op basis van mijn meer dan 25-jarige deskundigheid, persoonlijke benadering, snelheid en bereikbaarheid.

Ook het A.O.V.-advies is vakwerk, mijn werk!

Voor meer informatie: 024 - 360 77 10 óf mail@capitalmediaservices.nl

Call Care

Telefoonservice voor de advocatuur

Telefoonservice

Agendabeheer

Opvang Overflow

Wij werken voor +200 advocatenkantoren, kennen de juridische terminologie en werken discreet

Call Care Nederland | 010 - 280 3333 | info@callcare.nl | www.callcare.nl

Collectie Privacy

Voldoet u al aan de nieuwe privacywetgeving? U heeft nog maar enkele maanden!

Vanaf mei 2018 kan geen organisatie er meer omheen: nieuwe Europese wetgeving voor het verwerken van persoonsgegevens (AVG) brengt dan een wagonlading nieuwe eisen waaraan u moet voldoen. Worstelt u met een goede aanpak? Vraagt u zich af wat uw stakeholders verwachten? Met Collectie Privacy heeft u online toegang tot hoogwaardige uitgaven als Module Privacy, Computerrecht en Tekst & Commentaar Telecommunicatie en Privacyrecht. Daarmee vindt u snel en eenvoudig alle correcte en actuele informatie die u nodig heeft om aan de nieuwe wetgeving te voldoen.

Maak nu gratis kennis

Wilt u weten wat de Collectie Privacy voor u kan betekenen? Vraag dan vrijblijvend en kosteloos uw proefabonnement aan via www.woltersklower.nl of via 0570 - 673 447.

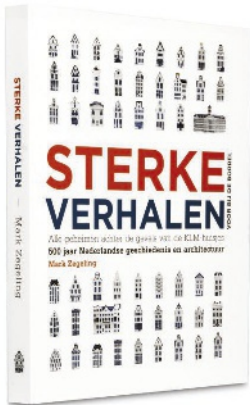
Collectie Privacy biedt u:

- Module Privacy
- Grip op datalekken
- Grip op de AVG
- Grip op de AVG werkboek
- Tekst & Commentaar Telecommunicatie en Privacyrecht
- Homo Digitalis
- Computerrecht

Wolters Kluwer
When you have to be right

GEZIEN DOOR / SYLVIA KUIJSTEN

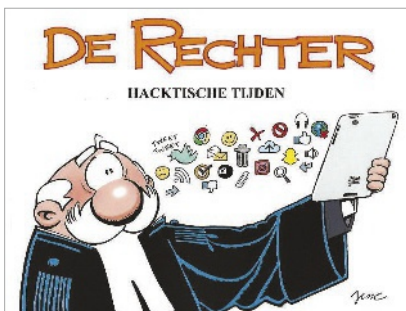
GEVELGEHEIMEN

Op 7 oktober 2017 werd KLM-huisje nummer 98 onthuld: de Delfts blauwe gebouwtjes leidden in het verleden niet alleen tot verschillende rechtszaken. Er woonden ook verschillende juristen en advocaten in de huizen die ter inspiratie dienden voor de miniatuurgevels.

Zo was advocaat en procureurhouder mr. L.M.A. Tripels sinds 1947 eigenaar van Leidsegracht 10 in Amsterdam (KLM-huisje 9), het voormalige woonhuis van de zeventiende-eeuwse schilder Barend Graat. Ook huisje 93, gelegen aan het deftige Rapenburg in Leiden, behoorde toe aan een advocaat: in 1573 was de van oorsprong Amersfoortse Paulus Buys, vertrouweling van Willem van Oranje, de eigenaar.

Naast deze twee heren zijn er nog drie andere advocaten in *Sterke verhalen voor bij de borrel – Alle geheimen achter de gevels van de KLM-huisjes* van Mark Zegeling (2017, MarkMedia & Art) te vinden. Los van deze feiten is het boek juridisch gezien niet echt relevant, maar wél een prachtige aanvulling op de salontafel in de wachtruimte van uw kantoor.

DIGITALE RECHTER

Met *Hacktische Tijden* (2017, Jessecartoons) is stripserie *De Rechter* van Jesse van Muylwijck toe aan een twintigste editie. Nog steeds weten de olijke man met de witte snor en zijn collega's de spijker op de kop te tikken.

Het zijn hectische en snelle tijden. Ook in de rechtspraak. Technische ontwikkelingen en steeds meer digitale mogelijkheden gaan gepaard met veranderingen van communicatie, beeldvorming en bewijsmiddelen. Het digitaal procederen is al een tijdje van start, twitterende rechters zijn geen unicum meer en dossiers be-

staan naast papier ook uit allerlei digitale gegevensdragers. Dat levert genoeg inspiratie op voor Van Muylwijck, die de draak steekt met hackers, wildvreemde rechters en de actualiteiten. *Hacktische Tijden* is vlot, humoristisch en op het scherp van de snede, zoals we van *De Rechter* gewend zijn.

Astrid Holleeder Dagboek van een getuige

LEBOWSKI

BESCHERMD OF VOGELVRIJ?

Na *Judas* brengt Astrid Holleeder een tweede boek op de markt: in *Dagboek van een getuige* (2017, Lebowski Publishers) geeft ze een inkijk in het leven van een (beschermde) getuige.

Holleeder beschrijft in het boek hoe haar leven verandert als ze gedwongen moet onderduiken in aanloop naar het proces van broer Willem. Het verhaal legt de gebreken van de beschermingsmaatregelen van justitie bloot en toont een glimp van een leven waarbij ze altijd over de schouder moet kijken. Niet de angst voor zichzelf, maar het welzijn van haar naasten houdt Holleeder het meeste bezig. Meeslepend geschreven, hoewel de opbouw van de hoofdstukken niet altijd logisch is; flashbacks worden iets te vaak afgewisseld met het heden en verhalen over de Nederlandse onderwereld. Daarmee gaat het boek wat van de hak op de tak, maar desondanks is het een verhaal waar u doorheen zult vliegen.

HET BW ONTRAFELD

Het Burgerlijk Wetboek is al vijftig jaar de bakermat van het Nederlandse burgerlijke recht. Of rechtenstudenten en juristen daar blij mee zijn, is weleens de vraag: niet alle wetsartikelen zijn even makkelijk uit te leggen.

De bundel *Vijftig weeffouten in het BW* (2017, Ars Aequi Libri) van Friso van de Pol en anderen behandelt daarom vijftig problemen uit alle boeken van het Burgerlijk Wetboek waar men in de praktijk of in de wetenschap tegenaan loopt. Aan bod komen onder andere gezagsbeëindiging, de vaststellingsovereenkomst, het ontbreken van artikel 2:217a BW, de volmachtverlening door een handelingsonbekwame, consumentenkoop en kwalitatieve aansprakelijkheden. Hoewel de titel wellicht anders doet vermoeden, benadrukken de auteurs dat het boek bedoeld is als lofzang. Door de bestaande fouten aan te kaarten, hopen zij het BW verder te verbeteren. Die missie lijkt grotendeels geslaagd met een overzichtelijke inhoudsopgave en vlotte teksten, enkele wollige passages – geheel in lijn met het BW – daar gelaten.

COLUMN

DOOR / TRUDEKE SILLEVIS SMITT

Huilen voor de rechter

Persoonlijke moeilijkheden? Deken en tuchtrechter hebben wel begrip, maar als het erop aankomt, moet je als advocaat toch echt sterk in je schoenen staan.

Mr. X heeft het zwaar. Ze zorgde in haar eentje voor haar ouders in hun laatste levensfase. Na hun overlijden in 2014 en 2015 krijgt ze een burn-out. Ze voedt in haar uppie een dochter op en moet als eenpitter in hun onderhoud voorzien, dus stoppen is geen optie.

In 2014 geeft mr. X zelf signalen af dat ze het financieel moeilijk heeft. Ze haalt te weinig opleidingspunten, maar gezien de problemen waar mr. X mee kampt, strijkt de deken de hand over het hart.

In 2016 heeft ze de boel nog steeds niet op orde. Ordebijdragen betaalt ze niet of te laat, ze haalt te weinig opleidingspunten, ze loopt een tijdje onverzekerd rond en de CCV-opgave 2015 blijkt niet te kloppen. Als de Haagse deken eind 2016 op bezoek wil komen, verhuist ze haar kantoor nét van Den Haag naar Amsterdam (maar de deken komt toch), en als de Amsterdamse deken in 2017 wil langskomen is ze nét van plan weer naar Den Haag te gaan. Duikgedrag? Het lijkt erop, temeer omdat mr. X ook lang niet altijd reageert op berichten van de deken. Ook een collega aan wie ze nog rolwaarnemingskosten verschuldigd is, krijgt haar niet te pakken.

In september 2017 vindt de Haagse deken het welletjes – hij verzoekt de tuchtrechter een artikel 60b-schorsing uit te spreken. Op de zitting toont mr. X zich deemoedig, maar vooral emotioneel – ze heeft haar zaken inderdaad nog niet

volledig op orde maar het gaat al beter; ze heeft nog steeds last van die burn-out, maar als je blijft geen schorsing want dat zou het einde van haar praktijk betekenen, terwijl ze daar volledig van afhankelijk is. De Haagse tuchtrechter komt met een tussenuitspraak. Gezien de houding van mr. X op de zitting maakt hij zich zorgen over 'de mentale veerkracht en professionele distantie' van mr. X. Maar er is ook begrip voor de uiterst ingrijpende gevolgen die een schorsing zou hebben. Mr. X krijgt de gelegenheid aan te tonen dat zij weer tot een goede praktijkuitoefening in staat is en ook bereid is een gesprek met de deken aan te gaan. Terloops krijgt ze het advies professionele begeleiding te zoeken, voor zowel haar privé- als haar zakelijke problemen. Mr. X moet uiterlijk 11 december met allerlei bewijzen komen dat zij praktisch gezien weer op het goede spoor zit. De deken moet die dan, met reactie, aan de tuchtrechter sturen voor de behandeling van het dekenbezwaar (ook dat nog) op 18 december. En op 10 januari wordt de artikel 60b-schorsingszaak dan voortgezet. Of uit die bewijsstukken nou echt valt af te leiden dat mr. X (weer) genoeg 'mentale veerkracht en professionele distantie' heeft? Misschien denkt de tuchtrechter: dat zien we wel op de zitting.

👉 Op de website Advocatenblad.nl verschijnt elke woensdag een nieuwe tuchtrechtcolumn van Trudeke Silleviss Smitt.

OP ZOEK NAAR DE JUISTE DESKUNDIGE

Is de deskundige in en buiten rechte
wel deskundig en wie bepaalt dat?

Het optreden van de deskundige in civiele
en bestuursrechtelijke geschillen blijft een
blinde vlek in de Nederlandse rechtspraak.

DOOR / BENDERT ZEVENBERGEN

Rechters en advocaten doen op grote schaal een beroep op deskundigen, al weet niemand precies hoeveel. Volgens een rapport van de Raad voor de rechtspraak uit 2008 ('Inschakeling van deskundigen in de rechtspraak', het laatste grote onderzoek hiernaar) werden er in 2005 ruim 1200 deskundigen door rechters benoemd, al dan niet op verzoek van een of beide partijen. Dat komt overeen met twee procent van alle civiele en bestuursrechtelijke procedures. Veelgevraagd zijn medisch en financieel experts. Het aantal deskundigen dat buiten

rechte wordt aangezocht, is vermoedelijk een veelvoud van het aantal gerechtelijk deskundigen. In deze gevallen wordt de deskundige door een of door beide strijdende partijen ingeroepen, voor het moment dat een zaak eventueel voor de rechter komt. Het deskundigenrapport kan als bewijs worden ingebracht wanneer het geschil verder in de rechtszaal wordt uitgevochten. Dat aantal rapportages is, net als het totaal aantal deskundigen, onbekend.

In hetzelfde onderzoek van de Rechtspraak klinkt een brede roep van rechters en advocaten om een betere registratie van deskundigen en meer waarborgen voor het bewaken van hun kwaliteit. Betrokkenen in het strafrecht werden op hun wenken bediend. In 2010 wordt het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD) opgericht, na enkele spraakmakende strafzaken waarbij deskundigen grove fouten hadden gemaakt. Dit register verzorgt opleidingen voor strafrechtdeskundigen en heeft een wettelijke basis: de strafrechter is verplicht de deskundige bij het NRGD te betrekken, of hij moet goed motiveren waarom hij hiervan afwijkt.

DIX

Pogingen van de overheid om ook op andere rechtsgebieden tot registratie en toetsing van deskundigen te komen, lopen op niets uit. Al voor de oprichting van het NRGD experimenteert de rechterlijke macht met een register voor de civiele en bestuursrechtelijke praktijk, de Deskundigenindex of Dix. 'Dix is niks,' schrijft Bart Jan van Ettehoven, staatsraad in de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van de State, in een artikel uit 2016. 'Dix bevat na acht jaar nog steeds geen betrouwbare informatie over de kwaliteit van de deskundige.' Van Ettehoven roept het ministerie van Justitie en Veiligheid en de Rechtspraak op om nu eens stappen te zetten voor verbetering van de kwaliteit

van de gerechtelijk deskundigen. Sinds staatssecretaris Fred Teeven in 2011 stelde voorrang te geven aan het strafrecht en aan verdere kwaliteitsverbetering van het NRGD, zit er weinig schot in de zaak. Een destijds ingestelde werkgroep die tot doel had het NRGD uit te breiden met deskundigen voor civiel en bestuursrecht, al dan niet via een fusie met privaot opgezette registers, bereikte dan ook niets. Wel vloeide hier een gedragscode uit voort, die onder meer eist dat deskundigen onafhankelijk moeten rapporteren. Over de inhoudelijke kwaliteit van deskundigen zegt de code niet meer dan dat deze 'vakbekwaam' moet zijn.

Een van die private initiatieven is het Landelijk Register van Gerechtelijke Deskundigen (LRGD) dat op 1 januari 2007 zijn eerste deskundige registreerde. Inmiddels staan er 305 deskundigen op de lijst, hoofdzakelijk actief in het civiele en bestuursrecht. Op 23 november viert het LRGD het tienjarig bestaan met een symposium.

KNIEOPERATIES

'Het optreden in rechte is eigenlijk een vak dat je moet leren,' zegt Nico Keijser, secretaris van het LRGD. 'Iemand kan goed zijn in knieoperaties, maar als die persoon geen goed rapport oplevert en niet analytisch kan schrijven, is het geen goede deskundige.' Het LRGD accrediteert – net als het NRGD – trainingen in procesrecht en bewijsrecht. De inhoudelijke kwaliteit van deskundigen wordt verondersteld voort te vloeien uit het lidmaatschap van een van de 65 door het LRGD geaccrediteerde beroepsorganisaties, zoals het Nivre, de NVM, de NBA of de NVvN. Deskundigen die lid zijn van zo'n beroepsorganisatie en die aan de eisen van het LRGD voldoen, kunnen geregistreerd worden. Volgens Keijser wint de geregistreerde deskundige aan belang.

Nico Keijser

'Tot tien jaar geleden ging de rechter doorgaans mee in een voorstel van partijen voor een te benoemen deskundige. Inmiddels zijn wijze lessen getrokken en zien rechters in dat ze deskundigen zelf moeten toetsen. De civiele rechter is niet verplicht gebruik te maken van een register, maar die kant gaat het wel op. Registratie en een kwaliteitstoets worden veel belangrijker.'

Woordvoerder Barbara den Uijl van de Rechtspraak beaamt dat. 'Voor rechters is het van belang dat ze te maken hebben met deskundigen die ze kunnen vertrouwen.' Ze wil echter geen oordeel geven over het LRGD. 'We hebben geen onderzoek gedaan naar private initiatieven. Het NRGD is succesvol en we zetten nog steeds in op de uitbreiding van het NRGD met een civiel en bestuursrechtelijk register.'

REGISTER

Het LRGD richt zich vooral op deskundigen die door de rechter worden benoemd, maar ook advocaten en partijen kunnen direct bij het register terecht. Cijfers van het aantal benoemingen in en buiten rechte van LRGD-deskundigen zijn niet bekend. 'Die gegevens verzamelen wij niet,' aldus Keijser.

Advocaat Christiaan Alberdingk Thijm van bureau Brandeis hecht niet veel waarde aan de opleiding en toetsen van het LRGD. 'Voor mij is inhoudelijke kennis van belang, niet zozeer of iemand ook proceskennis heeft. Het register is geen garantie voor deskundigheid.' ►

Marco Zwagerman

Als specialist in internet- en auteursrecht zoekt Alberdingk Thijm regelmatig experts met specialistische technische kennis. 'Dat kan gaan over mobiele telefonie, mensen die intellectueel eigendom kunnen waarderen of over plagiaat. Ik zoek binnen mijn eigen contacten en kijk niet in het register. Er zijn genoeg mensen die zich IT'er noemen, maar dat is niet genoeg. Daarbinnen zijn werelden van verschil.'

Alberdingk Thijm laat het er zelden op aan komen dat de rechter een deskundige moet benoemen. Toch kan het buiten rechte inhuren van een geregistreerde deskundige wel een rol spelen als een zaak uiteindelijk voor de rechter komt. 'Omdat de rechter de inhoud van een deskundigenrapport niet altijd kan beoordelen, is het mooi meegenomen als iemand ook enige reputatie heeft. Daarom heb ik het liefst deskundigen van naam en faam, of iemand die vaker als deskundige in geschillen optreedt. Het is positief als deze dan ook nog in het register staat.'

Marco Zwagerman van Beer advocaten heeft als letselschadeadvocaat in vrijwel elke zaak te maken met deskundigen. Net als Alberdingk Thijm stelt hij deze veelvuldig buiten rechte aan, doorgaans met goedkeuring van beide partijen. Het gaat vooral om medici, arbeidsdeskundigen of actuarissen die de schade door arbeidsongeschiktheid moeten vaststellen.

Zwagerman werkt altijd met een medisch adviseur. Die heeft een eigen lijst van deskundigen en gaat meestal buiten het register om.

'Of iemand kennis en ervaring heeft, is van het grootste belang. Zaken als onafhankelijkheid en de wijze van rapporteren, zijn eigenlijk vanzelfsprekend.

Het stempeltje van het register laat alleen zien of je een bepaald diploma hebt en dat je weet hoe je moet rapporteren. Deskundigen die niet in het register staan, voldoen ook aan de inhoudelijke eisen van hun eigen beroepsgroep.'

BEROEPSZIEKTEN

Daarmee is niet gezegd dat goede deskundigen voor het bepalen van medische aansprakelijkheid en causaliteit bij

beroepsziekten voor het oprapen liggen. 'Soms zijn deskundigenberichten niet goed gemo-

tiveerd, of worden ze onvoldoende ondersteund door de literatuur. De rechter is hier niet altijd kritisch op, zeker wanneer hij de deskundige zelf heeft aangesteld. Dat kan natuurlijk in je voordeel uitvallen, maar het doet geen recht aan een eerlijk proces.'

En soms keert een slecht rapport zich tegen Zwagerman, die altijd voor het slachtoffer optreedt. Hij wordt dan gedwongen een contradeskundige te laten komen. 'Voor de meeste slachtoffers is dit een kostbare aangelegenheid, niet voor de verzekeraars die ik vaak tegenover me heb.' Ook in toevoegingszaken zijn de kosten, doorgaans tussen de 3.000 en 5.000 euro, voor het slachtoffer. 'De overheid zou hiervoor met een compensatieregeling moeten komen. Om zo uit oogpunt van *equality of arms* het verstoorde evenwicht te herstellen.'

OPLOSSING

De oplossing voor het beter functioneren van de deskundige ziet Zwagerman niet zozeer in het uitbreiden van de registers. 'Wel zouden de eisen aan rapporten kunnen worden aangescherpt. De standaarden hiervoor zijn er nog onvoldoende.'

Raimond Giard heeft als arts, jurist en deskundige veel over het onderwerp gepubliceerd. Hij is somber over het niveau van de deskundige. 'De opleidingen en toetsen van het LRGD en het NRGD richten zich op de procesrechtelijke kant. Dat iemand kennis heeft van het recht zegt verder niets over het rapport dat wordt afgeleverd. Anekdotisch materiaal levert op dat de meerderheid van de rapporten over medische aansprakelijkheid niet goed is.'

'De meerderheid van de rapporten over medische aansprakelijkheid is niet goed'

Volgens Giard wordt bij deze registers 'vooral afgevinkt of iemand wel wetenschappelijk werk heeft verricht, onafhankelijk is, proceskennis heeft en zo meer. Dat zijn allemaal globale zaken. Voor een goed deskundigenrapport gaat het erom dat je toetst welke bronnen iemand gebruikt, welke methoden worden gevolgd en of de keuze voor bepaalde scenario's gemotiveerd is. Het hebben van medische kennis wil niet zeggen dat je kunt beoordelen of er een fout is gemaakt.'

Giard vindt dat rechters de kwaliteit van deskundigenrapporten beter moeten kunnen inschatten. 'Daar krijgen ze nu geen enkele training in. Dat ze vrij zijn in het wegen van het bewijs is juridisch goed te verdedigen, maar ze zouden dit vanuit een normatief wetenschappelijk beoordelingskader moeten doen.' ■

VERZET OF HOGER BEROEP, DAT IS DE VRAAG

DOOR / DINEKE VAN DAL & CAROLIJN SLEGGERS

Meestal is het helder welk rechtsmiddel tegen een vonnis moet worden ingesteld. Soms blijkt dat niet het geval.

Het gerechtshof 's-Hertogenbosch had recent een zaak aan de hand waarin het niet zo eenvoudig was vast te stellen welk rechtsmiddel moest worden aangewend. Het hof zag zich zelfs genoodzaakt prejudiciële vragen te stellen aan de Hoge Raad (gerechtshof 's-Hertogenbosch 13 december 2016, ECLI:NL:GHSHE:2016:5512 en 21 maart 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:1107). Al op 7 juli volgde het antwoord (ECLI:NL:HR:2017:1274). Wat was er aan de hand? A start een procedure tegen X, Y en Z. De inleidende dagvaarding wordt niet in persoon betekend. Z verschijnt in de procedure en weet tijdens de comparitie met A een regeling te treffen. Hierdoor wordt de vordering tegen Z ter comparitie ingetrokken en de procedure doorgehaald. X en

Y verschijnen niet, tegen hen wordt verstek verleend. Bij vonnis van 16 februari 2011 worden X en Y bij verstek veroordeeld tot betaling aan A van een hoofdsom van € 161.350.

Dit vonnis wordt pas op 1 juni 2011 aan X en Y betekend. Vervolgens gaan zij in verzet tegen het verstekvonnis. In die verzetprocedure rijst de vraag of het juiste rechtsmiddel is ingesteld. A stelt zich op het standpunt dat X en Y hoger beroep hadden moeten instellen. De rechtbank oordeelt dat X en Y terecht in verzet zijn gekomen in plaats van hoger beroep in te stellen. Bij eindvonnis d.d. 22 april 2015 vernietigt de rechtbank het vonnis van 16 februari 2011, wijst de vorderingen tegen X af en veroordeelt Y tot betaling aan A van € 61.450 aan hoofdsom. Van verschillende kanten wordt (incidenteel) hoger beroep ingesteld. In dat hoger beroep komt

opnieuw de vraag aan de orde of X en Y tegen het vonnis van 16 februari 2011 het juiste rechtsmiddel hebben aangewend.

BEOORDELINGSKADER

Als een gedaagde bij verstek wordt veroordeeld, geldt als hoofdregel dat deze daartegen verzet kan doen (artikel 143 lid 1 Rv). Dit is ingevolge artikel 335 lid 2 Rv anders in het geval zoals bedoeld in artikel 140 lid 3 Rv.

Artikel 140 lid 1 BW luidt als volgt: 'Zijn er meer gedaagden en is ten minste een van hen in het geding verschenen, dan wordt, indien ten aanzien van de overige gedaagden de voorgeschreven formaliteiten en termijn in acht zijn genomen, tegen deze verstek verleend en tussen de eiser en de verschenen gedaagden voortgeprocedeerd.' Artikel 140 lid ►

3 bepaalt dat tussen alle partijen één vonnis wordt gewezen dat als een vonnis op tegenspraak wordt beschouwd.

Het gevolg hiervan is dat tegen zo'n vonnis voor alle partijen – dus ook voor de niet verschenen partijen – geen verzet maar hoger beroep openstaat. De gedachte achter deze regeling is dat het eindvon-

nis ten opzichte van alle gedaagden tegelijk wordt gewezen en dat wordt voorkomen dat de daartegen aan te wenden rechtsmiddelen uit elkaar gaan lopen met het gevaar van tegenstrijdige beslissingen (zie gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 5 november 2013, *JBPr* 2014/20, r.o. 3.6).

MOGELIJKE STANDPUNTEN

A betoogt dat als ten minste één van de gedaagden op de inleidende dagvaarding is verschenen, het gewezen vonnis als een vonnis op tegenspraak moet worden beschouwd. Het gevolg van het niet verschijnen staat vast voordat daadwerkelijk een vonnis wordt gewezen. Lopende de procedure kan het karakter daarvan, gelet op de rechtszekerheid, niet veranderen anders dan door het zuiveren van het verstek, aldus A. Tussen alle bij de procedure betrokken partijen is volgens A één vonnis gewezen en de ratio van de wettekst behelst niet alleen het voorkomen van twee rechtsmiddelen (in verschillende instanties tegelijk) tegen hetzelfde vonnis maar ook het voorkomen van ernstige vertragingen in de procedure, die kunnen voorkomen als het karakter van de procedure lopende de procedure wijzigt.

‘De mogelijkheid dat uitspraken tegenstrijdig zijn, is inherent aan het burgerlijk procesrecht’

X en Y stellen zich op het standpunt dat in het geval met de verschenen gedaagde een schikking wordt bereikt waarna de procedure ten

aanzien van die gedaagde wordt doorgehaald, geen vonnis is gewezen tussen alle partijen. Er is sprake van een verstekvonnis, waartegen enkel het rechtsmiddel van verzet openstaat. Er is dan ook geen sprake

van een situatie als bedoeld in artikel 140 lid 3 Rv.

De rechtspraak is verdeeld. Het hof noemt verschillende uitspraken in zijn tussenarrest: gerechtshof 's-Hertogenbosch 25 september 2007, *JBPr* 2008/22, gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 5 november 2013, *JBPr* 2014/20, Rechtbank 's-Gravenhage 19 september 2012, *JBPr* 2013/9 en Rechtbank Zwolle 25 oktober 2006, *JBPr* 2007/90. Het gerechtshof 's-Hertogenbosch overwoog in 2007 nog dat voor het karakter van een procedure met meerdere gedaagden bepalend is of ten minste één gedaagde op de inleidende dagvaarding is verschenen. In het karakter van de procedure (verstek of op tegenspraak) komt naar het oordeel van het hof geen wijziging ingeval hangende de procedure met de verschenen gedaagden een regeling wordt getroffen en de zaak wordt doorgehaald. Het genoemde arrest van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden biedt weer aanknopingspunten voor een andere opvatting. In die zaak was tegen de niet verschenen gedaagde vonnis gewezen en ten aanzien van de wel verschenen gedaagde geconstateerd dat de procedure jegens deze partij van rechtswege was geschorst. In dit

geval zijn volgens het hof de voorwaarden van artikel 140 Rv niet vervuld en doet zich ook niet de noodzaak voor om rechtsmiddelen bijeen te houden. De procedures tussen de verschillende gedaagden lopen door de schorsing toch al uit elkaar.

Literatuur is niet overvloedig.

Von Schmidt auf Altenstadt meent dat alleen sprake is van een vonnis op tegenspraak als bij één en hetzelfde vonnis uitspraak wordt gedaan ten aanzien van alle – verschenen en niet verschenen – partijen. Dus in geval van een door de wel verschenen gedaagde getroffen schikking, moet het ten aanzien van alleen de niet verschenen gedaagde uitgesproken veroordelend vonnis worden gekwalificeerd als een verstekvonnis, aldus Von Schmidt auf Altenstadt. Hij baseert zich hierbij op de tekst van artikel 140 Rv (zie Groene Serie Burgerlijke Rechtsvordering, artikel 140, aant. 5). Van Mierlo/Van Dam-Lely menen dat de procedure in een situatie als het onderhavige haar contradictoire karakter verliest (zie A.I.M. van Mierlo & J.H. van Dam-Lely, *Procederen bij dagvaarding in eerste aanleg*, Kluwer, Deventer 2003, p. 130). Sijmonsma acht het logisch dat het etiket ‘tegenspraak’ pas kan worden opgeplakt indien sprake is van een vonnis dat tussen alle partijen is gewezen. Deze opvatting vindt volgens Sijmonsma steun in de ratio van (thans) artikel 140 lid 3 Rv: ‘Geen “twee sporenprocedures” meer, maar snelheid en efficiency door het bewandelen van slechts één spoor.’ (zie de noot onder *JBPr* 2007/90). E. Gras schaart zich tot slot achter voornoemde uitspraak van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (zie de noot onder *JBPr* 2014/20). Volgens Gras is de mogelijkheid dat uitspraken aan elkaar tegenstrijdig zijn, inherent aan het burgerlijk

procesrecht en worden in artikel 140 lid 3 Rv zaken van principieel gehalte opgeofferd – de aanspraak op hoor en wederhoor en zelfs op toegang tot de rechter – aan een doel dat dat niet waard is.

PREJUDICIËLE VRAGEN

Het hof komt er niet uit. Het Hof Den Bosch in de onderhavige zaak meent dat de wettekst, parlementaire geschiedenis, jurisprudentie en literatuur aanknopingspunten bieden voor oplossingen in verschillende richtingen. Het hof ziet geen aanwijzingen voor de conclusie dat de wetgever bij de invoering van artikel 140 lid 3 Rv heeft gedacht aan het scenario dat zich hier voordoet. Wellicht is dit scenario niet verdisconteerd in de wetgeving en moet, indien X en Y het verkeerde rechtsmiddel hebben ingesteld, een uitzondering worden aanvaard op de regel dat het onjuist gekozen rechtsmiddel van verzet niet kan worden geconverteerd in het juiste rechtsmiddel van hoger beroep. Onverkorte toepassing van deze regel leidt volgens het hof tot een resultaat dat in de gegeven omstandigheden mogelijk niet voldoet aan de eisen van een eerlijk proces als bedoeld in artikel 6 EVRM. Met dit laatste doelt het hof op het in artikel 6 EVRM verankerde recht op toegang tot de rechter. Dit recht mag niet in de kern worden aangetast. Wanneer een lidstaat de mogelijkheid opent om een rechtsmiddel aan te wenden, is inperking van dit

‘De slotsom: X en Y zijn terecht in verzet gekomen’

recht slechts toegestaan indien de inperking een gerechtvaardigd doel dient, proportioneel is én het recht

op toegang tot de (appel)rechter daarvoor niet in de kern wordt aangetast (zie A-G Wesseling-van Gent in haar conclusie voor HR 18 november 2016, NJ 2016/485, onder 2.19, met verdere verwijzingen).

Nadat het hof partijen in de gelegenheid heeft gesteld om zich uit te laten over het voornemen om prejudiciële vragen te stellen alsmede over de inhoud daarvan, formuleert het hof de volgende vragen:

1. Moet in een geval als het onderhavige, waarin:
 - a) drie partijen zijn gedagvaard;
 - b) één gedaagde is verschenen;
 - c) twee gedaagden niet zijn verschenen;
 - d) de zaak van de verschenen partij na intrekking van de eis is doorgehaald;
 - e) de rechtbank vonnis wijst in de zaken van de niet verschenen partijen,

het door de rechtbank gewezen vonnis worden aangemerkt als een verstekvonnis of als een vonnis op tegenspraak?

2. Indien het vonnis als een vonnis op tegenspraak moet worden aangemerkt, moet dan een uitzondering worden aanvaard op de regel dat het onjuist gekozen rechtsmiddel van verzet niet kan worden geconverteerd in het juiste rechtsmiddel van hoger beroep?

HOGE RAAD

Gelukkig biedt de Hoge Raad snel duidelijkheid. De Hoge Raad oordeelt kort en bondig dat artikel 140 lid 3 Rv ertoe strekt dat in gevallen waarin een vordering tegen meer gedaagden wordt ingesteld, tussen de eiser(s) en de gedaagden

geen tegenstrijdige vonnissen ten aanzien van eenzelfde rechtsbetrekking worden gewezen. Om die reden

staat tegen een tussen ‘alle partijen’ gewezen vonnis slechts hoger beroep open. Daarmee wordt voorkomen dat tegen hetzelfde vonnis zowel een appelprocedure door de verschenen gedaagden, als een verzetprocedure door de niet verschenen gedaagden kan worden gevoerd, met het gevaar van tegenstrijdige beslissingen.

In een geval echter waarin de verschenen gedaagden, voordat eindvonnis wordt gewezen, niet langer aan de procedure deelnemen (bijvoorbeeld door het treffen van een regeling) en de procedure alleen ten aanzien van de niet verschenen gedaagde(n) wordt voortgezet, zodat het vonnis uitsluitend wordt gewezen tussen de eiser(s) en de niet verschenen gedaagde(n), is artikel 140 lid 3 Rv niet van toepassing. Het risico van tegenstrijdige uitspraken is dan immers niet aanwezig. De Hoge Raad merkt nog op dat dit ook geldt indien al een tussenvonnis is gewezen en de verschenen gedaagden naderhand – voor het eindvonnis – in het geding zijn verdwenen. De A-G was in haar conclusie op deze variant ingegaan en de Hoge Raad heeft hieraan een overweging ten overvloede gewijd. De slotsom: X en Y zijn terecht in verzet gekomen, waardoor de inhoudelijke procedure bij het gerechtshof hervat kan worden. ■

Dineke van Dal en Carolijn Slegers

zijn respectievelijk kennismanager en advocaat bij Van Iersel Luchtman Advocaten in 's-Hertogenbosch. Slegers is als behandelend advocaat betrokken bij de procedure zoals in dit artikel omschreven.

Al meer dan 10 jaar succesvol!

De Hoge Raad getoetst

8 december 2017

Het duo Drion en Van Wechem schijnen een hele dag – op de bij hen passende en kenmerkende wijze – hun licht op recente arresten van de Hoge Raad.

Controversiële en conflicterende standpunten worden niet gemeden en het publiek is van harte welkom om er een schepje bovenop te doen.

Op vrijdag 8 december 2017 van 10 tot 17 uur in de BCN Arena te Amsterdam.

Prijs is ~~€595,-~~ (excl. btw) inclusief lunch en 6 PO-punten!

Wacht niet te lang met inschrijven!

Vandaag nog doen!

Snel aanmelden op www.dehogeraadgetoetst.nl

BEWIJSBESLAG EFFECTIEF INSTRUMENT IN ARBEIDSRECHT

DOOR / MARCUS DRAAISMA & LYDIA MILDERS

Het bewijsbeslag is een van de instrumenten die een advocaat ter beschikking staat voor bewijsvergaring en waarheidsvinding. Het belang van bewijsbeslag is met de digitalisering en cloud computing toegenomen.¹ Het bewijsbeslag kan worden ingezet in de algemene (proces)praktijk.² In dit artikel wordt de focus gelegd op de arbeidsrechtpraktijk.

In de arbeidsrechtpraktijk kan bewijsbeslag in geval van overtreding van een geheimhoudings- of concurrentiebeding of (de verdenking van) onrechtmatige concurrentie effectief zijn bij de waarheidsvinding. De werkgever heeft dan doorgaans de bewijslast ex artikel 150 Rv. Het gebruik van dit instrument vergt een goede samenwerking met deurwaarder, gerechtelijk bewaarder, IT-specialist en eventueel bedrijfsrecherche.

CONSERVATOIR BEWIJSBESLAG

De Hoge Raad heeft beslist dat het bewijsbeslag ook mag worden ingezet in *niet-IE*-zaken.³ De prejudiciële vragen die tot het arrest van de Hoge

Raad hebben geleid, waren nodig omdat bewijsbeslag in *niet-IE*-zaken niet expliciet in de wet is geregeld, terwijl bewijsbeslag in *IE*-zaken dat wel is.⁴ De regels van artikel 730 Rv (conservatoir beslag tot afgifte van bescheiden) in samenhang met artikel 843a Rv (recht op inzage, afschrift of uittreksel van bepaalde bescheiden) zijn toereikend als wettelijke basis voor bewijsbeslag in *niet-IE* zaken.

Voor het leggen van conservatoir bewijsbeslag dient de voorzieningenrechter te worden verzocht om toestemming met een verzoekschrift (beslagrekest). De Hoge Raad heeft nadere instructies voor het bewijsbeslag gegeven, alle opgenomen in de beslagsyllabus.⁵

Zo kan het bewijsbeslag slechts plaatsvinden onder de in artikel 843a Rv gestelde voorwaarden. De beslaglegging dient betrekking te hebben op '*bescheiden*', zoals digitale bestanden. Onder toezicht van de deurwaarder kunnen ter plaatste kopieën gemaakt worden, die dan in beslag worden genomen en veiliggesteld bij de gerechtelijk bewaarder. Het bewijsbeslag zelf geeft *niet* het recht om de in beslag genomen data in te zien. De beslaglegger verkrijgt pas het *recht op inzage* in de in beslag genomen data na toestemming van de rechter onder de voorwaarden genoemd in artikel 843a Rv (inzagerecht in bewijsstukken die de wederpartij heeft – exhibitieplicht). ►

ARBEIDSRECHT PRAKTIJK

De werkgever begint met een vermoeden dat een werknemer tijdens het dienstverband bijvoorbeeld doende is met het opzetten van een concurrerend bedrijf en hiervoor bedrijfsgegevens kopieert en sommige klanten hiervoor probeert te interesseren. Als sprake is van dergelijke vermoedens dan kan de werkgever – onder bepaalde voorwaarden – de e-mails van de werkcomputer onderschepen en de zakelijke telefoon (laten) onderzoeken. Een IT-medewerker van het bedrijf kan dan opmerkelijke acties van de werknemer op de werkcomputer signaleren, zoals het doorzenden van bedrijfsinformatie naar een externe schijf en het zorgvuldig (definitief) wissen van e-mails. Of dat gevoelige bedrijfsinformatie naar een derde is verzonden. Voordat gekozen wordt voor het ingrijpende middel van bewijsbeslag dient eerst vastgesteld te worden welk bewijs er al is, wat nog bewezen moet worden en hoe dit op de meest efficiënte manier kan. Is bewijsbeslag noodzakelijk? Kan een voorlopig getuigenverhoor een alternatief zijn? Onrechtmatig gedrag van de werknemer zal vaak gepaard gaan met een ontslag op staande voet. Een te vroeg gegeven ontslag op staande voet maakt de werknemer waakzaam waardoor hij bewijs thuis vernietigt. Een te vroeg bewijsbeslag kan een ontslag op staande voet frustreren omdat dan het ontslag op staande voet niet onverwijld gegeven kan zijn.

BESLAGREKEST

De toetsing van het beslagrekest door de voorzieningenrechter vindt plaats aan de hand van de volgende criteria (artikel 843a Rv).

Rechtmatig belang waarbij de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit een belangrijke rol spelen. De verzoeker moet feiten en omstandigheden stellen waaruit volgt dat de

beslaglegging met het oog daarop *noodzakelijk* is.⁶ Vereist is dat gegronde vrees bestaat dat de betrokken bescheiden anders verloren gaan.

Rechtsbetrekking tussen verzoeker en gerekwesteerde, op grond van bijvoorbeeld inbreuk op een concurrentie- of geheimhoudingsbeding of onrechtmatig handelen (onrechtmatige concurrentie).

Bepaalde bescheiden die in het beslagrekest zo precies mogelijk omschreven moeten worden als redelijkerwijs van de verzoeker kan worden verlangd. Dit omdat de beslaglegging geen *fishing expedition* mag zijn.⁷ Voorkomen dient te worden dat de beslaglegger pas aan de hand van de opbrengst van het bewijsbeslag zijn vordering gaat bepalen.⁸

In het geval van (een vermoeden van) overtreding van een geheimhoudingsbeding en/of concurrentie- en relatiebeding, dient de werkgever nauwkeurig te omschrijven in het beslagrekest op welke (e-mail)correspondentie hij beslag wenst te leggen. Bijvoorbeeld de e-mails tussen de (ex-)werknemer en bepaalde klanten en/of relaties van de werkgever. Tevens is te adviseren een specifieke periode te noemen waarin de e-mails zijn verzonden. Bij een dergelijke concretisering zal niet snel sprake zijn van *fishing expedition*.⁹ Uiteraard wil de werkgever zo ruim mogelijk bewijsbeslag kunnen leggen om vervolgens, nadat het recht op inzage van de rechter is verkregen, de omvang van zijn schade of de verbeurde boetes te kunnen bepalen. In het beslagrekest dient aangegeven te worden waar de bescheiden zich (kunnen) bevinden. Dit vergt een zo exact mogelijke omschrijving van de vermoedelijk aanwezige gegevensdragers en of gegevens *in the cloud* zijn.

Bewijsbeslag mag in woonhuizen, wat in de arbeidsrechtpraktijk relevant is. Wel moet het familie- en

gezinsleven van de beslagene zo veel mogelijk worden gerespecteerd.¹⁰

BEWIJSBESLAGTEAM

Wanneer de rechter verlof verleent om het bewijsbeslag te mogen leggen, kan het bewijsbeslagteam aan de slag. De deurwaarder dient dit beslagverlof strikt te volgen om te voorkomen dat het bewijsbeslag wordt opgeheven of het recht op inzage wordt geweigerd. De deurwaarder laat zich bij de beslaglegging vergezellen door een onafhankelijke IT-specialist, doorgaans tevens gerechtelijk bewaarder. Daarnaast behoren een hulpofficier van justitie (HOvJ) en een slotenmaker tot het gebruikelijke bewijsbeslagteam. Deze laatsten zijn nodig indien de beslagene geen toegang tot de locatie geeft.¹¹ Het is te adviseren de deurwaarder altijd direct met het volledige bewijsbeslagteam op pad te laten gaan. De tijd om alsnog een HOvJ te halen, kan immers goed misbruikt worden (digitaal) bewijs te vernietigen.

Het is de verantwoordelijkheid van de deurwaarder om ter uitvoering van het beslagverlof de gegevensdragers te zoeken die de gegevens kunnen bevatten waarop beslag gelegd mag worden. Hij hoeft ter plaatse niet alles te kopiëren, maar mag ook besluiten om de fysieke gegevensdragers in (tijdelijke) bewaring te nemen. De wet kent geen algemene medewerkingsplicht van de beslagene. Indien de beslagene weigert toegang te verschaffen tot versleutelde bestanden, kan de deurwaarder deze bestanden in versleutelde vorm in beslag nemen.¹² Bestanden die zich *in the cloud* bevinden, dient de beslagene *wel* toegankelijk te maken.¹³ De beslagene mag verlangen dat een advocaat bij de beslaglegging aanwezig is, al hoeft de deurwaarder niet met beslaglegging te wachten tot de advocaat er is. Wel op de afron-

ding.¹⁴ Wanneer de beslagene niet meewerkt, kan de rechter bepaalde stellingen bewezen achten behoudens tegenbewijs.¹⁵

DATASEPARATIE

De IT-specialist zal eerst de in beslag genomen (gekopieerde) data indexeren, ontdebelen en leesbaar maken. Een extra filtering volgt op vertrouwelijke correspondentie tussen de beslagene en zijn advocaat. De resterende data wordt gesepareerd van de niet onder het beslagverlof vallende data, in nauw overleg met de deurwaarder.

De deurwaarder maakt twee verschillende processen-verbaal op van beslaglegging. Een proces-verbaal dat is bestemd voor de beslaglegger, waarin *geen* details over het bewijs staan. De beslaglegger heeft immers

nog *geen* recht op inzage. Het tweede proces-verbaal is bestemd voor de beslagene dat een gedetailleerde omschrijving bevat.

De beslaglegger dient vervolgens de rechter te verzoeken om inzage in het bewijs (wederom aan de hand van de criteria van artikel 843a Rv).

EFFECTIVITEIT

De effectiviteit en noodzaak van het bewijsbeslag zijn meermalen gebleken. Bewijs is vaak enkel digitaal – zoals e-mailcorrespondentie vanuit (privé-)e-mailadressen – en kan snel vernietigd worden. De werknemer waant zich doorgaans onbespied in zijn woonhuis of met zijn smartphone, gebruikmakend van zijn privé-e-mailadres of WhatsApp. Het bewijsbeslag kan dan het noodzakelijke bewijs opleveren. Zo werd het bewijs

voor het ernstig onrechtmatig handelen van (ex-)werknemers jegens hun ex-werkgever (zij hadden *geen* concurrentiebeding) en de omvang daarvan in een zaak geleverd door informatie verkregen uit het bewijsbeslag. Dit betrof een pakket e-mails van de ex-werknemers onderling en met de distributeur van hun (ex-)werkgever, waaruit bleek dat zij de distributeur heimelijk ertoe hadden bewogen over te stappen naar hun nieuwe (concurrerende) onderneming.¹⁶ Zonder het bewijsbeslag had de werkgever het bewijs daarvoor niet kunnen leveren. ■

Marcus Draaisma en **Lydia Milders** zijn verbonden aan Palthe Oberman Advocaten in Amsterdam.

NOTEN

- 1 Term die aangeeft dat alle bron- en opslagplaatsen van bestanden via internet elders zijn opgeslagen in plaats van in de computer van de gebruiker. Dus in principe is alle gebezigde software via internet beschikbaar in plaats van via harde schijf of cd, aldus het *cultureelwoordenboek.nl*.
- 2 K.L. Maes, 'Bewijsbeslag: de zoektocht naar evenwicht', *Tijdschrift voor de Procespraktijk* 2014-6, mr. N. de Boer, 'Het algemene bewijsbeslag: de Hoge Raad heeft gesproken', *Tijdschrift voor Civiele Rechtspleging* 2014, nr. 1.
- 3 Hoge Raad 13 september 2013, ECLI:HR:2013:BZ9958.
- 4 Artikelen 1019b lid 1 j° 1019c lid 1 Rv.
- 5 De beslagsyllabus zet alle vereisten waaraan beslagrekenen moeten voldoen helder uiteen, tezamen met enkele 'best practices': Beslagsyllabus versie augustus 2017, <https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/Beslagsyllabus.pdf>.
- 6 HR 13 september 2013, r.o. 3.7.1.
- 7 HR 13 september 2013, r.o. 3.7.1.
- 8 Of in de sfeer van *fishing expedition*: dat men aan de hand van de visvangst pas bepaalt of en wat men gaat eten. Het is niet vereist dat de verzoeker alle bescheiden individueel omschrijft omdat de beslaglegger juist *niet* over die informatie beschikt. Wanneer er een redelijke grond is aan te nemen dat de gevorderde stukken bestaan en de vordering betrekking heeft op een onderwerp dat nauwkeurig is afgebakend, zijn de stukken voldoende concreet om te worden aangemerkt als 'bepaald' in de zin van artikel 843a Rv: HR 26 oktober 2012, ECLI:NL:HR:2012:BW9244, *NJ* 2013/220 (*X/Theodoor Gilissen Bankiers N.V.*).
- 9 Rechtbank Limburg, vonnis in kort geding d.d. 23 mei 2017, r.o. 5.18, ECLI:NL:RBLIM:2017:4763.
- 10 Zo is te adviseren in het beslagrekest te vermelden of er (voor zover bekend) minderjarige kinderen in het woonhuis aanwezig zijn, zodat de voorzieningenrechter eventueel voorwaarden kan stellen aan de uitvoering van het bewijsbeslag (bijvoorbeeld binnen een specifieke tijdspanne).
- 11 De deurwaarder kan dit dan alsnog afdwingen via de HOvJ, dit betreft het binnentredingsrecht ex artikel 444 Rv.
- 12 Het is dan wel belangrijk dat het wachtwoord snel verkregen kan worden, al is het maar om te voorkomen dat de beslagene het wachtwoord vergeet.
- 13 De beslagene kan in dat geval verplicht worden wachtwoorden te verstrekken op straffe van een dwangsom HR 13 september 2013, r.o. 3.9.10.
- 14 Vgl. Beslagsyllabus 2017, p. 65.
- 15 Voorzieningenrechter Rechtbank Amsterdam 19 september 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:6969, r.o. 2.11.
- 16 Ktr. Amsterdam (KG), 14 november 2012, *AR* 2013-0025, ECLI:NL:RBAMS:2012:BY8226 en Gerechtshof Amsterdam, 29-11-2012, ECLI:NL:GHAMS:2012:4197, *JAR* 2013/66.

SAFARI IN AFRIKA?

Tanzania
Kenia
Madagaskar
Oeganda
Rwanda
Zimbabwe
Namibië
Botswana
Zambia
Mozambique
Seychellen
Mauritius
Zuid-Afrika

Al sinds 1979 dé Afrika specialist

Ruim 100 uitgekiende reizen vindt u op jambo.nl en in onze brochure of bel met onze Afrika specialisten op 020-2012740 voor een reis op maat.
De mogelijkheden zijn eindeloos, privé reizen geheel conform uw wensen!

ZO BOUWT U ZELF EEN GOED PENSIOEN OP

DOOR / MARK VAN DER HEIJDEN

De start van een eigen praktijk of promotie tot partner is een felicitatie waard. Het is ook het moment om na te denken over het pensioen. Ondernemers moeten dat zelf regelen.

Het leven van een werknemer in loondienst is overzichtelijk. Niet alleen ontvangt hij maandelijks zijn loon, aan het einde van zijn loopbaan heeft hij met de pensioenopbouw via zijn werkgever een aanvullende uitkering boven op de AOW-uitkering opgebouwd, respectievelijk de tweede en eerste pijler van het pensioen. Ondernemers hebben geen werkgever en dus ook niemand die voor hen (mede) de aanvullende uitkering opbouwt. Behoort u tot die groep, bijvoorbeeld als zzp'er, zelfstandig advocaat of partner in een kantoor, dan zult u zelf de aanvullende uitkering moeten opbouwen. Dat kan door lijfrente, wat de derde pijler van het pensioen wordt genoemd, maar ook andere vormen zijn mogelijk.

PLAN OPSTELLEN

Voordat Marcel Wallage, oprichter van PensioenVizier, ondernemers helpt hieruit een keuze te maken, stelt hij ze eerst een reeks vragen. 'Waarom wil je het? Weet je hoeveel je nu uitgeeft en hoeveel je dan wilt uitgeven? Heb je al pensioen opgebouwd bij eerdere werkgevers? Wat is de AOW? Dan pas ga ik een plan opstellen.'

Uiteindelijk hebben ondernemers de keuze uit vier manieren om zelf een aanvullend pensioen op te bouwen: lijfrente (in drie smaken), oudedagsreserve, eigen vermogen en de wat onbekende en onbeminde pensioenpolis op naam van de bv. De laatste moet niet verward worden met het pensioen in eigen beheer, een regeling voor dga's die met ingang van 2017 is afgeschaft. Startende ondernemers vanuit loondienst hebben nog een vijfde mogelijkheid. Zij kunnen binnen negen maanden na het beëindigen van de arbeidsovereenkomst beslissen het pensioen van de oude werkgever voort te zetten. De premies zijn weliswaar maximaal tien jaar aftrekbaar van de inkomstenbelasting, maar moeten wel volledig betaald worden door de ex-werknemer. Omdat de regeling bovendien niet flexibel is, wordt deze zelden gebruikt.

LIJFRENTTE

De lijfrente is de meest bekende aanvullende pensioenopbouw. Het grote voordeel hiervan is dat de inleg fiscaal aftrekbaar is, terwijl het opgebouwde vermogen niet belast wordt, zoals dat bij spaargeld of beleggingen wél gebeurt. De inkomstenbe-

Marcel Wallage

lastig betaalt u pas op het moment dat de lijfrente gaat uitkeren. Dit kan een belastingvoordeel opleveren van ongeveer twintig procent.

U snapt dat er wat addertjes onder het gras zitten. Het gespaarde vermogen is niet anders in te zetten dan voor het pensioen. Enkel bij langdurige arbeidsongeschiktheid mag het geld eerder zonder twintig procent revisierente worden opgenomen. Ook mag u niet onbeperkt in de lijfrente storten, maar geldt er een jaarlijks maximum, de jaarruimte: 13,8 procent \times (bruto-inkomen - 12.032 euro) of maximaal 12.598 euro. Een eventuele storting in de oudedagsreserve komt ook in mindering op de jaarruimte. Ook is ►

Jeroen Wolfsen

de uitkering vaak niet levenslang, zoals bij een werknemerspensioen verplicht is.

Als gezegd, er zijn drie vormen: verzekerde lijfrente, spaarlijfrente (ook wel banksparen) en de beleggingslijfrente. 'Bij de verzekerde lijfrente heb je te maken met hogere kosten en het product is vaak minder transparant,' zegt Jeroen Wolfsen van MoneyWise, een online financieel dienstverlener. 'Ook zit er bij een verzekeraar altijd een gokelement in. Bij overlijden bijvoorbeeld, houdt de verzekeraar de inleg.' Dat de inleg wordt belegd – met mogelijk een hoog rendement – en de mogelijkheid om arbeidsongeschiktheid mee te verzekeren, wegen daar niet tegenop. De verzekerde lijfrente wordt nog maar weinig gebruikt.

De spaarlijfrente is juist wel populair, vooral vanwege de lage kosten, en is te zien als een gewone spaarrekening met de fiscale voordelen van een lijfrente. Wallage: 'Het mooie daarvan is dat het ingelegde bedrag nooit minder wordt, die zekerheid heb je met beleggen niet. Het wordt echter met de huidige rentestand evenmin veel meer.' Bij overlijden valt het wel in de erfenis. Ook verzekeraars bieden banksparen aan, vaak met betere rente dan handelsbanken.

De beleggingslijfrente is een product dat wordt aangeboden door vermogensbeheerders als InsingerGilissen. 'De vraag is bij wie je beter af bent: bij de goedkopere verzekeraars die slechts enkele profielen van beleggen aanbieden: offensief, neutraal of

defensief. Of bij de vermogensbeheerders die hogere rendementen beloven tegen vaak hogere kosten,' zegt Wolfsen.

Onder de beleggingslijfrente vallen ook nieuwe producten als het ZZP Pensioen, Bright Pensioen en het pensioen van Brand New Day. Online af te sluiten, dus snel en makkelijk, maar vaak niet meer dan een indexbelegging, met soms een andere kostenstructuur als een abonnement.

Oudedagsreserve

De oudedagsreserve, vaak nog fiscale oudedagsreserve genoemd, is als een lijfrente op de balans van de zaak. U zet het geld nu apart en betaalt pas belasting bij uitkering. Het gevaar hiervan is dat het aantrekkelijk is het opzijgezette geld nu al te gebruiken. Wallage: 'Soms kom ik bij een ondernemer die zegt: hier staat mijn pensioen. Ik zie dan een groot geel apparaat staan. Dat kan goed renderen, al denk ik dat het veiliger is om het in fondsen te stoppen.'

De afrekening volgt namelijk onverbidde-lijk. 'Met de oudedagsreserve creëer je een post aan de rechterkant van de balans, maar dat geld moet er aan de linkerkant wel zijn als je stopt met het bedrijf – ook bij overlijden,' waarschuwt Wallage. 'Anders zitten de erven met een schuld die echt betaald moet worden aan de Belastingdienst.'

Voor wie die discipline kan opbrengen: jaarlijks mag een keuze gemaakt worden voor de oudedagsreserve. Standaard wordt dan 9,8 procent van de winst op de balans gezet, met een maximum van 8.946 euro.

Pensioenpolis op naam van de bv

De pensioenpolis lijkt op het eerste gezicht nog het meest op de pensioenopbouw door de werkgever. De bv betaalt de premie en er kunnen nabestaandenpensioen en een premievrijstelling bij ziekte aan worden verbonden. Het fiscale maximum is wat hoger dan de jaarruimte.

Desondanks is Wallage er niet dol op. 'Het geeft de indruk dat het een werknemerspensioen is, maar dat is het niet. Bovendien worden verschillende zaken in één polis gecombineerd en dat maakt het ondoorzichtig. Een premievrijstelling klinkt gunstig, maar kun je beter in een arbeidsongeschiktheidsverzekering regelen. Of neem een aparte overlijdensrisicoverzekering en betaal daar een scherp tarief voor.'

Eigen vermogen

Blijft de vierde variant over: zelf sparen of beleggen. Dat heeft een groot nadeel, elk jaar moet vermogensrendementsheffing betaald worden: 1,2 procent over het vermogen boven 25.000 euro (zonder fiscale partner) dan wel 50.000 euro (met fiscale partner).

De voordelen zijn echter evident: u mag doen en laten met dit geld wat u wil. Wolfsen: 'Lijfrenten, pensioenen, eigen woningen; het zijn mooie producten maar wel met een fiscaal jasje. Op het moment dat men in Den Haag zegt dat het pensioen naar zeventig gaat, lopen wij daar met onze lijfrenten achteraan.'

Zeker voor wie al tonnen in een lijfrente heeft zitten, zegt Wolfsen: 'Zorg dat je ook geld kunt gebruiken wanneer je het nodig hebt.'

Het is dan maar een kleine stap verder om ook de eigen zaak als toekomstig pensioen te zien. Dat alleen vindt Wallage onverstandig. 'Zie het als beleggen. Als ik adviseer al je geld in Philips te investeren, zul je dat geen goed idee vinden. Toch is dat hetzelfde als het in je eigen bedrijf stoppen. Spreid het vermogen dus.'

Wallage benadrukt nog maar eens dat het niet om producten moet gaan, maar om het bereiken van doelen. 'Zoek de ideale voorziening bij dat doel. Daarom wil ik weten wat iemand nodig heeft om zijn levensstandaard te handhaven; hoeveel vermogen heeft hij al, hoeveel vermogen wil hij en wanneer? Daarna zoek ik eerst de fiscale grenzen op. De fiscus betaalt mee en het is zonde om dat te laten liggen.' ■

'De fiscus betaalt mee'

Okkerse & Schop ADVOCATEN

Okkerse & Schop Advocaten voert voornamelijk een ondernemingsgerichte praktijk. Sterk verankerd in de samenleving en met inmiddels 16 advocaten en een vijftal juridisch medewerkers is het kantoor in ruim 30 jaar uitgegroeid tot het grootste advocatenkantoor in de regio Flevoland. Okkerse & Schop Advocaten bestaat uit een dynamisch team van gespecialiseerde advocaten.

WIJ VRAGEN
een ADVOCaat-MEDEWERKER (m/v)
voor de sectie Vastgoedrecht
met de nadruk op het Huurrecht

WIJ BIEDEN

boeiende zaken en goede arbeidsvoorwaarden. Je hebt je stage afgerond en je zult (vooralsnog) werkzaam zijn op en vanuit ons kantoor in Almere. Wij vinden je persoonlijkheid belangrijker dan je status: wees jezelf! Wij bieden je de mogelijkheid werkzaam te zijn in een interessante en uitdagende praktijk met uitstekende toekomstperspectieven. Goede arbeidsvoorwaarden en veel aandacht voor persoonlijke ontplooiing en (individuele) begeleiding zijn bij ons vanzelfsprekend.

GEÏNTERESSEERD?

Bezoek onze website www.okkerse-schop.nl. Voor meer informatie kun je telefonisch contact opnemen met Tom Mulder, telefoon 06 53396478.

Je schriftelijke motivatie met curriculum vitae kun je per e-mail richten aan: b.meijer@okkerse-schop.nl.

Telefoonservice voor de advocatuur

Telefoonservice

Agendabeheer

Opvang Overflow

Wij werken voor +200 advocatenkantoren,
kennen de juridische terminologie en werken discreet

Call Care Nederland | 010 – 280 3333 | info@callcare.nl | www.callcare.nl

Flexchair® Sets you free

Rugklachten?

Pijnvrij, fit en alert
op elk moment
van de dag.

info@flexchair.com | 010 416 93 93

“Omdat goede mensen
de ruggegraat van uw
kantoor vormen.”

Nieuw van Balieplus: vacaturebank voor juridisch professionals

Vacatures wilt u snel en hoogwaardig ingevuld hebben, maar de juiste mensen 'uit de markt halen' blijft een tijdrovende bezigheid. Dan is het goed te weten dat het lidmaatschap van Balieplus u gratis toegang geeft tot onze splinternieuwe vacaturesite.

Zo brengt u uw vacatures gericht onder de aandacht van ruim 4.000 advocaten, 3.000 (kandidaat-) notarissen en de medewerkers van alle aangesloten kantoren.

Meer weten? Bel 070 205 91 80
mail naar info@balieplus.nl
of kijk op vacatures.balieplus.nl

balie⁺vacatures

Snel inzicht in een juridisch vraagstuk met de boeken uit de reeks **Korte introducties**

De reeks *Korte introducties* biedt de lezer snel inzicht in een juridisch vraagstuk. Na lezing van het boek weet de lezer precies wat hij minimaal moet weten over dit vraagstuk.

De thema's kunnen zowel een generiek als een zeer specifiek juridisch vraagstuk behelzen.

Wetgeving Kwaliteit en Innovatie: KEI

E. Bauw

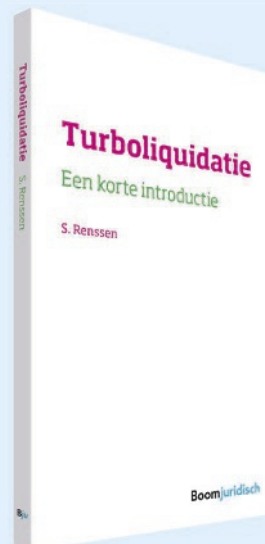
978-94-6290-333-3 | 2017
84 pagina's | € 19,90

Third Party Litigation Funding

J. Luiten

978-94-6290-303-6 | 2017
121 pagina's | € 24,90

Turboliquidatie

S. Renssen

978-94-62940-319-7 | 2016
99 pagina's | € 21,50

Het ex parte bevel

W.J.G. Maas
J.T. Maalderink

978-94-6290-247-3 | 2016
92 pagina's | € 20,50

Delen over Wetsvoorstel collectieve afwikkeling massaschade, het Executive Committee, de Franchise-code en Wet normalisering overheids personeel worden begin 2018 verwacht. Houd onze website in de gaten!

LAWYERS FOR LAWYERS

Eerbetoon voor advocaat onder vuur

DOOR / TATIANA SCHELTEMA

De Turks-Koerdische advocaat Ramazan Demir verdedigt terroristenverdachten, journalisten, politici en collega's die door de Turkse overheid worden vervolgd. Vorige maand ontving hij de IBA Human Rights Award.

Demir kreeg de prijs tijdens de IBA-conferentie, dit jaar in Sydney, Australië. 'Hier sta ik...' begint hij, maar zijn keel zit dicht. 'Sorry,' fluistert hij. Het is een zeldzaam moment van ontlasting voor de doorgaans onverstoortbaar glimlachende advocaat waarin waaróm hij daar staat in volle omvang over hem heenslaat. (Wie wil weten wat er de laatste vier, vijf jaar in Turkije aan de hand is, moet dit moment even nakijken op de site van de IBA.)

Maar Demir (34) herpakt zich. In zijn acceptatiespeech schetst hij de duizelingwekkend snelle afbraak van de Turkse rechtsstaat. Die begon in 2013, met het excessieve politiegeweld tegen vreedzame milieuactivisten die het minuscule Gezi-parkje in Istanbul tegen bulldozers wilden beschermen en vond een voorlopig hoogtepunt in de levende verbranding van tientallen burgers in de schuilkelders van het stadje Cizre, één van de steden in Zuidoost-Turkije die in de winter van 2016 door Turkse overheidstroepen werden belegerd. Nog tijdens die belegering spande Demir een spoedprocedure aan bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens om het Turkse leger te dwingen ambulances toe te laten tot het belegerde gebied. Tevergeefs. De eerste twee aanvragen werden toegewezen, maar het leger trok zich er weinig van aan. Latere aanvragen werden terugverwezen naar het Turkse Constitutionele Hof.

Op 21 maart vorig jaar bleek Demir plotseling van de aardbodem verdwenen. Een paar dagen eerder waren hij en acht andere advocaten op verdenking van terroristische activiteiten gearresteerd, maar door de rechter op vrije voeten gesteld. Daartegen had de aanklager met succes beroep aangetekend en een arrestatiebevel uitgevaardigd. Er werd gefluisterd dat de grond Demir te heet onder de voeten was geworden en dat hij – eindelijk – naar Europa was gevlucht, want de kans dat hij er deze keer genadig vanaf zou komen, was klein.

Maar op 6 april dook hij weer op en meldde zich bij de politie. Hij had zijn werk willen afmaken, verklaarde hij. Van de tientallen zaken die hij in die twee weken aanbracht bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zijn er tenminste 34 in behandeling genomen, een schriftelijke ronde daarover is net achter de rug. Deze maand wordt bekend of er een zitting zal komen. 'Hij laat zich niet afleiden. Dat is sterk en knap,' zegt

Frederike Geerdink, de Nederlandse journaliste die tot september 2015 werkte vanuit de Turks-Koerdische stad Diyarbakir maar het land werd uitgezet. 'Wat Ramazan voor Cizre en voor hordes vervolgte Koerdische politici doet, is opzienbarend want het brengt hem in de problemen. Maar dat zal hem nooit tegenhouden.' Ze was dan ook 'vereerd' dat hij ook haar zaak (ze werd beschuldigd van het betreden van verboden terrein en deelname aan een demonstratie) wilde doen.

'Hij kwam er speciaal voor uit Istanbul, terwijl hij de dag erna zelf terechtstond.'

Demir beschouwt de prijs als een eerbetoon dat hem ertoe verplicht nóg harder te vechten voor de erkenning van mensenrechten. Hij draagt hem op aan Tahir Elçi, de deken van Diyarbakir die in november 2015 op klaarlichte dag werd doodgeschoten. Aan de mensen – zijn cliënten – die hij, ondanks de uitspraken van het EHRM niet in leven heeft kunnen houden. En aan de mensen van Şırnak, de stad waar hij opgroeide die 'met al mijn herinneringen, door de Turkse staat is vernietigd'. Hoe eervol ook, veel bescherming zal de prijs hem persoonlijk niet bieden. Terug in Istanbul trof hij in de wandelgangen van de rechtbank de officier van justitie die hem vervolgt in zijn eigen zaak, waarin hij van terrorisme wordt verdacht. 'Hij feliciteerde me met de prijs,' zegt Demir. 'En ik denk dat de rechters dat ook wel zullen doen.' Maar de zaak gaat gewoon door. Op 7 februari 2018 is de volgende zitting.

Te kritisch voor de macht

DOOR / ROBERT SANDERS

Simon van Leeuwen (1627-1682)

Simon van Leeuwen werd geboren in Leiden op 17 oktober 1627 als zoon van notaris en procureur Jan van Leeuwen. Als kind nog werd hij in 1638 ingeschreven als student aan de universiteit in zijn geboortestad. Van Leeuwen onderscheidde zich al bij zijn promotie in 1649 door een voor die tijd ongewone openbare verdediging. Kort daarop werd hij op 4 november 1649 in Den Haag als advocaat beëdigd bij zowel het Hof van Holland als de Hoge Raad. Wegens zijn benoeming tot secretaris van Zoeterwoude vestigde Van Leeuwen zich in 1653 weer in Leiden, waar hij zijn advocatenpraktijk voortzette en zich ook opnieuw liet inschrijven als student. Het was de periode waarin hij als rechtsgeleerde van zich deed spreken door een grote hoeveelheid boeken en geschriften. In 1662 verscheen zijn *Censura Forensis*, een standaardwerk over het oud-Hollands recht dat nog lang van invloed is geweest op het recht in Zuid-Afrika. Een jaar later voltooide hij zijn *Corpus Iuris civilis*, gevolgd door *Het Rooms-Hollands Regt* (1664) en *Manier van procederen in civile en criminele saaken* (1666). Het aan hem

toegeschreven *Bellum Juridicum, ofte den Oorlogh der Advocaten* (1683) bevat jurisprudentie uit de periode 1640-1680 met onder elke beschreven zaak argumenten voor en tegen de uitspraak.

In april 1664 schreef Simon van Leeuwen zich voor een derde keer in op de Leidse universiteit en bleef studeren en praktiseren tot de dood van zijn vader in 1667. Als regentenzoon leek hij voorbestemd voor een bestuurlijke functie en Van Leeuwen deed diverse pogingen om in zijn vaders voetsporen te treden als schepen van de stad Leiden.

Ondanks een aantal voordrachten kwam het door politiek gekonkel niet tot een benoeming. Van Leeuwen raakte zelfs met diverse partijen in onmin. Zijn optreden na de val van de gebroeders De Witt in het rampjaar 1672 maakte een definitief einde aan de kans om tot het Leidse stadsbestuur toe te treden.

Ook van de prinsgezinden kon hij weinig steun verwachten. Na een ontmoeting met prins-stadhouder Willem III had deze Van Leeuwen toestemming gegeven om zijn mening over de regentenbenoeringen in de Hollandse steden en over de macht

die daarbij aan de stadhouder toekwam op schrift te stellen en aan het oordeel van de Prins te onderwerpen. Van Leeuwen maakte van die toestemming ruim gebruik door in de winter van 1675-1676 zijn gedachten op papier te zetten. In zijn *Bedenckingen over de stadhouderlijke magt omtrent de verkiezinge van de magistraten in de Steden van Holland* gaf hij een inkijkje in de kwalijke praktijken van nepotisme en willekeur in de vroedschappen van de steden in Holland en West-Friesland en hoe de verkiezing van regenten was ontaard. Van Leeuwen stuurde het manuscript op naar de Prins van Oranje, maar die liet via zijn secretaris Constantijn Huygens weten dat hij publicatie van het kritische stuk onwenselijk achtte. In 1681 vestigde Van Leeuwen zich weer in Den Haag na zijn benoeming tot substituut-griffier van de Hoge Raad van Holland en Zeeland. Aan de hand van de archieven van het Hof en de Hoge Raad begon hij aan zijn historische werk *Batavia Illustrata, ofte verhandelinge vanden oorspronk, voortgangk, zeden, eere, staat en godsdienst van Oud-Batavien*, waaraan hij bleef schrijven tot aan zijn dood op 14 januari 1682.

Juridische kwesties
die zijn weggezaakt

Te laat door apparaatsfouten

DOOR / SIKKE KINGMA

Wanneer is een termijnoverschrijding bij het indienen van hoger beroep of cassatie verschoonbaar?

De Hoge Raad is streng: rechtsmiddeltermijnen zijn van openbare orde en worden ambtshalve gehandhaafd. Argumenten zoals zwaarwegende belangen van partijen, geringheid van de termijnoverschrijding, of zelfs dat partijen het eens zijn over voortprocederen, kunnen niet-ontvankelijkheid niet tegenhouden.¹

Slechts onder bijzondere omstandigheden is plaats voor een uitzondering.² Die kan zich voordoen als iemand te laat is door een 'apparaatsfout': een fout of verzuim van (de griffie van) een rechtbank of gerechtshof. Zo'n uitzondering wordt alleen aangenomen als aan drie eisen is voldaan.³

De eerste eis is dat wie te laat beroep instelt door een verzuim van het rechtelijk apparaat, niet tijdig wist en redelijkerwijs ook niet kón weten dat de rechter uitspraak heeft gedaan. Zegt de rechter op de zitting tegen de partijen en hun rechtbijstandverleners op welke dag zij vonnis zal wijzen, dan moet men er dus zelf achterheen als het vonnis niet op de verwachte datum bij de post zit.⁴ De Hoge Raad heeft weleens een uitzondering daarop aanvaard in gevallen waar partijen geen advocaat hadden die dat in de gaten had kunnen houden.⁵

De tweede eis is dat de uitspraak pas na afloop van de termijn is toegezonden door een verzuim dat niet aan de partij kan worden toegerekend, of dat de uitspraak zo laat binnen de termijn is toegezonden, dat zelfs niet een (zo snel mogelijk met grieven aan

te vullen) pro-formaberoepschrift kon worden ingediend.⁶

De derde eis is dat na verstrekking van de uitspraak alsnog binnen maximaal veertien dagen beroep wordt ingesteld. Is de wettelijke beroepstermijn korter dan veertien dagen, dan geldt een 'verlenging' die overeenstemt met de lengte van de kortere beroepstermijn. Opvallend is dat men niet mag vertrouwen op mededelingen van de griffie die tegen dit systeem ingaan.⁷ Het noemen van een onjuiste beroepstermijn in de uitspraak, of een onjuiste standaardmededeling in een brief van de griffie, wekt dus geen gerechtvaardigd vertrouwen op. Maar doet het hof een (te ruime) toezegging over een verlengde termijn als reactie op een specifiek verzoek, dan kan het zijn dat een partij daar toch op mocht vertrouwen.⁸

Onder KEI wordt beroep ingesteld door het digitaal indienen van een procesinleiding. Maar wat nu als internet eruit ligt? Volgens de nieuwe regels⁹ is een termijnoverschrijding door een verstoring van de toegang in het systeem van de rechtspraak verschoonbaar, als de storing op de laatste dag plaatsvindt, én niet toerekenbaar is aan de indiener. De indiener moet bovendien uiterlijk op de eerstvolgende dag nadat duidelijk is dat de storing voorbij is, alsnog het stuk indienen. Een verstoring kan niet-toerekenbaar zijn als het digitale systeem van de rechtspraak platligt, maar ook als er een andere oorzaak is die buiten de indiener ligt: denk aan uitval van het stroomnet of een technische storing bij de internetpro-

vider. Een kapotte computer van de advocaat of het te laat betalen van de rekening van de provider is in beginsel geen goed excuus.

De advocaat zal moeten aantonen dat er een niet-toerekenbare storing was. Of het beroep op verschoonbaarheid slaagt, is aan de rechter. De eerste (bestuurs)rechtspraak hierover laat een wisselend beeld zien.¹⁰ Overigens bepaalt artikel 30c lid 6 Wetboek van Burgerlijk Rechtsvordering (Rv) dat als een processtuk niet digitaal is ingediend terwijl dat wel had gemoeven, de partij een herstelmogelijkheid krijgt van de rechter. Dat artikel lijkt dus een vangnet te bieden als digitaal indienen niet lukt, maar de procesinleiding nog wel tijdig op papier kan worden ingediend.

Sikke Kingma is cassatieadvocaat bij Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn in Den Haag.

NOTEN

- 1 ECLI:NL:HR:2014:413.
- 2 ECLI:NL:HR:2014:2894.
- 3 ECLI:NL:HR:2003:AN8489, ECLI:NL:HR:2014:1682.
- 4 ECLI:NL:HR:2005:AT1097, ECLI:NL:HR:2014:413.
- 5 ECLI:NL:HR:2014:1682, ECLI:NL:HR:2015:2814.
- 6 ECLI:NL:HR:2003:AN8489. Zie ook ECLI:NL:HR:2005:AU372.
- 7 Zie bijvoorbeeld ECLI:NL:HR:2016:1462.
- 8 ECLI:NL:HR:2007:BA9616.
- 9 Besluit digitalisering burgerlijk procesrecht en bestuursprocesrecht.
- 10 Zie bijvoorbeeld: ECLI:NL:RBDHA:2017:1160, ECLI:NL:RBDHA:2017:2029, ECLI:NL:RVS:2017:888.

*'Alle informatie
onder één klik'*

Ivo Stolting
Stolting Advocatuur

Tekst & Commentaar **Meest geliefd. Meest gebruikt.**

'Ik heb Tekst & Commentaar online beschikbaar. Daarmee heb ik alle benodigde informatie onder één klik. Binnen een half uur kan ik de vragen van mijn cliënten beantwoorden, want informatie zoeken gaat makkelijk en snel. Als je zoekt naar specifieke onderwerpen of wetten, leidt de Navigator je naar de juiste informatie. Je wordt verwezen naar bijbehorende uitspraken en wetten die ermee te maken hebben. En je krijgt commentaar te zien dat geschreven is door vooraanstaande juristen. Het is aan jezelf om de informatie op de juiste manier te interpreteren en je klanten weloverwogen adviezen te geven.'

Neem nu een abonnement en profiteer van **10% korting**
wolterskluger.nl/tenonline

 Wolters Kluwer
When you have to be right

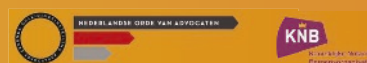

Cultivating excellence
through coaching & training

- ✓ **Legal English Writing Skills**
- ✓ **Dutch Law in English**
- ✓ **English in Commercial Mediation**
- ✓ **Contract Drafting in English**
- ✓ **Branch Out Legal English Blog (www.branch-out.eu/blog)**

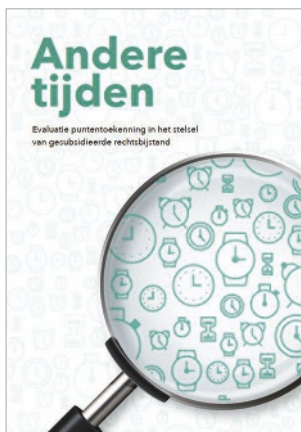
Branch Out verzorgt workshops op het gebied van vaardigheden in het Engels voor juridische professionals. Branch Out werkt met het uitgangspunt dat "taal" niet op zichzelf staat; we gebruiken een specifieke taal in specifieke omstandigheden voor specifieke doeleinden.

Ga voor meer informatie naar www.branch-out.eu

RECHTSBIJSTAND

COMMISSIE-VAN DER MEER ERKENT ONDERBETALING TOEVOEGINGSADVOCATEN

Onderzoek door de commissie-Van der Meer toont aan dat advocaten in toevoegingszaken gemiddeld veel meer uren verrichten dan de punten die daar tegenover staan. Geconstateerd wordt dat een groot deel van de werkzaamheden al jarenlang niet wordt vergoed en dat advocaten dus per saldo onderbetaald worden.

De punten-toekenning is ooit gebaseerd op het gegeven dat één punt gelijk staat aan één uur, maar

de praktijk blijkt al jarenlang anders. Het rapport 'Andere tijden', dat de commissie op 25 oktober jl. heeft aangeboden aan de demissionaire minister van Veiligheid en Justitie, toont onomstotelijk aan dat de bezuinigingen op het stelsel van de afgelopen jaren hun tol hebben geëist. Verdergaande bezuinigingen die zijn verwerkt in het nieuwe wetsvoorstel Wet op de rechtsbijstand (Wrb) zullen leiden tot een verdere uitholling van het stelsel. Het waarborgen van de toegang tot het recht voor de meest kwetsbare rechtzoekenden vraagt juist nu om een investering in het stelsel. De commissie geeft aan dat het

grote aandeel van de kosten voor extra uren in het strafrecht zorgwekkend is. Wat de NOvA betreft, is dit grote aandeel onder andere verklaarbaar door megazaken. Het baart de NOvA juist zorgen dat het op andere rechtsgebieden nog moeilijker is om extra uren te verkrijgen.

In de verdere uitwerking van het exu-voorstel regeling (extra bewerkelijke zaken) wordt recht gedaan aan de noodzaak van de regeling. De NOvA is hier positief over gestemd.

NIET-VERVULBARE TAAKOPDRACHT

Het staat vast dat de commissie een bij voorbaat niet-ervulbare taakopdracht heeft gekregen. Een op-hoging van de punten gaat niet samen met de op voorhand opgedragen budgetneutraliteit. De oplossing hiervoor is een verlaging van de vergoedingen of het uitsluiten van rechtsgebieden. De commissie acht

beide opties zeer onwenselijk en kan zich daarmee niet verenigen. 'De budgetneutraliteit in de taakopdracht van de commissie is niet langer vol te houden,' benadrukt Bart van Tongeren, algemeen deken van de NOvA. 'De advocatuur heeft de afgelopen jaren een bittere nasmaak overgehouden aan de opeenstapeling van bezuinigingen binnen het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand. Het eindrapport van de commissie-Van der Meer geeft aan dat het noodzakelijk is de punten-toekenning weer in balans te brengen. Ik hoop dat dit een opmaat zal zijn naar een duurzaam en toekomstbestendig stelsel dat bovendien kan meebewegen met ontwikkelingen in wet- en regelgeving. We voelen ons gesteund in onze opvatting dat er geïnvesteerd moet worden in het stelsel.' Eind 2015 heeft de commissie-Wolfsen het eindrapport gepresenteerd met voorstellen voor een duurzaam stelsel. De door Wolfsen voorgestelde inkomensschaal 12 is door het kabinet omarmd. De commissie-Van der Meer heeft in opdracht van het ministerie van Veiligheid en Justitie vanaf september 2016 onderzoek gedaan naar de gemiddelde tijdsbesteding in toevoegingszaken. Van der Meer concludeert dat schaal 12 met het huidige vergoedingenniveau verre van haalbaar is. De NOvA is van oordeel dat de omarming met de mond is beleden, maar niet met harde euro's wordt betaald.

MEER INFORMATIE

Lees meer in het dossier Gefinancierde rechtsbijstand op advocatenorde.nl.

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

Nederlandse orde van advocaten

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse orde van advocaten. De NOvA verzorgt de rubrieken Van de NOvA, Geschillencommissie, Tuchtrecht, Transfers en de column Ten slotte van de landelijk deken.

Samenstelling algemene raad

- Nederlandse orde van advocaten**
- Bart van Tongeren (algemeen deken)
 - Bert Fibbe (waarnemend deken)
 - Bernard de Leest
 - Ruben Alderse Baas
 - Theda Boersema
 - Frans Knüppe

Bureau van de NOvA

Raffi van den Berg
(algemeen secretaris)

Bezoekadres

Neuhuyskade 94
2596 XM Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35
Fax 070 - 335 35 31
E-mail info@advocatenorde.nl
Kvk-nummer: 27339260
BTW-nummer: NL002872833B01

Postadres

Postbus 30851
2500 GW Den Haag

Helpdesk

helpdesk@advocatenorde.nl
Tel. 070-335 35 54

Twitter

@Advocatenorde

LinkedIn

Nederlandse orde van advocaten

Facebook

Nederlandse orde van advocaten

Instagram

@Advocatenorde

Periscope

@Advocatenorde

WETGEVINGSADVIES

‘WIJ FUNGEREN ALS WAAKHOND OM TE WIJZEN OP JURIDISCHE INCONSISTENTIES IN WETGEVING’

De NOvA telt zeventien adviescommissies wetgeving, die gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen over wetsvoorstellen. Eén daarvan is de adviescommissie huurrecht. Vier vragen aan de voorzitter Sonja van der Kamp.

Wat is kenmerkend voor uw adviescommissie?

‘Wij zijn natuurlijk allemaal huurrechtexperts, maar heel divers qua specialisme en ervaring. Dat is belangrijk omdat het huurrecht een politiek onderwerp is en op verschillende maatschappelijke en economische terreinen van belang is. Denk aan het verschil tussen woonruimte en bedrijfsruimte en de verschillende belangen van huurders en verhuurders. Zo heeft een woningcorporatie een ander perspectief dan een particuliere belegger en kent ook de markt van winkelveerhuur weer een eigen dynamiek. In de samenstelling van de commissie is hiermee rekening gehouden. Er is vanuit de verschillende perspectieven zowel juridische kennis als feeling met de huurmarkt aanwezig.’

Welk wetgevingstraject staat u het meest bij en waarom?

‘In beginsel gaat het natuurlijk om kwalitatief goede wetgeving.

De commissie fungeert vaak als waakhond om te wijzen op juridische inconsistenties in voorgenomen wetgeving of wijziging van bestaande wetgeving. Zelf ben ik sinds een jaar lid en voorzitter van deze commissie, zodat de adviezen waar ik bij betrokken was nog niet in wetgeving zijn uitgemond.

Wij hebben dit voorjaar geadviseerd over een wetsvoorstel tot wijziging van het Bouwbesluit. Hierin is onder meer een verplichting opgenomen dat kantoorpanden minimaal een energielabel C moeten krijgen, waarvoor investeringen in duurzaamheid nodig zijn. Wij hebben in ons advies vooral gewezen op het feit dat het voor de praktijk noodzakelijk is dat huurders en verhuurders duidelijkheid hebben over de verdeling van de verantwoordelijkheden en de kosten voor de te treffen voorzieningen.’

Met welk advies heeft uw commissie echt het verschil kunnen maken?

‘In het verleden heeft de commissie geadviseerd over een wetsvoorstel over executieveilingen. Als de rechter op grond van artikel 3:264 BW verlop aan de hypotheeknemer geeft om het huurbeding tegen de huurder in te roepen, kon de huurder vroeger maximaal een jaar in de woning blijven. Het wetsvoorstel wilde die termijn tot maximaal drie maanden terugbrengen. Op ons advies is dat zes maanden geworden. Dit omdat wij aangaven dat het voor

huurders, die meestal totaal niet op de hoogte zijn van de hypotheek van de eigenaar en het in de akte opgenomen huurbeding, vaak onmogelijk is om binnen drie maanden een andere woning te vinden. Een ander voorbeeld is het wetsvoorstel tijdelijke verhuur. Het advies van de commissie heeft ertoe geleid dat de termijn voor toetsing van de aanvangshuurprijs mogelijk blijft tot na afloop van het tijdelijke contract.’

Wat staat de komende tijd bovenaan in uw agenda?

‘Wij zijn momenteel bezig om opnieuw te kijken naar een initiatiefwetsvoorstel waarin renovatie als opzeggingsgrond voor 290 bedrijfsruimte ter discussie wordt gesteld. In vrijwel geheel andere samenstelling heeft de commissie hierover jaren geleden al eens geadviseerd. Nu het wetsvoorstel weer van de plank is gehaald, houden wij het opnieuw tegen het licht.’

SAMENSTELLING ADVIESCOMMISSIE HUURRECHT

- Voorzitter: Sonja van der Kamp, Dentons Boekel
- Marianne Evers, NautaDutilh
- Georgie Geurts, VBTM Advocaten
- Elout Korevaar, Hoeberechts Advocaten
- Guido Schipper, GJ Legal Advocaten
- Henk-Jan van Smaalen, Advokatenkollektief Oud-Charlois
- Merijn Veldman, DVLP Advocaten

VACATURE

De NOvA heeft een onafhankelijke examencommissie beroepsopleiding advocaten (BA) ingesteld. Het examenreglement regelt de taken en samenstelling van de examencommissie. De primaire taak van de examencommissie is het vaststellen van de toetsen, de modelantwoorden en het resultaat. Daarnaast beoordeelt de examencommissie bezwaarschriften. De examencommissie werkt in vakkamers.

De algemene raad van de NOvA zoekt momenteel meerdere

(PLAATSVERVANGENDE) LEDEN VOOR DE EXAMENCOMMISSIE BEROEPSOPLEIDING ADVOCATEN

Specifiek wordt gezocht naar leden met expertise op het gebied van:

- Jeugdstrafrecht specifiek en strafrecht in het algemeen;
- Sociaal zekerheidsrecht specifiek en bestuursrecht in het algemeen;
- Ondernemingsrecht specifiek en burgerlijk recht in het algemeen;
- Financiering, zekerheden en insolventie specifiek en burgerlijk recht in het algemeen.

Heeft u expertise in de genoemde rechtsgebieden en lijkt het u leuk om naast uw werkzaamheden als

advocaat een bijdrage te leveren aan de BA als lid van de examencommissie, dan bent u van harte uitgenodigd uw interesse kenbaar te maken. Enige affiniteit en interesse met opleiden en toetsen hebben een pre.

Er wordt driemaal per jaar vergaderd en verder vindt contact zo veel mogelijk via e-mail plaats. De commissieleden ontvangen een vergoeding voor hun werkzaamheden. Kijk voor informatie

over het hof van discipline op hofvandiscipline.nl.

MEER INFORMATIE

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Fenneke van der Grinten via f.vandergrinten@advocatenorde.nl of 070-335 35 60.

Uw interesse kunt u tot uiterlijk 5 december 2017 kenbaar maken bij het secretariaat van de NOvA via secretariaat@advocatenorde.nl, onder vermelding van 'sollicitatie examencommissie BA'.

WETGEVINGSADVIES

EERSTE KAMER WAARDEERT WETGEVINGSADVIEZEN

De Eerste Kamerfracties nemen de adviezen van de NOvA in wetgevingstrajecten uiterst serieus. Dat zei Anne-Wil Duthler, voorzitter van de vaste commissie Veiligheid en Justitie én advocate, tijdens de bijeenkomst voor de adviescommissies wetgeving van de NOvA op 26 oktober in Den Haag.

Keer op keer benadrukte senator Duthler het belang van de wetgevingsadvisering van de NOvA-adviescommissies. 'Mede op basis van jullie adviezen heeft de Eerste Kamer de laatste Justitiebegroting

beoordeeld. Dat is echt uitzonderlijk. Uiteindelijk zijn de griffierechten niet verhoogd.'

WAARDERING

Tijdens de bijeenkomst sprak algemeen deken Bart van Tongeren namens de algemene raad en het bureau van de NOvA zijn waardering uit voor het werk van alle zeventien adviescommissies en 138 commissieleden. Ook stond hij stil bij de onderlinge samenwerking en de introductie van het liaison-systeem: elke adviescommissie heeft sinds 2014 een eigen vast aanspreekpunt binnen de NOvA.

Van Tongeren gaf verder aan graag gehoor te geven aan de wens vanuit de adviescommissies om eerder betrokken te worden bij wetgevingstrajecten: 'Als hiermee de samenwerking verder kan worden versterkt, dan zal dat alleen maar tot betere wetgevingsadvisering en kwalitatief betere wetgeving leiden. En daar is het ons allemaal tenslotte om te doen.'

MEER INFORMATIE

Alle wetgevingsadviezen van de adviescommissies wetgeving worden gepubliceerd in de Juridische databank op advocatenorde.nl.

VACATURE

De NOvA telt zeventien adviescommissies wetgeving die de algemene raad adviseren over wetsvoorstellen die ter consultatie aan de NOvA worden voorgelegd.

De algemene raad zoekt momenteel

EEN ADVOCaat VOOR DE ADVIESCOMMISSIE MEDIATION

- gericht op mediation en andere vormen van alternatieve geschilbeslechting

Vindt u het leuk om naast uw werkzaamheden als advocaat een bijdrage te leveren aan de versterking van wetgevingskwaliteit en om beleidsmatige en politieke ontwikkelingen van dichtbij te volgen, dan wordt u van harte uitgenodigd uw interesse kenbaar te maken. De werkwijze van de commissie wordt vastgesteld in overleg met de algemene raad. Ondersteuning vindt zo veel mogelijk plaats door het bureau van de NOvA. Er staat geen vergoeding tegenover behalve

vergoeding van de reiskosten. Gemiddeld vindt per kwartaal een vergadering plaats. Verder contact verloopt zo veel mogelijk via e-mail. Eén keer per jaar wordt de vergadering afgesloten met een informeel diner.

MEER INFORMATIE

Voor meer informatie over de vacature bij de adviescommissie huurrecht kunt u contact opnemen met Megteld de Regt via m.deregt@advocatenorde.nl of 070-335 35 61.

Voor meer informatie over de vacature bij de adviescommissie

MEERDERE ADVOCATEN VOOR DE ADVIESCOMMISSIE HUURRECHT

- gespecialiseerd in bedrijfsruimte, of
- met een praktijk in de sociale advocatuur

mediation kunt u contact opnemen met Lucas Korsten via l.korsten@advocatenorde.nl of 070-335 35 27. Uw interesse kunt u tot uiterlijk 12 december 2017 kenbaar maken bij het secretariaat van de NOvA via secretariaat@advocatenorde.nl, onder vermelding van 'sollicitatie adviescommissie mediation' of 'sollicitatie adviescommissie huurrecht'. Kijk voor een overzicht van alle adviescommissies wetgeving op advocatenorde.nl/adviescommissies.

WETGEVINGSADVIES

De NOvA telt zeventien adviescommissies wetgeving, verdeeld over bijna alle disciplines van het recht. Deze commissies brengen gevraagd en ongevraagd advies uit over wetsvoorstellen. Recent verschenen adviezen over:

- **Advies implementatie richtlijn IORP-II**
Adviescommissie pensioenrecht, 25 oktober 2017
- **Advies naar aanleiding van het 'Smallsteps-arrest'**
Adviescommissie insolventierecht, 19 oktober 2017

JURIDISCHE DATABANK

Alle wetgevingsadviezen vindt u in de Juridische databank op advocatenorde.nl/juridische-databank.

ONDERTUSSEN OP HET BINNENHOF

REACTIE NOVA OP REGEERAKKOORD

De reactie van de NOvA op hoofdlijnen op het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' van kabinet-Rutte III.

RECHTSPRAAK

Het griffierecht wordt de komende jaren, behalve een indexering, niet verhoogd. De NOvA juicht dit toe. Dit neemt niet weg dat de NOvA van mening blijft dat het huidige griffierecht in veel gevallen al te hoog is. Het is belangrijk dat de drempel tot de rechtspraak zo laag mogelijk blijft. In dat kader vindt de NOvA het ook verstandig om voorlopig geen rechtbanken en gerechtshoven te sluiten.

VECHTSCHIEDINGEN

De NOvA is blij met de aandacht van het kabinet voor vechtscheidingen. Daarom neemt de advocatuur deel aan het platform Divorce Challenge, een brede beweging die op initiatief van het kabinet oplossingsrichtingen bekijkt om vechtscheidingen te voorkomen en het belang van het kind te waarborgen. Wel moet 'het belang van het kind' worden ingevuld; het is snel een loos begrip.

RECHTSBIJSTAND

Het kabinet zet de plannen voor bezuiniging op de gefinancierde rechtsbijstand door. Dit is een uitermate tegenvallende uitkomst van jaren overleg. Door het stelsel van rechtsbijstand te herzien binnen de bestaande budgettaire kaders wordt

geen recht gedaan aan het rapport van de commissie-Van der Meer. Hierin staat dat sprake is van een ontoereikende puntentoekenning en dat de door de commissie-Wolfsen voorgestelde inkomensschaal met het huidige vergoedingsniveau niet haalbaar is. Door niet te investeren in het stelsel wordt de duurzaamheid op lange termijn ondergraven.

STRAFRECHT

Het is goed dat de strafrechtketen wordt versterkt met extra middelen, maar alleen als hiermee ook investeringen in rechtsbijstand in strafzaken worden bedoeld. Het voornemen om de regeling rond de voorwaardelijke invrijheidstelling aan te passen, wordt kritisch gevolgd. Het belang van rechtszekerheid dient hierbij voorop te staan.

Alle nieuwe wetgeving waarin gegevensbewaring wordt geregeld ten behoeve van de opsporing van ernstige strafbare feiten wordt voorzien van passende waarborgen. De NOvA is hierover verheugd en vindt dat dit voor meer wetsvoorstellen dan alleen inzake gegevensbewaring zou moeten gelden.

ASIEL

Opmerkelijk is dat bij asielaanvragen geen rechtsbijstand door een advocaat meer wordt toegestaan. Alleen bij een voornemen tot afwijzing op de eerste aanvraag heeft een asielzoeker nog recht op rechtsbijstand. Het gevolg daarvan is dat meer aanvragen om asiel mogelijkwerwijs ten onrechte worden afgewezen. De rechtsbescherming van de asielzoeker bij de initiële asielaanvraag is daardoor niet langer geborgd.

TRANSFERS

WIE, WAT, WAAR?

Wie vertrok, wie stopte en wie begon voor zichzelf? Bent u zelf onlangs van kantoor gewisseld of eigen baas geworden? Mail uw verhaal of meld u aan via redactie@advocatenorde.nl.

NAAR ANDER KANTOOR

Al, mr. B.J.: Al & Wolkenfelt Advocaten te Arnhem

Assink, mw. mr. I.I.: Bosch en Berg Letselschadespecialisten te Borne

Atten, mr. G. van: Oranjekom Advocaten te Vogelenzang

Baks, mr. O.: Nauta-Dutilh te New York

Beuningen, mr. Ch.M. van: Fakiri & van

Brouwer, mr. H.J.: Allied Advocaten te Baarn
Burgemeestre, mw. mr. C.: Securitas te Badhoevedorp

Buziau, mr. E.A.: Houthoff Buruma te Amsterdam

Davelaar, mw. mr. M.: Fort Advocaten N.V. te Amsterdam

Deniz, mw. mr. R.: Avontuur & Verstrepen advocaten te Oosterhout nb

Dessing, mr. J.R.F.: DVAN advocatuur &

den: Blumstone te Amsterdam

Haverkamp, mr. E.: Houthoff Buruma te Londen

Hiebendaal, mw. mr. A.: Rutgers Posch Visée Endedijk te Amsterdam

Hollema, mr. G.J.: KANT advocatuur te Goor

Hoogerhuis-Wessels, mw. mr. W.: Stad Advocaten te Emmen

Houtman, mr. C.W.: DAAN Advocatuur B.V. te Arnhem

360 Advocaten te 's-Gravenhage

Koch, mr. M.W.R.: Vereniging Eigen Huis te Amersfoort

Kodrzycki, mr. T.J.: Jahae Raymakers te Amsterdam

Koot, mw. mr. E.J.: Van der Kooij Besters Advocaten te Amsterdam

Kreupeling, mr. P.S.: Nexa Velo Advocaten te Utrecht

Liemburg, mr. V.: Van Gelderen Arbeidsrechtadvocaten te

Spuistraat 10 Advocaten te Amsterdam

Posthuma, mw. mr. C.P.: Zuketto Advocaten te Maastricht

Ricci, mw. mr. M.: Gemeente Advocaten Rotterdam te Rotterdam

Romijn, mw. mr. A.: Putters Advocatuur te Gorinchem

Roos, mr. N. de: Dentons Boekel N.V. te Amsterdam

Rosema, mw. mr. M.: Canoy Strafrecht-

EEN ONDERNEMING BIJDT NIEUWE UITDAGINGEN

Elias Coxon (34) werkte als advocaat bij Boumanjal & Vingerling Advocaten in Utrecht voordat hij voor zichzelf begon: sinds 1 oktober is hij eigenaar van Advocatenkantoor Coxon, dat zich richt op de familierechtelijke procespraktijk. 'Het ondernemerschap lonkte al jaren. Het biedt nieuwe kansen en de flexibiliteit, zeker met twee jonge kinderen, vind ik belangrijk.' Zijn kantoor bevindt zich naar eigen zeggen in een karakteristiek pand aan de Maliebaan in Utrecht. 'Daar fiets ik in tien minuten heen.' Ook zijn manier van werken is veranderd. 'Ik werk sinds kort volledig digitaal. Dat is even wennen, maar veel efficiënter. Gelukkig krijg ik hulp van goede mensen.'

Beuningen advocaten te 's-Gravenhage
Bitter, mr. J.W.: Jonker Abeln Advocaten te Amsterdam
Blom, mr. G.C.: Dinove Advocaten te 's-Gravenhage
Boorder, mr. S.P. de: Ten Holter Noordam advocaten te Rotterdam
Boot, mw. mr. A.M.: Eriks N.V. te Alkmaar
Bourdrez, mr. A.H.: Florent te Amsterdam
Brands, mr. M.H.E.: LexQuire Tax & Law LLP te Maastricht-Airport
Breeman, mr. H.J.: Habraken Rutten Advocaten B.V. te Rotterdam

notariaat te Rotterdam
Fakiri, mr. M.W.: Fakiri & van Beuningen advocaten te 's-Gravenhage
Flapper, mw. mr. G.T.: AMS Advocaten te Amsterdam
Geraats, mr. R.M.E.: LexQuire Tax & Law LLP te Maastricht-Airport
Geurts, mw. mr. W.E.R.: Weening Strafrechtadvocaten te Utrecht
Geus, mr. B. de: Philips International B.V. te Amsterdam
Haan, mr. B. de: Dirkzwager advocaten & notarissen N.V. te Arnhem
Hamer, mr. J.C.P. van

Ideler-Ouwens, mw. mr. S.: Allied Advocaten te Baarn
Jackman, mr. W.R.: Spuistraat 10 Advocaten te Amsterdam
Jacobi, mr. J.A.: Hofhuis Alkema Groen te Amsterdam
Jacobs, mw. mr. V.V.: Habraken Rutten Advocaten B.V. te Rotterdam
Jaminon, mw. mr. L.E.I.K.: LexQuire Tax & Law LLP te Heerlen
Janse, mr. E.: Le Cocq Jongsma Advocaten te Rotterdam
Janssen, mr. M.: Dentons Boekel N.V. te Amsterdam
Keuter, mw. mr. C.M.E.:

Utrecht
Meinhardt, mw. mr. M.M.S.: NOVO Advocaten te Breda
Menkhorst, mw. mr. E.C.: Clairfort Advocaten B.V. te Zeist
Olierook, mr. S.T.J.: Van der Feltz advocaten te 's-Gravenhage
Orth, mr. B.W.G.: Blonk Legal te Blaricum
Oudenaarden, mw. mr. S.: Pact Advocaten te Amsterdam
Panneflek, mw. mr. E.T.: AdvocatenvanOranje te Amsterdam
Plate, mr. F.H.: Marxman Advocaten B.V. te Amersfoort
Ploeg, mr. D.S. de:

advocatuur te Leeuwarden
Sanders-Heyman, mw. mr. E.W.M.: Sijben & Partners Advocaten te Heerlen
Schabos, mw. mr. F.: Vocarius Advocaten te Oisterwijk
Schonis, mr. T.C.C.J.: MannaertsAppels Advocaten te Breda
Schoonhoven-Sloot, mw. mr. M.: Wintertaling Advocaten & Notarissen te Amsterdam
Sintemaartensdijk, mw. mr. J.L.: De CLERCQ Advocaten Notariaat te Leiden
Soetens, mw. mr. R.: De CLERCQ Advocaten

Notariaat te Leiden
Soppe, mw. mr. L.M.B.:
 Marquant Advocaten te
 Hardenberg
Stikkelbroeck, mw. mr.
 F.E.M.: Arcadis N.V. te
 Amsterdam
Timmermans, mr.
 T.A.: A & S Advocaten te
 Wageningen
Tjeenk Willink, mw.
 mr. Q.J.: Alliaander N.V.
 te Arnhem
Valk, mr. O.: Allen
 & Overy Gaikokuho
 Kyodo Jigyō Horitsu
 Jimusho te Tokio
Vegt, mr. A.J.G.: Habra-
 ken Rutten Advocaten
 B.V. te Rotterdam
Verlaan, mr. J.: Brons-
 geest Deur Advocaten
 te Amsterdam
Vermeulen, mw. mr.
 M.M.A.E.: Dirkzwager
 advocaten & notarissen

ners Advocaten te
 Apeldoorn
Wolfswinkel, mw.
 mr. T.E.: Van Dolder,
 De Geest & Hoekstra
 Advocaten te Heerhug-
 owaard
Wondaal, mw. mr.
 M.A.: Croon Davidovich
 te Amsterdam
Zweers, mr. E.J.E.:
 NautaDutilh N.V. te
 Amsterdam

NAAR NIEUW(E) KANTOOR OF ASSOCIATIE

& Mosterd Advocatuur
 (mr. J.P. Mosterd te
 's-Gravenhage)
Advocatenkantoor
Coxon (mr. E.J. Coxon
 te Utrecht)
Advocatenkantoor Ikiz
 (mr. S. Ikiz te Vaals)
Advocatenkantoor

B.W.G. Orth te Blari-
 cum)
BOLD Advocaten (mr.
 G. Berghuis en mw.
 mr. A.G. Braamhaar te
 Drachten)
**Booking.com Inter-
 national B.V.** (mw.
 mr. V.S.M. Zanetti te
 Amsterdam)
**Bridge Advocatuur en
 Mediation** (mw. mr.
 E.M.C. Melis te Goirle)
Clairfort Advocaten
B.V. (mr. E.J.C. van Gel-
 deren en mw. mr. E.C.
 Menkhorst te Zeist)
De Peel Letselschade
Advocaten (mr. B.
 Leemhuis te Weert)
Dem Advocatuur
 (mw. mr. H. Hassan te
 Almere)
**eHealth Ventures Hol-
 ding B.V.** (mr. M. Fiers
 te Oud Gastel)

L.E.I.K. Jaminon, mw.
 mr. K.M.C. Jansen, mr.
 G.A.M.F. Spera en mr.
 G.F. Stelten te Heerlen)
Mouritz Legal (mr. A.
 Mouritz te Amsterdam)
mr. R.G.N. le Roy (mw.
 mr. R.G.N. le Roy te
 Haarlem)
**Naqashina Ohno &
 Tsunematsu** (mr. B.
 Stevens te Tokio 100-
 7036)
Nidera B.V. (mw. mr.
 S.S. Jassies te Rotter-
 dam)
NORD Legal LLP (mr.
 G.A.C. van den Hout,
 mr. K. Konings en mr.
 H.W.J. Smeltkop te
 Groningen)
Oomens Legal (mr.
 D.J.L.P. Oomens te
 Oegstgeest)
Ooms Advocatuur (mw.
 mr. M.J.J.A. Ooms te

(mr. G.S.C.M. van Roey-
 en te Eindhoven)
**Van Santbrink Advoca-
 tenpraktijk** (mr. J.J. van
 Santbrink te Rotter-
 dam)
Yilmaz strafrechtadvocaat
 (mw. mr. H. Yilmaz
 te Rotterdam)

UIT DE PRAKTIJK

Amels, mr. D.J., Am-
 sterdam (09-10-2017)
Beekman, mr.
 H.B.W., Amsterdam
 (29-09-2017)
Beulen, mw. mr. I.M.,
 Best (01-10-2017)
Bouichi, mw. mr.
 A., Amsterdam
 (09-10-2017)
Briejer, mr. A., Rotter-
 dam (01-10-2017)
Broere, mw. mr. I., Rot-
 terdam (30-09-2017)
Brugge, mr. J.J., Oost-

UITBOUWEN VAN DE GEVESTIGDE VASTGOEDPRAKTIJK

Tristan Schonis (36) stapte in oktober over van het Amsterdamse CMS Derks Star Busmann naar MannaertsAppels in Breda. 'De reistijd van en naar kantoor is daarmee een stuk kleiner geworden en ik krijg de kans om een vastgoedpraktijk op te bouwen in mijn directe woonomgeving, vooral op het gebied van huurrecht, VvE-recht en projectontwikkeling.' Schonis hoopt zich op zijn nieuwe werkplek commercieel verder te ontwikkelen. 'Het vastgoedrecht vormt een uitdaging vanwege de keuzes op lange termijn en het rekening houden met de toekomst. Die combinatie maakt dat er veel betrokken partijen zijn en er veel verschillende en meestal grote belangen spelen.'

N.V. te Arnhem
Visscher, mw. mr.
 A.F.M.: Smit & Smit Ad-
 vocaten te Volendam
Vorst, mw. mr. I.M. van
 der: Advocaten van O-
 ranje te Amsterdam
Vries, mw. mr. I. de:
 Roelvink Advocaten-
 kantoor te Leek
Weernink, mw. mr.
 Y.H.M.: Advocaten van
 Waerde te Amersfoort
Weers, mr. K. de: NS
 Groep N.V. / NS Legal te
 Utrecht
Wijgergans, mr. T.F.M.:
 Taylor Wessing N.V. te
 Eindhoven
Witte, mw. mr. A.R. de:
 Zweerman Elfrink Ad-
 vocaten te Hengelo ov
Witte, mw. mr. N.F.G.
 de: Douwes + Part-

Nahar (mr. Z. Nahar te
 Amsterdam)
Advocura (mw. mr. M.
 Groen te Amsterdam)
Advorto Consulting bv
 (mw. mr. A.P. Steer te
 Amsterdam)
Attorney Consulting
Group International
 (mw. mr. E.N. Nord-
 mann te Amsterdam)
**Aydogan Advocaten-
 kantoor** (mw. mr. N.
 Aydogan-Kütük te
 Rotterdam)
Bird & Bird LLP (mr.
 H.C.L. Hobbelen te
 Brussel)
Blankestijn advocaten
& mediators (mr. D. van
 den Berg te Harden-
 berg)
Blonk Legal (mw. mr.
 A.S. Frommelt en mr.

Fakiri & van Beuningen
advocaten (mr. Ch.M.
 van Beuningen, mr.
 M.W. Fakiri en mr.
 N.M. Fakiri te 's-Grav-
 enhage)
**Groenenboom Ad-
 vocatenpraktijk** (mr.
 H.L. Groenenboom te
 Ridderkerk)
Henk Halfers Advocaat
 (mr. H.G.A.M. Halfers
 te Rotterdam)
Houthoff Buruma (mw.
 mr. S. Nijhuis te New
 York)
Inalfa Roof Systems
Group B.V. (mw. mr.
 S.J.T. ten Have te
 Oostrum lb)
LexQuire Tax & Law
LLP (mr. M.H.E.
 Brands, mr. R.M.E.
 Geraats, mw. mr.

Rotterdam)
OrangeTree B.V. (mr. P.
 Koorn te Rotterdam)
PortLaw Pilot (mr. A.P.
 Smit te Rotterdam)
Resolución (mr.
 O.J.D.M.L. Jansen te
 's-Gravenhage)
Roble Advocatuur (mw.
 mr. S. Roble te Rotter-
 dam)
Stap Advocatuur (mw.
 mr. F. Güner te Rotter-
 dam)
The Legal Coach (mr.
 M. Leniger te Amstel-
 veen)
Twee Advocaten (mw.
 mr. A.M.A. Bouwens te
 Geleen)
Van As Advocaten
 (mw. mr. G.M. Goes te
 Vianen ut)
Van Roeyen Advocatuur

(01-10-2017)
Bruinse-Pot, mw.
 mr. D., Amsterdam
 (30-09-2017)
Chetouani, mr. R., Am-
 sterdam (13-10-2017)
Dijkstra-Orsel, mw. mr.
 D.J., Berkel-Enschot
 (01-10-2017)
Dikken, mr. J. den,
 Haarlem (16-10-2017)
Dormeier, mr. R.H.,
 Leiden (09-10-2017)
Draisma, mw. mr.
 I.C.E., Zutphen
 (02-10-2017)
Drijber, mr. B.J., 's-Grav-
 enhage (29-09-2017)
Eijk, mr. J.H.A. van,
 Meppel (02-10-2017)
Eshuis, mw. mr. J.,
 Enschede (01-10-2017)
Graaf, mw. mr. C.H.
 de, Amsterdam

'EEN JONG TEAM, BESTAANDE UIT ENKEL VROUWEN'

Ariane Romijn (32) vond na vijf jaar bij Jongeneel c.s. Advocaten in Sliedrecht een nieuwe uitdaging bij Putters Advocaten in Gorinchem. 'We zijn een jong team, bestaande uit enkel vrouwen. De sfeer is informeel, waarbij er tegelijkertijd hard wordt gewerkt. Ik houd me voornamelijk bezig met personen- en familierecht, erfrecht en ondernemingsrecht. Daarnaast worden er bij mijn nieuwe kantoor ook arbeidszaken behandeld. Daar kreeg ik tijdens mijn stageperiode ook al mee te maken en ik kijk ernaar uit om dat weer op te pakken. Het werken in andere rechtsgebieden is goed voor je ontwikkeling en houdt het werk uitdagend.'

(20-10-2017)
Grapperhaus, mr. F.B.J., Amsterdam (24-10-2017)
Heitman, mr. D., Utrecht (01-10-2017)
Hoedt, mw. mr. C.J., Amsterdam (29-09-2017)
Hullegie, mw. mr. Y.J., Drachten (01-10-2017)
Huurnink, mw. mr. P.P., 's-Gravenhage (01-10-2017)
Ijff, mw. mr. R.S.S., Eindhoven (15-10-2017)
Inklaar, mw. mr. R., Amsterdam (30-09-2017)
Jong, mr. C. de, Utrecht (01-10-2017)
Kalff, mr. M.L.S., Amsterdam (16-10-2017)
Klaver, mw. mr. A.C.J., Amsterdam (05-10-2017)
Klompmakers, mw. mr. J.H.A., Breda

(09-10-2017)
Koning, mr. R.A. de, Amsterdam (27-09-2017)
Koot, mw. mr. M.W., Gorinchem (10-10-2017)
Krijnen, mw. mr. B., 's-Gravenhage (01-10-2017)
Kroese, mr. T., Amsterdam (30-09-2017)
Latour, mw. mr. A., Utrecht (11-10-2017)
Linning, mw. mr. A.L., Amsterdam (16-10-2017)
Martens, mr. D.L.J., Rotterdam (01-10-2017)
Mastenbroek, mr. R., Rotterdam (29-09-2017)
Matt, mw. mr. N.C.P., Amsterdam (01-10-2017)
Oosterhuis, mr. S.H., Eindhoven (01-10-2017)
Osch, mw. mr. W.A. van, Arnhem (29-09-2017)

Otte, mr. M.P., Amsterdam (18-10-2017)
Regeling, mw. mr. J., Leiden (01-10-2017)
Reijntjes, mw. mr. F.E., Amsterdam (17-10-2017)
Riemersma, mw. mr. H., Amsterdam (01-10-2017)
Rijken, mw. mr. E.C.M., 's-Hertogenbosch (01-10-2017)
Rotmans, mw. mr. M.M., Badhoevedorp (23-10-2017)
Russen Groen, mr. P.M. van, 's-Gravenhage (01-10-2017)
Ruyter, mw. mr. M.J.M. de, Schagen (29-09-2017)
Schroeten, mw. mr. C.A.C., Utrecht (03-10-2017)
Seinen, mw. mr. C.J.A., 's-Gravenhage (29-09-2017)

Six-Hummel, mw. mr. J.K., Amsterdam (07-10-2017)
Slikke, mw. mr. C. van der, Groningen (01-10-2017)
Sluiter, mr. W., Leiden (01-10-2017)
Stelling, mr. M.J.F., Alphen aan den Rijn (11-10-2017)
Steverink, mr. J.H., Arnhem (29-09-2017)
Stolk, mr. W.M., Rijswijk zh (30-09-2017)
Streng, mw. mr. M., Amsterdam (01-10-2017)
Verweij, mw. mr. M.H., Velsen-Noord (12-10-2017)
Vestjens, mr. J.C.G., Amsterdam (01-10-2017)
Volker, mw. mr. B.E., Rotterdam (01-10-2017)
Vulpen, mr. J. van, Utrecht (01-10-2017)

Waal, mw. mr. D.V. de, Amsterdam (01-10-2017)
Wegerif, mw. mr. D.N.R., Utrecht (01-10-2017)
Wetering Buys-Kroon, mw. mr. J.B.L., Rotterdam (28-09-2017)
Wiegman, mw. mr. V., Rotterdam (07-10-2017)
Woolderink-Tjallingii, mw. mr. J.G., Arnhem (02-10-2017)
Yeh, mw. mr. N., Rotterdam (01-10-2017)
Yurttas, mw. mr. B., Amsterdam (27-09-2017)
Zahi, mw. mr. H., Zaandam (01-10-2017)

OVERLEDEN
Hemmink, mr. C.T., Amsterdam (06-10-2017)
Schmitz, mr. G.F., Weert (01-9-2017)

advertentie

Call Care

Telefoonservice voor de advocatuur

Telefoonservice

Agendabeheer

Opvang Overflow

Wij werken voor +200 advocatenkantoren, kennen de juridische terminologie en werken discreet

Call Care Nederland | 010 – 280 3333 | info@callcare.nl | www.callcare.nl

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden is één organisatie waarbinnen de werkzaamheden in nauwe onderlinge samenwerking op hoog niveau worden uitgevoerd. Om deze doelstelling ten volle te kunnen realiseren zijn de medewerkers van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden deskundig, vaardig, flexibel en inventief. De kernwaarden Verbinden, Vertrouwen en het waarderen van Vakmanschap vormen de basis voor de wijze waarop in het gerechtshof wordt samengewerkt en gestuurd.

Het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden heeft:

MEERDERE VACATURES RAADSHEER IN OPLEIDING AFDELINGEN CIVIEL RECHT EN STRAFRECHT

in zowel Arnhem als Leeuwarden, 36 uur per week

Wat gaat u doen?

Ambt van raadsheer in opleiding

De raadsheer in opleiding wordt aan de hand van een op maat gesneden opleidingsplan binnen 1-4 jaar opgeleid tot raadsheer in het civiele recht of in het strafrecht. Mede gelet op de vereiste voorervaring wijst de praktijk uit dat voor deze opleiding gemiddeld 1,5 jaar nodig is. De opleiding bestaat uit een combinatie van landelijke cursussen en trainingen met een lokale praktijkopleiding. Gedurende uw opleiding werkt u aan uw portfolio die tussentijds en aan het einde van uw opleiding door een landelijke beoordelingscommissie wordt getoetst. Het gerechtshof stelt uw beoordeling vast. Na een positieve eindbeoordeling volgt uw benoeming tot raadsheer.

Wie zoeken wij?

Ambt van raadsheer in opleiding

Van de raadsheer in opleiding wordt een ruime kennis en tenminste 10 jaar ervaring als jurist in het civiele recht (handelsrecht en/of familierecht en burgerlijk procesrecht) of het materiële strafrecht en strafprocesrecht verwacht. Uw luistervaardigheid, mondelinge en schriftelijke uitdrukingsvaardigheid en uw oordeelsvorming zijn van een hoog niveau. Bij voorkeur bent u inzetbaar op meerdere aandachtsgebieden in het civiele recht of het strafrecht (breed georiënteerd) en/of beschikt u over specialistische kennis op onderdelen van het materiële of formele civiele recht of strafrecht. Meer informatie over het ambt vindt u terug in het referentieprofiel van raadsheer.

Salaris

Een raadsheer in opleiding kan op gelijke wijze worden bezoldigd als een raadsheer. Het salaris van een raadsheer bedraagt minimaal € 7.124,52 en maximaal € 7.853,81 bruto per maand (salariscategorie 8) bij een 36-urige werkweek, exclusief 8% vakantietoeslag en 8,3% eindejaarsuitkering.

Bijzonderheden

Ambt van raadsheer in opleiding

De vacatures raadsheer in opleiding zijn specifiek bestemd voor geïnteresseerden die de opleiding tot rechter of raadsheer nog niet hebben afgerond. Voor deze opleidingsplaatsen gelden landelijke criteria. Nadere gegevens zijn gepubliceerd op www.rechtspraak.nl.

Basis werkplek

U krijgt uw basiswerkplek in de zittingsplaats Arnhem of Leeuwarden, maar bent bereid incidenteel ook in de overige zittingsplaatsen van het gerechtshof zittingen te doen. Een deel van de opleiding van de raadsheer in opleiding kan bij een ander gerecht plaatsvinden.

Meer informatie?

Inlichtingen over de vacatures in de afdeling civiel recht kunnen ingewonnen worden bij mevrouw mr. Z.J. Oosting, rechterlijk bestuurslid, telefoon 06-28122986 en inlichtingen over de vacatures in de afdeling strafrecht bij de heer mr. R.C.C. van Leest MPM, voorzitter afdeling strafrecht, telefoon 06-13359945. Voor informatie over het referentieprofiel en de procedure kunt u contact opnemen met mevrouw. J. Berendsen-Huisman, HRM adviseur, j.huisman@rechtspraak.nl.

Reageren?

Hebt u interesse in het ambt van raadsheer in opleiding, dan kunt u uw sollicitatiebrief voorzien van uw curriculum vitae en de namen met mailadressen van 3 referenten sturen aan de president van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, de heer mr. A.R. van der Winkel MPM, door tussenkomst van HRM, Postbus 9030, 6800 EM Arnhem of mail naar solliciteren.gh.arnhem-leeuwarden@rechtspraak.nl.

UITSPRAKEN VAN DE TUCHTRECHTER

Deze uitspraken zijn geselecteerd en bewerkt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit Carel Gaaf (voorzitter), Jan de Bie Leuveling Tjeenk, Tjitske Cieremans, Han Jahae, Robert Sanders en Paul Wilmink.

TIJDIG AANLEVEREN PLEITNOTA EN MISKENNEN PROCESRECHTELIJK ASPECT

- Hof van discipline 17 oktober 2016, nr. 160083, ECLI:NL:TAHVD:2016:185.
- Geen tuchtrechtelijk verwijt kan worden gemaakt dat de pleitnota pas kort voor de zitting gereed was. Evenmin kan worden verweten dat veel tijd is besteed aan de materieelrechtelijke kant van de zaak en een procesrechtelijk aspect niet is onderkend.

Zes dagen nadat klaagster contact had gelegd met mr. X voor het overnemen van een omvangrijke erfrechtelijke procedure die op dat moment reeds bij het gerechtshof aanhangig was, heeft een eerste gesprek plaatsgevonden. Negentien dagen na het gesprek vond een pleidooizitting plaats.

Geklaagd wordt dat mr. X haar pleitnota pas kort voor de zitting gereed had. Evenals de raad heeft het hof dit begrijpelijk geacht. De zaak was omvangrijk. Het is aannemelijk dat mr. X, die zo kort voor de pleidooizitting door mr. X bij de zaak werd betrokken, veel tijd en aandacht heeft moeten besteden aan bestudering van het dossier alvorens zij toekwam aan het op papier zetten van een pleitnota. Dat tot de laatste dag voor de geplande pleidooizitting nog overleg tussen klaagster en mr. X plaatsvond waarna wijzigingen in het concept stuk werden aangebracht, blijkt uit het dossier. Onder deze omstandigheden kan aan mr. X geen tuchtrechtelijk verwijt worden gemaakt dat zij ontijdig, te weten eerst op de ochtend van de pleidooizitting bij het gerechtshof, het definitieve stuk aan klaagster heeft aangeleverd.

Direct na de aanvang van de pleidooi-

zitting bij het gerechtshof is door de voorzitter van de behandelend kamer met partijen besproken dat zich verschillende procesrechtelijke problemen in de zaak voordeden. Dit heeft uiteindelijk geleid tot de niet-ontvankelijkverklaring van klaagster.

Geklaagd wordt dat mr. X niet heeft voorzien en niet heeft voorkomen dat het hof een processueel probleem opwierp als gevolg waarvan er niet is gepleit op die zitting.

Mr. X heeft ter zitting van het hof erkend dat zij zich voorafgaand aan de pleidooizitting niet in de procesrechtelijke merites van de zaak heeft verdiept en geen procesrechtelijk probleem had voorzien. Zij heeft al haar aandacht gericht op de materieelrechtelijke aspecten van de zaak. Mr. X ving haar werkzaamheden aan op een moment dat alle procesrechtelijke handelingen al waren verricht en de zaak in procesrechtelijk opzicht niet meer in andere banen kon worden geleid, ook al zou mr. X de processuele merites wel hebben onderkend. Onder die omstandigheden kan mr. X niet tuchtrechtelijk worden verweten dat zij veel tijd heeft besteed aan de materieelrechtelijke kant van de zaak en het procesrechtelijke aspect niet heeft onderkend, niet alleen omdat klaagster haar juist had benaderd om de inhoudelijke kant van de zaak te bepleiten, maar ook omdat mr. X zich nog immer op het standpunt stelt dat de beslissing van het gerechtshof discutabel is en dat klaagster wel ontvankelijk in haar incidentele hoger beroep had behoren te worden verklaard. Dat heeft mr. X. ook bepleit in de akte die zij na pleidooi heeft genomen. Als mr. X het probleem wel voor de pleidooizitting had onderkend, had dat de zaak niet anders gemaakt. Ongegrond.

NIET TIJDIG INFORMEREN OVER MOGELIJKHEDEN CASSATIEPROCEDURE

- Hof van discipline 14 november 2016, nr. 160112, ECLI:NL:TAHVD:2016:209.
- Niet tijdig bespreken van mogelijkheden cassatieprocedure, geen mogelijkheid tot second opinion.

Het hoger beroep spitst zich toe op de klacht dat mr. X met klager niet de (on)mogelijkheden van de cassatieprocedure heeft besproken, waardoor klager niet alleen de mogelijkheid is onthouden aanvullende informatie te verschaffen, maar hij zich ook niet meer kon wenden tot andere advocaten.

Het hof acht de klacht gegrond. De professionele standaard vereist dat de advocaat de cliënt tijdig en volledig informatie verschaft zodat hij zich nog kan wenden tot een andere advocaat voor een *second opinion*. Vaststaat dat mr. X pas na het verstrijken van de termijn voor het indienen van cassatiemiddelen klager heeft geïnformeerd. Daarmee heeft mr. X niet voldaan aan de eisen die aan een behoorlijk (cassatie)advocaat worden gesteld.

Waarschuwing.

DOORBREKING APPELVERBOD EN EERLIJK PROCES

- Hof van discipline 2 december 2016, nr. 160169, ECLI:NL:TAHVD:2016:223.
- Door klager aangevoerde gronden leiden niet tot rechtvaardiging doorbreking appelverbod.
- Artikel 46h lid 7 Advocatenwet.

De deken heeft op verzoek van klager op de voet van artikel 13 Advocatenwet mr. X aangewezen om klager schriftelijk te adviseren over de

mogelijkheid om cassatie in te stellen in twee zaken. Mr. X heeft in zijn cassatieadvies ten aanzien van de eerste zaak geconcludeerd dat er geen aanknopingspunten bestaan voor cassatie en dat er in de tweede zaak geen cassatieberoep openstaat omdat geen arrest is gewezen maar ter zitting een vaststellingsovereenkomst is gesloten. Vervolgens heeft klager een klacht tegen mr. X ingediend.

De voorzitter van de raad heeft de klacht in alle onderdelen kennelijk ongegrond verklaard. Na verzet van klager heeft de raad het verzet ongegrond verklaard. Artikel 46h lid 7 Advocatenwet bepaalt dat geen rechtsmiddel openstaat tegen een beslissing van de raad van discipline tot niet-ontvankelijkverklaring of ongegrondverklaring van het verzet, gedaan tegen een beslissing van de voorzitter van die raad waarbij een klacht als kennelijk niet-ontvankelijk of kennelijk ongegrond dan wel van onvoldoende gewicht is afgewezen. Op deze bepaling wordt enkel uitzondering gemaakt indien moet worden geoordeeld dat geen sprake is geweest van een eerlijk proces doordat bij de behandeling van het verzet een fundamenteel rechtsbeginsel is geschonden.

Klager heeft in dat kader aangevoerd dat de raad een beslissing bevestigt van een voorzitter die geen lid van de rechterlijke macht is, dat de beslissing het verloop van de procedure onjuist en onvolledig vermeldt, dat de deken hier onbevoegd was, dat de beslissing van de raad niet gemotiveerd is, dat de raad artikel 46h Advocatenwet toepast voor een doel waarvoor het niet is gegeven en dat de verzetsbeslissing in strijd is met diverse wetsartikelen, waaronder artikelen 17-18 Grondwet en artikel 6 EVRM.

Het hof oordeelt dat geen van de door klager aangevoerde gronden leidt

tot het oordeel dat bij de behandeling door de raad een fundamenteel rechtsbeginsel is geschonden. Er doet zich dan ook geen omstandigheid voor die een doorbreking van het appelverbod rechtvaardigt. Klager wordt niet-ontvankelijk verklaard en het hoger beroep wordt afgewezen.

RAADPLEGEN DEKEN BIJ AANVRAAG FAILLISEMENT EN SCHENDING GEHEIMHOUDING

- Hof van discipline 19 december 2016, nr. 160167, ECLI:NL:TAHVD:2016:257 en nr. 160178, ECLI:NL:TAHVD:2016:259.
- Doorbreking geheimhoudingsplicht waar sprake is van het recht op toegang tot de rechter voor de incasso van een declaratie.
- Gedragsregels 6 en 27 lid 7.

Mr. X is voormalig advocaat van V. Mr. Y staat partij A bij die een vordering op V heeft. Klager is bestuurder van A B.V., de moedervennootschap van V. Mr. Z vraagt op zeker moment het faillissement van V aan met gebruikmaking van een steunvordering die mr. X op V heeft. Die steunvordering is niet in rechte vastgesteld. De rechtbank heeft het faillissement van V uitgesproken.

Klager stelt zich op het standpunt dat zowel mr. X als mr. Y de deken had dienen te consulteren alvorens de faillissementsaanvraag in te dienen die mede steunt op de steunvordering van mr. X. Hij stelt daarnaast dat mr. X zijn geheimhouding heeft geschonden door, toen mr. Y hem daarnaar vroeg, melding te maken van zijn steunvordering en de stukken daaromtrent aan mr. Y te doen toekomen.

Het hof stelt vast dat gedragsregel 27 lid 7 bepaalt dat een advocaat ter zake nog niet in rechte vastgestelde vorderingen het faillissement van

zijn cliënt niet mag aanvragen dan na overleg met de deken. Aan deze bepaling ligt ten grondslag dat de vertrouwensrelatie tussen advocaat en cliënt met zich brengt dat een advocaat grote behoedzaamheid dient te betrachten alvorens een zwaar middel als een faillissementsaanvraag in te zetten. Om diezelfde reden dient de advocaat ook zeer terughoudend te zijn alvorens een vordering al steunvordering op te (laten) voeren. Het hof stelt bij de beoordeling voorop dat de tuchtrechter bij de beantwoording van de vraag of artikel 46 Advocatenwet is overtreden niet gebonden is aan de gedragsregels, die bij de beoordeling uiteraard wel van belang zijn.

Het hof stelt vast dat de vordering van mr. X op V als onbetwist heeft te gelden. Alhoewel die vordering nog niet in rechte was vastgesteld, hoefde mr. X, noch mr. Y onder die omstandigheden overleg met de deken te voeren.

Ten aanzien van de verweten schending door mr. X van zijn geheimhoudingsplicht stelt het hof vast dat deze de plicht onder omstandigheden moet wijken voor de uitoefening van gerechtvaardigde rechten die noodzakelijk meebrengen dit zwijgen te doorbreken. Dit kan het geval zijn waar sprake is van het recht op toegang tot de rechter voor de incasso van een declaratie. Dan krijgen derden, zoals een deurwaarder, de advocaat aan wie de incasso is opgedragen en de rechter kennis van informatie die strikt genomen onder gedragsregel 6 is te brengen.

In dit verband is van belang dat mr. X geen verdere informatie heeft verschaft voor de incasso, en in het bijzonder geen informatie over de inhoud van het door hem behandelde geschil.

Ook dit klachtonderdeel is ongegrond.

TEN SLOTTE

RECHT OP TOEGANG TOT HET RECHT

DOOR / BART VAN TONGEREN
ALGEMEEN DEKEN NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

De conclusies van het eindrapport van de Commissie-Van der Meer liegen er niet om en zijn keihard. Het is een bevestiging van hetgeen de advocatuur al jaren roept en door het departement nog steeds niet wordt erkend: de toegang tot het recht voor de meest kwetsbare rechtzoekenden staat ernstig onder druk. Het waarborgen van een duurzaam, toekomstbestendig stelsel van gefinancierde rechtsbijstand vraagt nu om een investering van circa 125 miljoen euro. Hoe duidelijk wilt u het hebben?

Dat het ministerie als stelselverantwoordelijke heeft aangegeven dat dit geld er naar verwachting niet komt, betekent natuurlijk niet dat de advocatuur dan zelf een oplossing moet bieden voor dit probleem. De overheid moet immers de toegang tot het recht waarborgen.

Het voorstel van advocaat Bert van Mieghem in het *NRC* van 1 november jl. gaat hier geheel aan voorbij en is bovendien niet houdbaar. Elke commerciële advocaat vijf pro-Deozaken per jaar laten doen, is een druppel op een gloeiende plaat en gaat ook voorbij aan de vraag of de rechtzoekende daarmee gebaat is. De rechtzoekende wordt namelijk overgeleverd aan de goede wil van de vermogende advocaat. Heeft die zijn vijf jaarlijkse zaken gedaan, dan is de deur weer dicht. En wat gebeurt er vervolgens, op zoek naar de volgende barmhartige advocaat? Daar komt bij dat terecht aan toevoegingsadvocaten hoge eisen worden gesteld via inschrijvingsvoorwaarden bij de Raad voor Rechtsbijstand. De vraag is hoe deze kwaliteitsnormen worden gewaarborgd bij commerciële advocaten die vijf zaken per jaar zouden doen. Het antwoord spreekt voor zich: een commerciële advocaat kan simpelweg niet zomaar even een toevoegingszaak erbij doen en dat is maar goed ook. De toevoegingspraktijk is een volledig andere tak van sport dan de commerciële praktijk, zowel ten aanzien van het

type cliënten als de soort zaken. Het verlenen van rechtsbijstand is geen kwestie van even switchen van locatie en je gebruikelijke juridische expertise inzetten. Het stelt ook heel andere eisen aan de inhoudelijke rechtsbijstandverlening dan men in de commerciële praktijk gewend is. Zoals de Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN) al jarenlang stelt, is het verlenen van gefinancierde rechtsbijstand een apart specialisme. Net zo goed als het verlenen van rechtshulp aan bedrijven werkzaam binnen een bepaalde bedrijfstak een specialisme is.

Ook wordt met het voorstel ten onrechte een tweedeling gecreëerd in de advocatuur: of je bent kennelijk een toevoegingsadvocaat, of een commerciële advocaat. Dit onderscheid kan niet zo scherp worden gemaakt. Veel advocaten hebben een gemengde praktijk. Met inkomsten uit betalende zaken vindt een kruissubsidiëring plaats met de niet-rendabele toevoegingspraktijk. De analyse dat de sociaal advocaat minder werkdruk heeft wanneer de welgestelde vakbroeders bijspringen, heeft niet per se een heilzaam gevolg. Want welke zaken blijven over voor wie? Wat is het criterium om af en toe eens een pro-Deozaak te doen? Het moet immers wel een beetje leuk blijven en vooral ook niet te veel tijd kosten.

De toegang tot het recht is een groot goed. Het daarin deugdelijk voorzien, draagt bij aan de instandhouding van een rechtvaardige en evenwichtige samenleving. Het is nu noodzaak de investering te leveren en financiële middelen vrij te maken. Het aankloppen bij andere departementen die een (extra) beroep op het stelsel teweegbrengen, zou een eerste stap in de goede richting zijn. Het is aan het ministerie om een adequate oplossing te bieden en niet aan de commerciële advocatuur om een schijn van een oplossing te bieden door terug te vallen op een soort liefdadigheid.